

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
COĞRAFYA ANABİLİM DALI

MEVSİMLİK GÖÇ SÜRECİNDE TARIM İŞÇİLERİ: ALACA
(ÇORUM) İLÇESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Seher AYKAÇ

Danışman
Pof. Dr. Eren YÜRÜDÜR

TOKAT-2024

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR danışmanlığında hazırlamış olduğum **“Mevsimlik Göç Sürecinde Tarım İşçileri: Alaca (Çorum) İlçesi Örneği”** adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

18/07/2024

Seher AYKAÇ

JÜRİ KABUL VE ONAY

Seher AYKAÇ tarafından hazırlanan “**Mevsimlik Göç Sürecinde Tarım İşçileri: Alaca (Çorum) İlçesi Örneği**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı (18/07/2024) tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından Oy Birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Coğrafya Anabilim Dalı**’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

İmzası

Üye (Başkan) : Doç. Dr. Harun Reşit BAĞCI

Üye (Danışman): Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR

Üye : Dr. Öğrt. Üyesi Seçkin HARDAL

ONAY

...../...../.....

Doç. Dr. Yusuf TEMÜR
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR SAYFASI

Yüksek lisans eğitimim esnasında bilimsel gelişimime fazlasıyla katkı sağlayan, içtenlikle ve samimiyetle her zaman yol gösteren danışman hocam sayın Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR'e teşekkür ediyorum.

Bilgi ve tecrübelerini her zaman bizlerle paylaşarak, eğitim süresince yol kat etmemizi sağlayan Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Coğrafya Bölümünün kıymetli hocalarına, ayrıca yüksek lisans eğitim sürecinde ve tezimde desteklerini esirgemeyen Dr. Öğr. Üyesi Seçkin HARDAL ve Doç. Dr. Şevki BABACAN hocalarıma ve değerli arkadaşlarım Ayşe SARI ve Sema ÇITAK'a teşekkür ediyorum.

Lisans eğitimim ve yüksek lisans eğitimim boyunca her konuda desteğini esirgemeyen ve Tokat'taki ailem olan sayın hocam Doç. Dr. Necati ÇAVDAR'a içtenlikle teşekkür ediyorum. Son olarak hayatımın her aşamasında maddi manevi desteğini esirgemeyen annem Saniye AYKAÇ babam Naci AYKAÇ'a ve ailemin bütün üyelerine teşekkürü borç bilirim.

ÖZET

MEVSİMLİK GÖÇ SÜRECİNDE TARIM İŞÇİLERİ: ALACA (ÇORUM) İLÇESİ ÖRNEĞİ

AYKAÇ, Seher

Yüksek Lisans Coğrafya Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR

Ağustos 2024, x + 104 sayfa

Ülkemizde tarımda istihdam edilenlerin oranı, 2023 TÜİK verilerine göre toplam istihdam alanlarının %14,8 olup bu oranın yarısının mevsimlik tarım işçilerinden oluştuğu tahmin edilmektedir. Mevsimlik tarım işçileri tarım sektörünün önemli bir bileşeni durumundadır ve tarımsal üretimin devamlılığı için önemli bir rol oynamaktadır. Çalışma alanı olarak mevsimlik tarım işçilerinin aktif oldukları Çorum ili Alaca ilçesi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın amacı ilçeye gelen mevsimlik tarım işçilerinin demografik özellikleri, yaşam koşulları, çalışma gerekçelerini incelemek, kaydı tutulmuş olan verilere ulaşmak ve oluşan sorunlara çözüm önerileri sunmaktır. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır. Veri toplama aracı olarak doküman analizi, yarı yapılandırılmış mülakat formu ve gözlem tekniği kullanılmıştır. Toplamda 40 mevsimlik tarım işçisi ile görüşme sağlanmıştır. Görüşmecilerden 32 kişi çadırdaki ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinden, geriye kalan 8 kişi ilçede sürekli ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinden oluşmaktadır.

Çadırdaki ikamet eden mevsimlik tarım işçileri ile görüşmeler 2023 yılı temmuz ayında gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin 17'si kadın, 15'i erkektir. Elde edilen veriler doğrultusunda büyük çoğunlukla gelen işçilerin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden geldiği ve il bazında Şanlıurfa'nın ilk sırada olduğu görülmektedir. Görüşmeye katılan mevsimlik tarım işçilerinin genel çerçevede Alaca ilçesinden başka bir şehirde çalışmadıkları ve aile bireylerinin tamamının göçe katıldığı ifade edilmiştir. Yılın sekiz aylık dönemini Alaca ilçesinde geçirdikleri tespit edilmiştir. Çalışma şekillerini kendilerinin belirlediği, kabala ve günlük (yevmiyeli) olarak çalıştıkları tespit edilmiştir. Çalışma saatleri çalışma şekillerine bağlı olarak 8 ila 15 saat arasında farklılık göstermektedir. Alaca ilçesinde bakım ve hasadını yaptıkları en yoğun ürünler sırasıyla: Şeker pancarı, soğan, mercimektir. İşçilerin en yaygın sorunun konaklama ve barınma alanında olduğu saptanmıştır. Barınma alanının çadır olması nedeniyle olağan dışı hava şartlarında barınmada sıkıntılar yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra bütün aile bireyleriyle yapılan bu göçte, çocukların sağlıksız barınma koşulları içerisinde kalmalarından muzdaripler.

Anahtar Kelimeler: Mevsimlik Göç, Mevsimlik Tarım İşçiliği, Alaca İlçesi

ABSTRACT**AGRICULTURAL WORKERS IN SEASONAL MIGRATION PROCESS: THE
CASE OF ALACA (ÇORUM) DISTRICT****AYKAÇ, Seher**

Master's Thesis, Department of Geography

Advisor: Prof. Dr. Eren YÜRÜDÜR

August 2024, x + 104 pages

According to 2023 TurkStat data, the rate of people employed in agriculture in our country is 14.8% of the total employment areas, and it is estimated that half of this rate consists of seasonal agricultural workers. Seasonal agricultural workers are an important component of the agricultural sector and play an important role for the continuity of agricultural production. As the study area, it has been determined as Alaca district of Çorum province, where seasonal agricultural workers are active. The aim of the study is to examine the demographic characteristics, living conditions and working reasons of seasonal agricultural workers coming to the district, to access and support the recorded data and to offer solutions to the problems that occur. Qualitative research methods were used in this study. Document analysis, semi-structured interview form and observation technique were used as data collection tools. A total of 40 seasonal agricultural workers were interviewed. Of the interviewees, 32 people are seasonal agricultural workers residing in tents, and the remaining 8 people are seasonal agricultural workers residing permanently in the district.

Interviews with seasonal agricultural workers residing in tents were held in July 2023. 17 of the interviewees were female and 15 were male. According to the data obtained, it is seen that the majority of the incoming workers come from the Southeastern Anatolia Region and Sanliurfa is in the first place on a provincial basis. It was stated that the seasonal agricultural workers who participated in the interview did not work in any city other than Alaca district and that all of their family members participated in the migration. It has been determined that they spend eight months of the year in Alaca district. It has been determined that they determine their own way of working, and that they work on a daily basis and on a daily basis. Working hours vary between 8 and 15 hours depending on the way they work. The most intensive products they care for and harvest in Alaca district are: Sugar beet, onion, lentils, respectively. It has been determined that the most common problem of workers is in the field of accommodation and accommodation. Due to the fact that the shelter area is a tent, there are problems in sheltering in unusual weather conditions. In addition, in this migration with all family members, they suffer from the fact that children stay in unhealthy housing conditions.

Key Words: Seasonal Migration, Seasonal Agricultural Labor, Alaca District

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR SAYFASI.....	ii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ	1
ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	2
ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ.....	3
LİTERATÜR ÖZETLERİ	5
BÖLÜM I.....	10
GÖÇLER	10
1. GÖÇ KAVRAMI VE TANIMI	10
2. GÖÇ NEDENLERİ	11
3. GÖÇ TÜRLERİ.....	12
4. MEVSİMLİK GÖÇLER.....	14
4.1. Mevsimlik tarım işçiliği	14
5. DÜNYADAKİ MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ.....	16
6. TÜRKİYE’DEKİ MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ.....	19
7. YASAL DÜZENLEMELER	21
7.1. ULUSAL MEVZUAT	21
7.1.1. 4857 Sayılı İş Kanunu.....	21
7.1.2. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu.....	21
7.1.3. 2010/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi	22
7.1.4. Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği	22
7.1.5. Milli Eğitim Bakanlığının 2011/25 Sayılı Mevsimlik Tarım İşçisi Çocuklarının Eğitimleri Genelgesi.....	22
7.1.6. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu.....	23
7.1.7. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nda Mevsimlik Tarım İşçileri.....	23
7.1.8. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu	24
7.1.9. Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği	24

7.1.10. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Konulu 2017/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi.....	24
7.2. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	25
BÖLÜM-II.....	26
ARAŞTIRMA SAHASININ COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ.....	26
2.1. ARAŞTIRMA SAHASININ KONUMU	26
2.2. ARAŞTIRMA SAHASININ FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ	27
2.3. ARAŞTIRMA SAHASININ BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ.....	28
BÖLÜM-III.....	37
BULGULAR.....	37
3.1. 2019-2023 Yıllarında Alaca İlçesine Gelen Mevsimlik Tarım işçilerinin Genel Bilgileri	37
3.1.1. Mevsimlik Tarım İşçileri Sayıları.....	37
3.1.2. Mevsimlik Tarım İşçileri Cinsiyet Dağılımı.....	38
3.1.3. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Nüfusa kayıtlı Oldukları Yerler.....	39
3.1.4. Mevsimlik Tarım işçilerinin Yaş gruplarına Göre Dağılışı.....	40
3.1.5. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri ve Geri Döndükleri Aylara Göre Dağılımı	40
3.1.6. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Alaca İlçesi'nde Konakladıkları Alanlar	42
3.2. 2023 Yılı Mevsimlik Tarım İşçileri Görüşme Sonuçları	44
3.2.1. Alaca İlçesindeki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşleri Genel Bilgileri	44
3.2.2. Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçileri Genel Bilgileri	52
3.3. Yarı yapılandırılmış Mülakat Sonuçları	59
3.3.1. Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım işçilerinin Yarı Yapılandırılmış Mülakat Sonuçları	59
3.3.2. Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçileri ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Mülakat Sonuçları	84
KAYNAKÇA.....	92
İNTERNET KAYNAKLARI	99

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo no.....	Sayfa
Tablo 1: Alaca İlçesi Yıllara Göre Nüfus Değişimi Tablosu.....	29
Tablo 2 : Alaca İlçesi Aktif ve Bağımlı Nüfusu Miktarları	32
Tablo 3: Alaca Nüfusuna Kayıtlı Olanların İkamet Ettikleri İller ve Kişi Sayıları	33
Tablo 4: Alaca İlçesinde 2023 Yılında Tahıl Ürünlerinin Üretim Miktarları (Ton) ve Ekilen Alan (Dekar).....	35
Tablo 5: Alaca İlçesinde 2023 Yılında Sebze Ürünlerinin Üretim Miktarları(Ton) ve Ekim Alanları (Dekar)	36
Tablo 6: 2019-2023 Yılları arası Mevsimlik Tarım İşçileri Cinsiyet Dağılımı	38
Tablo 7 : 2019-2023 Yılları Mevsimlik Tarım İşçilerinin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler	39
Tablo 8: 2019-2023 Yılları Arası Mevsimlik Tarım İşçileri ve Ailelerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılışı	40
Tablo 9: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri İller ...	45
Tablo 10: Katılımcıların Yaşlarına, Cinsiyetlerine, Eğitim Durumlarına, Nereli, Olduklarına, Medeni Durumlarına ve Mesleklerine Göre Dağılımı	60
Tablo 11: Katılımcıların Çalışma Nedenleri ve Tarım İşçiliğine Başlama Yaşları İlişkin Bilgiler	62
Tablo 12: Katılımcıların İşveren ile Bağlantısını Sağlama Durumları	65
Tablo 13: Katılımcıların Nerede Kaldıkları, Hanedeki Kişi Sayıları, Hanedeki Yakınlık Dereceleri Ve Hanedeki Gelmeyenlerin Varlığı.....	67
Tablo 14: Katılımcıların çalışma Şekilleri	68
Tablo 15: Katılımcıların Çalışma Süreleri ve Çalışmanın Başlangıç- Bitiş Saatleri Hakkında Verdikleri Bilgiler	70
Tablo 16: Katılımcıların Günlük Ücretleri ve Ücretlerin Belirleme Durumu Hakkında Verdikleri	71
Tablo 17: Katılımcıların Çalıştıkları Ürünler Hakkındaki Bilgiler.....	72
Tablo 18: Katılımcıların Mevsimlik Tarım İşçiliğine İlişkin Başlama ve Bitiş Tarihleri Hakkındaki Bilgiler.....	73
Tablo 19: Katılımcıların Mevsimlik Tarım İşçiliğine Farklı Yerlere Gitme Durumları Hakkındaki Bilgiler.....	74
Tablo 20: Katılımcıların Kullandıkları Ulaşım Aracı Ve Tarlaya Ulaşımın Karşılanma Durumu Hakkındaki Bilgiler	75
Tablo 21: Katılımcıların Dışlanma Durumları ve Problem Yaşama Durumlarına Ait Bilgiler	76
Tablo 22: Katılımcıların Konakladıkları Alanların Belirlenme Durumu Hakkındaki Bilgiler	78
Tablo 23: Katılımcıların Eğitimde İzledikleri Yol ve Eğitimde Devamlılığın Sağlanma Durumu Hakkındaki Bilgiler	81
Tablo 24: Katılımcıların Sosyal Güvenlik Sistemleri ve Sosyal Haklarını Bilme Durumları Hakkındaki Bilgiler	83

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil no.....	Sayfa
Şekil 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası.....	26
Şekil 2: Alaca İlçesi 2023 Yılı Cinsiyete Göre Yaş Grupları Dağılımı	31
Şekil 3: Alaca İlçesi 2010-2023 Yılları Tarım Alanları Büyüklüğü (Dekar).....	34
Şekil 4: Alaca İlçesi Tarım Alanının Ana Tarım Ürünlerine Göre Dağılımı	34
Şekil 5: Alaca İlçesi 2019-2023 Yılları Mevsimlik Tarım İşçileri Sayıları	38
Şekil 6: Alaca İlçesi 2019-2023 Yılları Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri Aylar ve Dönüş Ayları	41
Şekil 7: Alaca İlçesi 2019-2023 Yılları arası mevsimlik Tarım işçilerinin Yoğunluk Haritası.....	42
Şekil 8: Alaca İlçe Merkezi Çadır Alanları Haritası	44
Şekil 9: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Cinsiyet Dağılımı	45
Şekil 10: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Medeni Durumlar	46
Şekil 11: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Yaş Grupları Dağılışı	47
Şekil 12: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Eğitim Durumları	48
Şekil 13: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin İlçeye Geldikleri Yıllar	49
Şekil 14 : Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir	49
Şekil 15: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Aile Tipleri	
KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023	50
Şekil 16: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ailedeki Kişi Sayıları	51
Şekil 17: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerinin Mülkiyet Durumları.....	51
Şekil 18 : Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Cinsiyet Dağılımları	52
Şekil 19 : Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri İller	
KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023	53
Şekil 20 : Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Medeni Durumları.....	54
Şekil 21: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Yaş Grupları Dağılışı.....	54
Şekil 22: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Eğitim Durum Dağılışı	55
Şekil 23: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri ve Dönüş Ayları	56
Şekil 24: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ailedeki Kişi Sayıları	58
Şekil 25: Oturma Odası, Mutfak, Banyo ve Tuvalet Bulunan Çadır Kompleksi	79

Şekil 26: Oturma Odası, Mutfak ve Banyo Bulunan Çadır Fotoğrafları.....	80
Şekil 27: Görüşme Yapılan Çadır Bölgelerinden Fotoğraflar.....	81

KISALTMALAR

METİP: Mevsimlik Gezici Tarım İşlerinin Çalışma Ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Projesi

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TSM: Toplum Sağlığı Merkezi

YİBO: Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerinin genellikle tarım ve tarıma dayalı sanayi kolları üzerinde yoğunlaştığı bilinmektedir. Tarım sektörü yalnız istihdam açısından değil ekonominin genel durumu için önem arz etmektedir (Özbekmezci ve Sahil, 2013). Tarım sektörü gelişmişliğe bağlı olarak giderek küçülse de kırsal kesimde beslenme başta olmak üzere diğer temel gereksinimleri karşılamakta ve kırsal kalkınmada hala önemini korumaktadır (Orhan, 2017). Tarımın geçim kaynağı olduğu toplumlarda, bireyler hayatlarını idame ettirecek toprağa sahip olmadıklarında yer değiştirmeleri zorunlu hale gelmektedir (Tekeli, 2008). Geçim kaynağı arayışı toplumları yaşadıkları yerlerden farklı alanlara doğru yönlendirmiştir. Çeşitli nedenlere bağlı olarak insanlığın var oluşundan günümüze kadar yapılan göçü gözler önüne sermektedir.

Göç olgusunun temel noktaları içerisinde kendine yer edinen kırsalın iticiliği; kentin ise çekici faktörleri yer almaktadır. Küçük ölçekli toprak sahipleri, toprak sahibi olmayanlar ve geçimini sağlayamayan tarım işçileri; tarımda değişen üretim yöntemleri, istihdam olanaklarının sınırlılığı ve mevsimsel faktörler sebebiyle ülkenin farklı yerlerine dönemsel olarak tarımsal faaliyetlerin bir bölümünde yer almak için göç etmektedir (Çınar, 2014).

Dünya üzerinde etkisini artıran küreselleşme gerçeği ve neoliberal politikanın uygulanması da üretimin şekliyle birlikte ilişkilerini büyük ölçüde değiştirmiştir. Etkisini büyük oranda hissettiren gelişim ve dönüşümler Türkiye’de, özellikle etkisini Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi’nde göstermektedir. Bölge halkı ve tarımsal faaliyet içerisinde olan küçük üreticiler bu dönüşümlerin etkisi altında tutunamayıp üretim basamağından çekilmekte ve varsa arazisini satıp mevsimlik tarım işçisi olarak göçe katılmak çalışmak durumunda kalmaktadır (Yiğit, 2018). Mevsimlik tarım işçiliği kavramı ortaya çıkmıştır. Mevsimlik tarım işçiliği kendi içerisinde farklı faktörlere bağlı olarak isimlendirilmektedir.

Tarım işçileri yaşadıkları yere göre sınıflandırmaya tabii tutulmaktadır. İşçiler gezici ve yerel mevsimlik tarım işçisi olarak iki farklı kategoride ele alınmaktadır. Gezici mevsimlik tarım işçisi yaşadığı yerden farklı bir yere tarım faaliyetlere katılmak için

gidenlere denilmektedir (Görücü ve Akbıyık, 2010). Tarımsal üretim faaliyetlerinin yapılacağı yere daha yakın ikamet eden ve günlük olarak çalışan işçilere yerel (gündelikçi) mevsimlik tarım işçileri denilmektedir (Beleli, 2013).

Mevsimlik tarım işçileri hangi açıdan sınıflama içerisine dahil edilirse edilsin temel etken yaşadıkları yerlerde hayatlarını idame ettirecek gelire sahip olmamalarıdır. Araştırmacılar, bilim insanları ve hükümetler son dönemlerde yoğunluk kazanan mevsimlik tarım işçileri konulu çalışmalarda, mevsimlik tarım işçilerini çalışma hayatının görünmeyenleri ve duyulmayanları olarak belirtmektedir (Hurst, 2007).

Geçmişten günümüze Türkiye’de mevsimlik tarım işçileri ile ilgili net kayıtlar yer almamakla birlikte çalışmalarda tarım sektöründe istihdam edilen kişilerin yarısından fazlasının mevsimlik tarım işçisi olduğu ifade edilmektedir.

Yoğun bir şekilde mevsimlik tarım işçilerini bünyesinde bulunduran Çorum ili Alaca ilçesi bu işçilerin çalışma sahasını oluşturmaktadır. Mevsimlik tarım işçileriyle ilgili ülke genelindeki birçok çalışmaya karşın, Alaca ilçesindeki mevsimlik tarım işçileri hakkında literatürde herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışma Alaca ilçesi bağlamında bu eksikliği gidermek, mevsimlik tarım işçilerine ait demografik bilgileri tek bir çatıda altında toplamak, oluşan sorunlara çözüm önerileri getirmek açısından önem arz etmektedir.

ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Çalışmanın amacı Alaca’ya gelen mevsimlik tarım işçilerinin demografik ve ekonomik özelliklerini tespit etmek, çalışma ve barınma koşullarını incelemek, kaydı tutulmuş olanları verilere ulaşmak ve oluşan sorunlara çözüm önerileri sunabilmektir. Bu çalışma ülke sınırları içerisinde meydana gelen mevsimlik göç sürecinin çıkış alanında ve varış alanlarında sosyal olarak değişiklikleri beraberinde getiren mevsimlik tarım işçilerinin Alaca ilçesi bazındaki bir örneğidir. Alaca, kayda değer biçimde mevsimlik göç sürecinden etkilenen ilçelerdendir.

Ülke genelinde mevsimlik tarım işçilerinin sayıları kayıt altına alınamamaktadır. Bu tez çalışması ilçe ölçeğinde literatürdeki bu eksikliği giderebilmek açısından önem

arz etmektedir. Mevsimlik tarım işçiliği yapan bireylerin ve konfor alanı sürekli değişen çocukların eğitimini, sağlık sorunlarını vurgulamak açısından önemlidir.

Çalışmanın ana problem cümlesi: Alaca ilçesine gelen mevsimlik tarım işçilerinin göç süreçleri ve yaşadıkları sorunlar neler olduğunun araştırılmasıdır.

Çalışmanın alt problem cümleleri şunlardır:

- 1) Alaca ilçesine gelen mevsimlik tarım işçilerinin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durumları, hanedeki kişi sayısı, nereli oldukları) nelerdir?
- 2) Alaca ilçesine gelen mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşulları nelerdir?
- 3) Mevsimlik tarım işçilerinin çalışma gerekçeleri nelerdir?
- 4) Mevsimlik tarım işçilerinin yaşadığı sorunlar nelerdir?
- 5) Mevsimlik tarım işçilerinin devletten beklentileri nelerdir?
- 6) Mevsimlik tarım işçileri için gerekli olan yasal düzenlemeler nelerdir?

ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışma da nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; olayları ve olguları “görüşme, gözlem ve doküman analizi” gibi nitel araştırma yöntemlerini kullanarak bulundukları ortam içerisinde bütüncül ve gerçekçi bir yaklaşım ortaya koymak olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışmada veri toplama aracı olarak gözlem ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Yanı sıra doküman analizi yapılarak YÖK TEZ, TÜİK, İlçe Jandarma Komutanlığı ve İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Alaca Kaymakamlığı gibi birimlerden ulaşılan veriler analiz edilerek çalışmada kullanılmıştır. 2023 yılında Alaca Kaymakamlığı koordinesinde KADİM toplantısı başlığı altında yapılan görüşme formları elde edilmiş, görüşme formları sentezlenerek ilgili başlıklar altında grafikler, tablolar ve haritalar oluşturulmuştur. KADİM toplantısının genel amacı Alaca ilçesinde bulunan yabancı uyruklu kişileri ve mevsimlik tarım işçilerinin sayılarını tespit etmektir. Tespit edilen kişilerin barınma, eğitim, sağlık, sosyal yardım, sosyal uyum vb. alanlardaki ihtiyaçlarını

gidermeyi hedeflemektedir. Alaca kaymakamlığı tarafından yapılan görüşme formuna EK:2’de yer verilmiştir.

Tez kapsamında yüz yüze yapılan görüşmeler için önceden belirlenmiş temalara yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak, Alaca ilçesinde mevsimlik tarım işçiliği yapan kişiler ile 2023/ 2024 yılında toplamda 40 kişi ile görüşme yapılmıştır. Çadırda geçici olarak ikamet eden 32 mevsimlik tarım işçisi ile 2023 yılı temmuz ayında yaklaşık 15-20 dakikalık görüşmeler gerçekleştirilmiştir. KADİM toplantısından alınan bilgiler doğrultusunda Alaca ilçesinde sürekli ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinin olduğu tespit edilmiştir. Sürekli ikamet eden 8 mevsimlik tarım işçisi ile 2024 yılı nisan ayında görüşme gerçekleştirilmiştir. Geçmişe yönelik doğru bilgi alışverişi olması açısından mevsimlik tarım işçilerinin aile reisleri ile 15-20 dakikalık görüşme yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmanın problemlerinin bütün boyutlarını ve sorularını içeren görüşme formları ile güvence oluşturmaktadır. Görüşmecinin hazırladığı soruların yanı sıra da görüşme esnasında sorularla ilgili ayrıntılı bilgi almak için ek sorular sorma hakkı bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşmeler yapılırken cinsiyet dağılımları eşit seçilmeye çalışılmış, soruları yanıtlamayı kabul eden her yaş grubundan kişiler ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılırken çocukların çekimser davranması sonucunda, çocuklar en az görüşme yapılan grup olmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşme formları çalışmanın ana problemi ve alt problemlerine cevap niteliği taşıyacak şekilde hazırlanmıştır. Görüşmelerde her katılımcıya demografik bilgilerinin yanı sıra 19 soru yöneltilmiştir.

Yapılan görüşmeler ile Alaca ilçesindeki mevsimlik tarım işçilerinin demografik özellikleri, yaşadıkları göç sürecine ait bilgileri öğrenmek amaçlanmıştır. Görüşmelerde elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Betimsel analiz yöntemi görüşme ve gözlem sonucunda elde edilen verilerin belirlenen temalar veya görüşme sorularının boyutları dikkate alınarak sunulmasıdır. Betimsel analizde katılımcıların yanıtlarını çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılamalara sıkça yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Katılımcılardan elde edilen veriler analiz edilerek sorular içerisinde cevaplar gruplandırılmış ortak noktaları belirlenerek listeler haline getirilmiştir. Gruplandırma işlemi Microsoft Office Excel’de verilerin düzenlemesiyle yapılmıştır. Katılımcılara yöneltilen sorulara ve verilen cevaplara göre

ayrı ayrı oluşturulan tablolarda gösterilmiştir. Katılımcıların verdiği birbirine yakın ve ortak cevaplar uygun tabloya yazılmıştır. Cevapların frekans değerleri çıkartılmış ve yüzde oranları tablolarda belirtilmiştir. Görüşmelerden elde edilen cevaplar kullanılarak doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Çalışmada oluşturulan harita verileri internet kaynaklarından ve Harita Genel Komutanlığından alınmış ve ArcGis 10.5 programında hazırlanmıştır.

LİTERATÜR ÖZETLERİ

Çalışmanın bu bölümünde benzer çalışmalara yönelik yapılan çalışmalara yer verilmektedir. Genellikle mevsimlik tarım işçileri üzerine yapılan çalışmalarda gittikleri yerleri, yaşadıkları sorunları, çocuk işçiliği ve kadınları konu alan çalışmalar yer almaktadır. Literatür incelendiğinde mevsimlik tarım işçilerinin barınma, güvenlik, enformel çalışma hayatları, yaşam statüleri, yetersiz beslenme koşulları gibi konulara değinilmiştir.

Özbekmezci ve Sahil (2004) 'in yürüttüğü “Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal, Ekonomik Ve Barınma Sorunlarının Analizi” başlıklı çalışmada, mevsimlik tarım işçilerinin sosyal, ekonomik ve barınma sorunlarının analizi yapılmış ve bu sorunların ana kaynağı ortaya konulmuştur. Çalışma alanı Çukurova Aşağı Seyhan Ovasına bağlı 5 köydeki 107 aileden oluşmaktadır. 107 aileye anket tekniği uygulanmıştır. Anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda ailelerin Güneydoğu Anadolu kökenli kalabalık, eğitim düzeyi düşük çekirdek aileler olduğu ortaya konulmuştur. Ailelerin sosyal imkanlardan yoksun, gelirlerinin ülke ortalamasının çok altında olduğu ve tek geçim kaynaklarının mevsimlik tarım işçiliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ailelerin ilkel koşullar altında barındıklarından, gelişi güzel inşa edilmiş iki odalı gecekondularda veya çadırlarda kaldıklarından bahsedilmektedir.

Görücü ve Akbıyık (2010)'in yaptığı “Türkiye’de Mevsimlik Tarım İşçiliği: Sorunları ve Çözüm Önerileri” adlı çalışmada mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarını

temel başlıklar altında toplamak ve bu sorunlara uygun çözüm önerileri sunmaya çalışılmıştır.

Akbıyık (2011) “Malatya’da Çalışan Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal Ve Ekonomik Sorunlarının İncelenmesi” isimli çalışma ile Malatya’da çalışan mevsimlik tarım işçilerinin ücretleri ve çalışma şartlarıyla işgücünün niteliği belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmada mevsimlik tarım işçisi olarak Adıyaman ve Şanlıurfa’dan Malatya’ya gelen bireylere yer verilmiş ve anket çalışması yapılmıştır. Çalışma sonucunda Adıyaman ve Şanlıurfa’dan gelen bireylerin aile üyelerinin tamamı ile geldikleri, %30 okuryazar olmadığı, %20’sinin diplomasız okur yazar olduğu, ailelerin yarısından fazlasının yıllık gelirlerinin düşük olduğu, işveren ile bağlantı şekilleri ve çalışma alanına yakın bölgelerde çadırlarda konakladıkları bilgisine yer verilmiştir. Bu araştırmada eğitim ve barınma sorunlarının çözülmesi sonucunda ekonomik ve sosyal sorunların giderileceği kanısına varılmıştır.

Benek ve Ökten (2011) “Mevsimlik Tarım İşçilerinin Yaşam Koşullarına İlişkin Bir Araştırma: Hilvan İlçesi (Şanlıurfa) Örneği” başlıklı çalışmada, Şanlıurfa Hilvan İlçesinde topraklı ve topraksız olarak çalışan mevsimlik tarım işçilerinin yaşam koşullarını incelemiştir. Araştırma örneklemini, eğitim-öğretimin devam ettiği süreçte Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda okuyan ve göçe dâhil olan öğrencilerin aileleridir. Mevsimlik tarım işçiliği yapan 523 aile reisi ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşme sonuçları SPSS programında uygun yöntemler ile çeşitli istatistiksel verilerle değerlendirilmiştir. Bulgular dâhilinde eğitime devam etmesi gereken öğrencilerin bir kısmı zamanında okula başlayamamakla, diğer kısmı ise eğitim süreci boyunca okula gitmemektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin çalışma bölgelerine giderken kullandıkları araçların güvenli olmadığı, gidilen bölgelerde beslenme, barınma yetersizliği, ücret düşüklüğü ve sağlık sorunları yaşadıkları tespit edilmiştir.

Kalkınma Atölyesi (2014)’nin yaptığı “Batı Karadeniz İllerinde Fındık Toplama İşinde Yer Alan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri, Çocuklar, Tarım Aracıları Ve Bahçe Sahipleri Temel Araştırması” konulu temel araştırma raporu, fındık hasadında mevsimlik

gezici tarım işçileri ve çocuklarının yaşadığı sorunları belirlemek bu sorunlara çözüm önerileri sunmak için Batı Karadeniz Bölgesi'nde yapılan araştırmanın bulgularını ve bu bulguların analizlerini kapsamaktadır. Bu çalışmada tarım aracıları, bahçe sahipleri ve çeşitli kurum idarecileri ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma en fazla fındık üretimine sahip Zonguldak, Düzce ve Sakarya illerindeki en yoğun üretimli sekiz ilçede gerçekleştirilmiştir. Çalışmada nicel ve nitel araştırma teknikleri kullanılmıştır. Hane halkı, tarım aracıları ve bahçe sahiplerine anket tekniği uygulanmıştır. Sahadaki çocuklarda gözlemler yapılmış ve detaylı notlar alınmıştır. Kurumlarda ise derinlemesine mülakat tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışmada yaşam koşullarının yetersizliğine, çocukların yarım kalan eğitimlerine, sosyal güvencenin yoksunluğuna, hane içerisindeki parçalanmalara ve yoksulluk üzerinde durulmuştur.

Gira (2017) “Siverek (Şanlıurfa) İlçesinde Mevsimlik Tarımsal İşgücü Göçü ve Sorunları” çalışmasını, Türkiye'nin en yoğun mevsimlik tarımsal iş gücü göçü veren ilçemiz olan Siverek'te uygulamıştır. Mevsimlik tarımsal işgücü göçüne katılan bireylerin demografik özellikleri, sosyokültürel özellikleri, ekonomik özellikleri, göçün yönü, göçün genel özellikleri, kişilerin iş piyasasına erişimi, çalışma, barınma koşulları ve sorunlarını belirlemiştir. Temel gereksinimleri kapsayan barınma, beslenme, eğitim ve sağlık gibi konuların tarım işçileri için büyük sorunlar teşkil ettiğine değinilmiş, bu sorunların giderilmesi ve iyileştirmesi üzerine çözüm önerileri sunulmuştur.

Orhan (2017) “Erzincan'da Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği Ve Yaşanan Sorunlara Yönelik Coğrafi Bir İnceleme” başlıklı çalışma, Erzincan iline 2016 yılında gelen gezici mevsimlik tarım işçilerinin üzerine yapılan bir çalışmadır. Yapılan gözlem ve görüşmeler ile birlikte tarımsal faaliyetlerin genel özelliklerini, tarım işçilerinin sorunları tespit etmeye çalışmıştır. Erzincan'a gelen tarım işçilerinin büyük çoğunluğunun Güneydoğu Anadolu Bölgesi illerinden geldiği tespit edilmiştir. Gezici mevsimlik tarım işçilerinin yaş yapıları ve cinsiyetleri incelendiğinde göçlerin bireysel değil, aile üyelerinin tamamı ile gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Gelen tarım işçilerinin tek bir bölgeye bağlı kalmadığı, yılın 7-8 aylık sürecini farklı illerde geçirdikleri bilinmektedir. Bu yer değiştirme olayı hem kendileri açısından hem de yönetici birimler tarafından sorun teşkil etmektedir. En temel sorunlar konaklama ve barınma ile ilgili

problemler iken; ulaşım, sağlık, çalışma koşulları, toplumsal ayrışma, çocuk işçiliği ve eğitimdeki aksamalar diğer sorunlar arasında yer edinmektedir. Bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Sağır (2020) tarafından yürütülen “Türkiye’de Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çocuklarının Eğitim Sorunu (Şanlıurfa Siverek Örneği)” başlıklı çalışma, Şanlıurfa Siverek ilçesindeki Kapıkaya ve Altaylı mahallerinde ikamet eden mevsimlik tarım işçisi ailelerin görüşleri ile çocuklarının eğitim sorunlarını belirlemeyi ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma nitel araştırma yöntemi olan yarı yapılandırılmış görüşme doğrultusunda 40 mevsimlik tarım işçisi ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda, ailelerin hane ekonomisine katkı sağlamaları açısından, yaşam ve barınma şartlarından kaynaklı problemlerden ve eğitim giderlerini karşılayamadıklarından çocuklarını okula göndermedikleri anlaşılmıştır. Özellikle Doğu ve Güney Anadolu Bölgesi’nde yaşayan bu yönden dezavantajlı çocukların eğitimde akranlarına göre geri kaldıkları ve daha fazla bu konuda desteğe ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Kıran Çayır (2020)’ın “Mevsimlik Tarım işçiliğinde Kadın ve Çalışma Koşulları; Çanakkale Biga Örneği” çalışmasında, Çanakkale Biga ilçesindeki mevsimlik tarım işçisi kadınların yaşam ve çalışma şartlarına odaklanılmış, kadınların tarım faaliyetleri sürecinde önemli bir role sahip olduğu vurgulanmıştır. Araştırma kadınlar ile yapılan yüz yüze görüşmelerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kadınların çalışma yaşamı ve sosyal güvence konusunda bilgi eksikliklerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Akgeyik (2022)’in “Hilvan’da Yaşayan Mevsimlik Tarım İşçileri ve Çocuk İşçiler” isimli bu çalışma Şanlıurfa Hilvan ilçesindeki mevsimlik tarım işçilerinin yaşadığı problemleri belirlemek ve belirlenen problemlere çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra çalışmanın bir diğer amacı çocuk işçiliğinin sorununu ortaya koymak ve çocukların yaşadıkları sorunları belirlemektir. Çalışmada tesadüfi örneklem yoluyla 70’i yetişkin tarım işçisi ve 130’u çocuk olmak üzere toplam 200 kişiye anket uygulanmıştır. Anketten elde edilen bulgulara göre mevsimlik tarım işçilerinin düşük ücretler karşılığında çalıştıkları, herhangi bir sağlık güvencelerinin olmadığı, çalışma süreleri, barınmaya bağlı sorunlar ve yetersiz beslenmeye bağlı sorunların var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çocuk işçilerde ise uygun çalışma koşullarının ve 3-4 ay

eğitime devamlılığının sağlanamadığı bu duruma bağlı olarak çocukların eğitimden uzaklaştıkları gibi sonuçlara ulaşılmış ve bu duruma çözüm önerileri sunulmuştur.

BÖLÜM I

GÖÇLER

1. GÖÇ KAVRAMI VE TANIMI

Geçmiş uzun ve karmaşık yapıya sahip olan göç olgusu, insanların dünyayı etkilemeye başladığı dönemden günümüze kadar birçok disiplinin konusu olmuştur. Bu disiplinler arasında coğrafya, tarih, sosyoloji, antropoloji, siyasi bilimler ve daha farklı bilim alanları çerçevesinde araştırma konusu olmuştur. Farklı disiplinlere çalışma odağı olsa da göç Sosyal Bilimler içerisinde daha çok yer edinmiştir (Yıldız, 2022).

Göç olgusunun boyutları çeşitlilik arz etmekle birlikte göç kavramının birçok tanımı bulunmaktadır.

TDK (2022) göçü; “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi ” olarak tanımlamaktadır. Uluslararası göç örgütünün tanımına göre ise kişinin veya topluluğun belirli sınırı geçerek veya bir devletin sınırları içerisinde yer değiştirmesi, zamanı, biçimi, sebebi ne olursa olsun insanların yer değiştirme hareketidir (Uluslararası Göç Örgütü, 2018).

Tümertekin ve Özgüç (2017)’e göre göç, yaşanılan bölgedeki idari sınırı geçerek sürekli ya da uzun süreli olarak yer değiştirilmesine denir. Bu yer değiştirme uluslararası, kıtalar arasında, bölgeden bölgeye, kırsal alanlardan şehre veya şehirden kıra şeklinde meydana gelebilir. Adıgüzel (2016)’e göre göç bireylerin sosyal, ekonomik, siyasi ve çevresel etkenlerden dolayı coğrafik olarak yer değiştirmesi biçiminde tanımlanabilir. Sağlam (2006) göçü coğrafi bir yer değiştirmeden ziyade kapsamlı ve köklü içeriğe sahip olduğunu belirtmektedir. Göçün sonuçları ekonomik, sosyal, kültürel ve psikolojik birden fazla unsuru bir arada bulundurmaktadır. Ekici ve Tuncel (2015)’e göre göç bireyin ve toplumun değerlerinde değişim ve dönüşüm sürecini beraberinde getirmektedir. Bu değişim ve dönüşüm süreci terk edilen ve yerleşilen mekân da insan ve insanı kapsayan bütün unsurları etkilemektedir. Castles ve Miller (2008) göre göç toplumsal değişimin neden olduğu kolektif bir harekettir, göç alan ve veren ülkedeki toplumları etkiler.

Göçün birçok boyutunun olmasıyla birlikte genel itibariyle mekânsal, ekonomik, sosyolojik, demografik özelliklerinin ön planda yer aldığı görülmektedir.

2. GÖÇ NEDENLERİ

Göçleri inceleyen coğrafyacılar insanları yaşadıkları yerleri terk etmeye götüren şartları “itici faktörler” olarak kabul ederler, kişileri diğer yerlerden daha çok belirli yerlere çeken gerekçeleri “çekici faktörler” kapsamında değerlendirirler. İtici faktörlerin bünyesinde çevresel, demografik, ekonomik ve siyasal baskılar sayılabilir. Çekici faktörler ise itici faktörlerin tersine yaşamlarını iyileştirme konusunda ekonomik fırsatlar, kişisel güvenlik, özgürlük gibi toplumsal fırsatlardır (Tümerterkin ve Özgüç, 2017).

Göçe iten sebepler arasında en önemli nedeni ekonomik nedenler oluşturmaktadır. İnsanlar yaşam alanlarındaki yoksulluk ve işsizlik gibi nedenlerle doğup büyüdüğü çevreyi terk edip daha iyi ve kaliteli yaşam hayaliyle göç etmektedir (Tümerterkin ve Özgüç, 2011). Gelir düzeyindeki eşitsiz dağılım açlık ve yoksulluk oranını artırmıştır. Geçimini sağlayamayan kişiler, kademeli olarak köyden kasabaya iş bulamadıklarında kasabadan şehre veya büyükşehirlerle yönelmiştir. En sonunda güzergahlarını yurt dışı olarak belirlemişlerdir. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde yaşama hakkını kısıtlayan durumlar; istihdam eksikliği, yoksulluk, ekonomik bunalımlar, pahalılık ve maaşların düşük olması vb. durumlar göçe iten temel sebeplerdir. Nüfusun ülkeler, bölgeler ve kıtalararası yer değiştirmesindeki en büyük etken ekonomik sebeplerdir. Kırdan kente olan göçlerde de ekonomik nedenler ön plandadır. Kırdan tarım arazilerinin parçalanması veya daha iyi ekonomiye sahip olmak isteyen nüfusun farklı iş arayışları için ticaretin merkezi olan kentlere yönelimi artmaktadır (Sittiddar, 2021).

Göç olayının gerçekleşmesinde ekonomik nedenler kadar etkili hale gelen bir diğer neden çevresel faktörlerdir. İtici ve çekici faktörlerin özelliklerini bünyesinde bulunduran çevresel olaylar sadece evlere, alt yapılara ve geçim kaynaklarına zarar vermekle kalmayıp doğrudan ve dolaylı olarak insanların yaşadığı çevreyi değiştirmesine sebebiyet verir. Göçe sebep olan çevresel faktörler depremler, seller, volkanlar, kuraklık ve iklim değişikliği vb. doğal afetlerdir. Geçmişten günümüze insanoğlunun hayatını

derinden etkileyen doğal afetlerden birisi olan depremler, gerek dünya çapında gerekse Türkiye’de göç dalgaları meydana getirmiştir (Eşim, 2020).

Ekonomik ve çevresel etkenler tek başına göçü tetikleyen nedenler arasında değildir. Göçe neden olan etkenler arasında siyasal nedenler bir ülkede olan savaşlar, ırksal, dinsel toplumsal baskılar vb. itici faktörler de içerisinde yaşanılan yeri, bölgeyi terk etmeye sebep olmaktadır. Siyasal nedenlerle birlikte kırsal alanlarda yaygın olan kan davaları, bireyleri yaşadığı bölgeyi terk ederek göçe yönlendirmektedir. Yanı sıra kırsal alanlarda toprak paylaşımlarının yeterli olmayışı insanları göçe mecbur etmektedir (Ankaralı, 2023).

3. GÖÇ TÜRLERİ

Göç ile alakalı birçok sınıflandırma bulunmaktadır. Göçler çeşitli nedenlerle ortaya çıktığı için sınıflandırma genellikle nedenler çerçevesinde bir yapılandırmaya tabii tutulmaktadır. Göçlerin türlerini ülke sınırları esasına göre iç ve dış göçler, yerleşme süresine göre sürekli veya geçici göçler, irade isteğine bağlı zorunlu ve gönüllü göçler olarak sınıflama yapılmaktadır.

Ülke sınırları esasına göre göçler kendi içerisinde iç ve dış göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. İç göçler, nüfus hareketlerinin ülke sınırları içerisinde meydana gelmesine denilmektedir. Diğer bir ifade ile nüfusun ülke sınırları dahilinde yeniden yerleşimidir (Tümertekin ve Özgüç, 2017). İç göç genelde kırsal alanlardan şehre, şehirden daha çok gelişmiş şehirlere yönelim biçimindedir. İç göçe neden olan faktörler arasında en öne çıkan nedenler ekonomik nedenler kapsamında iş istihdamı ve daha iyi bir hayat yaşama arzusudur (Güreşçi, 2016). Bireylerin yaşadıkları ülkenin idari sınırlarından çeşitli nedenlerle daimi veya geçici süreliğine dışarı çıkmaları dış göç şeklinde tanımlanabilir (Akbaş, 2020).

İnsanların göç etme nedenleri çeşitlidir. Göç ekonomik, siyasal, sosyal, etnik baskılar, savaşlar ve çevresel sorunlardan dolayı isteğe bağlı ya da zorunlu olarak yaşadığı ülkeyi terk etme durumudur (Yılmaz, 2023). Dış göçler beyin göçü, işçi göçü, mübadele göçleri sığınmacı veya mülteci göçleri biçiminde şekillenmektedir. İyi eğitim almış bireylerin, kalifiye ve yetenekli iş gücünün azınlıkta olduğu az gelişmiş ya da gelişmekte olan

lkelerden gelişmiş ülkelere göç etmesi beyin göçü olarak ifade edilmektedir (zdal, 2018).

İşçi gçleri hem ülke içinde hem de ülkeler arasında meydana gelmektedir. İşçilerin çalışmak amacıyla sürekli veya geçici olarak kendi ülkelerini terk ederek farklı ülkelere gitmelerini ifade etmektedir. Sanayi devrimin başlamasıyla özellikle Avrupalı ülkelerde sanayileşmeye hareketlerine bağlı olarak işgücü açığı ortaya çıkmış ve işçi göçü önem kazanmıştır. Türk işçi göçünün başlaması Federal Almanya Cumhuriyeti'nin düzenlediği bir mesleki yetiştirme programına dayandırılmaktadır (Koçak ve Terzi, 2012).

Mübadele gçleri değiş tokuş anlamına gelmektedir. Bu göçler iki ya da daha fazla devletin belirli anlaşma şartlarına bağlı kalınarak değiştirilmek istenilen nüfusun ülkeler arasında yer değiştirme durumudur (Erol ve Ersever, 2014). Dış göçler ve uluslararası gç içerisinde incelenen bir diğer güç ise mülteci ve sığınmacı gçdr. Vatandaşı olduğu ülkede bireyin dinin, ırkının, bir sosyal gruba mensupluğunun ve siyasi görüşünden dolayı insan haklarının suiistimal edilerek zulme uğrayacağı korkusuyla vatandaşı olduğu ülkeye dönmeyen veya dönemeyen bireylere mülteci denilmektedir (Türk Kızılay'ı Güç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü, 2017). Sığınmacı ise gerekli ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde bir ülkeye mülteci vasfında kabul görmeyi bekleyen bireylerdir (Orhon, 2019).

İrade isteğine bağlı göçler kendi içerisinde gönüllü ve zorunlu göçler olarak sınıflamaya tabii tutulmuştur. Gönüllü göçler insanların daha iyi yaşam şartlarına ulaşma arzusu, yeni yerler görme isteği, sorumlu olduğu ailenin geleceğini iyileştirme, ekonomilerini yüksek seviyeye çıkarma, iş imkanları ve mali bakımdan daha iyi şartlara sahip olma gibi şahsi arzu ve istek doğrultusunda gerçekleştirilen yer değiştirme hareketleridir. Gç olayına katılan kişilerin kendi rızaları ile bulundukları yerden daha iyi şartlara sahip yerlere gç edebildikleri gibi kendi iradeleri dışında istemsizce ge katılıp yaşadıkları çevreyi terk edebilirler. Zorunlu göç olaylarının gerçekleşmesinde daha çok siyasi nedenlerin etkileri karşımıza çıkmaktadır. Siyasi nedenler olarak ifade edilen durumlar savaşlar, çatışma, açlık ve yoksulluk bağıntısı zorunlu gçlerin oluşumuna ortam hazırlamaktadır. Zorunlu göç olaylarına az da olsa etki eden bir diğer durum ise doğal afet gibi olaylardır (Adığzel, 2016).

Bir diğerk göç sınıflaması ise yerleşme süresine göre sürekli ve geçici göçlerdir. Sürekli göçler insanların yaşadıkları yerleri gönüllü ya da zorunlu nedenlerin sonucunda sürekli olarak terk etme durumudur. Sürekli göçün gerçekleşme durumunu bireyin yaşadığı yeri tamamen terk etmesi ve göç ettiği bölgeye kalıcı bir şekilde yerleşmesi sonucunda oluşur (Eraldemir, 2013). Geçici göç, değişik nedenlerle kişilerin yaşadığı yeri belirli bir dönem sonra geri dönme arzusuyla değiştirmesidir (Küyük, 2011). Geçici göçler her ne kadar anlamsal olarak mevsimlik göçü çağırırtırsa da öğrencilerin eğitim için şehir değiştirme durumları, askerlik görevinin icra edilmesi geçici durumlar da göçler içerisinde kendine yer bulmaktadır (Yalçın, 2004).

4. MEVSİMLİK GÖÇLER

İnsanların yaşadığı yerden farklı bir yere çalışma, dinlenme, tatil yapma vb. sebeplerle yılın belirli aralığında bir süreliğine yerleşmesine mevsimlik göç denilmektedir (Koçak & Terzi, 2012). Hayvancılık faaliyetleri ile geçimini sağlayan insanların yazın yaylara kışın da alçak alanlara inmesi mevsimlik göçtür.

Türkiye’de mevsimlik göç genellikle iş bulmak amacıyla yapılan göçleri kapsamaktadır. İlkbahar ve yaz sezonlarında Karadeniz Bölgesi’nde fındığa, Malatya’ya kayısı ve Adana’ya pamuk hasadı için giden insanlar ile turizm faaliyetlerinin artış gösterdiği bu dönemlerde otellerde çalışmak için insanların yer değiştirmeleri mevsimlik göç olmaktadır (Sağlam, 2006). Mevsimlik göçlerde yılın belirli dönemlerin de insanların birden fazla yer değiştirdiği de görülmektedir (Egemen, 2015).

4.1. Mevsimlik tarım işçiliği

Mevsimlik tarım işçiliği hususunda açık ve anlaşılır olmak için öncelikle tarım işçisi, mevsimlik iş ve mevsimlik işçilik kavramlarından bahsetmek gereklidir.

Tarım işçiliği kavramının birden çok tanımı yapılmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)’ ne göre genel manada tarlada, bahçede, serada ve hayvansal üretimler içerisinde yiyecek ürünler üreten bireylerin tamamı tarım işçisi olarak ifade etmektedir. Tarım işçileri, “ücretli tarım işçileri”, “geçici tarım işçileri”, “mevsimlik/günlük tarım

işçileri,” “göçmen tarım işçileri” “parça başı ücretle çalışan işçiler”, “aynı ücret karşılığı çalışan işçiler” gibi istihdam biçimleri içerisinde kendine yer bulabilmektedir (Çelik vd. 2013). 129 sayılı Tarımda İş Teftişine İlişkin Sözleşme’ye göre tarım işçisi “ toprağı işleme, canlı hayvanların yetiştirilip bakıldığı yerler dahil olmak üzere hayvancılık ve besicilik ormancılık, çiçekçilik, toprağı işleyenler tarafından yapılan ilk ürün işlemleri ile ilgili her tür diğer tarımsal çalışmaların yapıldığı işyerlerinde çalışanlar “ biçiminde tanımlanmaktadır (Kılıç, 2006).

Mevsimlik iş, yılın belirli dönemlerinde veya bu dönemlerinde artış gösteren faaliyetlerin durumuna ve yapısına göre uygun olarak çalışılan işlerdir (Kar, 2006). Yılın belirli dönemlerinde yoğun olarak ortaya çıkan işgücü açığının giderilmesi için farklı bir bölgeden özellikle üretim faaliyetleri alanında gerçekleşen işçilik biçimine mevsimlik iş denilmektedir (Çınar ve Lordoğlu, 2011).

Yılın belirli dönemlerinde kısa süreli olarak gerçekleştirilen tarımsal faaliyetlere mevsimlik tarım işi denilmektedir. Mevsimlik tarım işleri, ekim, bakım ve hasat süreçlerinde insan gücü oldukça yoğun bir şekilde kullanılan bir üretim faaliyetidir (Demir, 2015). Yaşadıkları yerlerde tarım faaliyetlerinden yeteri kadar ücret kazanamayıp geçimini sağlayamayan kişilerin tarım işgücü olanağının fazla olduğu yerlerde tarımsal üretimde çalışma durumudur. (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2010).

Ürünün ekiminde, yetiştirilmesinde, ilaçlama aşamalarında ve hasadında yani tarımsal üretimin herhangi bir evresinde kendi arazisi veya başkasının tarım arazisinde çalışan, ücretli/yevmiyeli ya da benzer karşılığı olan sözleşmeli ya da sözleşmesiz o ülkenin vatandaşı ya da göçmen olarak çalışan bireye “mevsimlik tarım işçisi” denilmektedir (TBMM, 2015).

Mevsimlik tarım işçiliği “gezici- yöre dışı mevsimlik tarım işçileri” veya “mahalli-yöre içi mevsimlik tarım işçileri” olarak iki gruba ayrılmaktadırlar. Yöre içi mevsimlik tarım işçileri yaşam alanları veya yaşam alanlarına görece yakın alanlarda tarım ürünlerinin hasat ve bakımlarını günlük, saatlik olarak iş birimlerinin belirlediği ücretler karşılığı çalışan kişilerdir (Özbekmezci ve Sahil, 2013). Üretim aşamasının belirli bir aşamasında para kazanmak amacıyla katılanlar, ikamet ettiği yakın idari birimlerin

herhangi birinde gün boyu çalışıp akşamları evine dönen kişidir. Nadir gerçekleşse de alınan işin bitimine kadar çalışmaya gidilen idari birimlerde konaklayanların varlığı bilinmektedir (Kalkınma Atölyesi, 2020).

Gezici ya da yöre dışı mevsimlik tarım işçiliği, çalışma şeklinin yapıldığı yere göre değerlendirilmeye alınmış, tarımsal faaliyetlerin yoğunlaştığı zaman aralıklarında ürünlerin çeşitliliğine ve işgücü talebine göre yaşadığı bölgeden başka bir bölgede tarımsal alanlarda aileleriyle birlikte çalışmak üzere giden işçilerdir (Uyan Semerci vd., 2014)

Mevsimlik tarım işini yapanlar genellikle sosyo-ekonomik yapının en alt sınıfında yer alan gruplardır. Mevsimlik tarım işi geçimini sağlayacak geliri elde edemeyen, hane halkı sayısı yüksek olan ve eğitim seviyesi düşük kişilerin yaptığı iştir. Hane halkının bütün üyeleri, yani hasta olmayanlar, engelli bulunmayan ya da çalışamayacak kadar yaşlı olmayanlar bu tarımsal faaliyetler içerisinde yer alır. Tarım işçiliğinin kendi içerisindeki kısır döngüyü kıramadığı ve yoksulluk nedeniyle kuşaktan kuşağa aktardığı bir faaliyettir (Kalkınma Atölyesi, 2019).

5. DÜNYADAKİ MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ

Dünya ekonomisinde rekabetin hız kazandığı 1970'lerde göçmen ve mevsimlik olarak geçici isimlerle anılan iş gücü çoğu ülkelerin ekonomisinde önemli bir yer almaya başlamıştır. Çeşitli sektörlerde işgücünün maliyetli bir hal almasıyla güvenceli istihdam yerine düşük maliyetli göçmenlere ihtiyaç giderek artmaktadır. Başta tarım, inşaat ve hizmet sektörü olmak üzere mevsimlik iş ve çalışanların daha fazla görüldüğü sektörlerdir (Dilekçi, 2019).

Dünya tarımsal üretimdeki iş gücü arzının büyük bir kısmını mevsimlik işçilerden karşılamaktadır. Dünyada 1,1 milyar insan tarımda istihdam edilmiştir. Tarımda istihdam edilenlerin yaklaşık 450 milyonluk kısmını mevsimlik tarım işçileri oluşturmaktadır (TBMM, 2015). Yerel işçilerin genellikle daha az güç gerektiren, yüksek ücretli ve mevsimlik olmayan işleri tercih etmelerinden dolayı emek yoğun mevsimlik işler yabancı

göçmenler veya ülkenin daha yoksul bölgelerinden gelen mevsimlik işçiler ile karşılanmaktadır (IOM, 2020).

ABD’nde 1700 yılların sonuna kadar pamuk işçiliğinde Afrika’dan getirilen kölelerin çalıştırıldığı bilinmektedir. ABD’de mevsimlik tarım işçiliği kavramı II. Dünya savaşıyla birlikte sıkça gündeme gelen bir kavramdır. Savaşın yıkıcı etkilerini yok etmek için tarımda üretime ağırlık verilmiştir. Ortaya çıkan işgücü ihtiyacını mevsimlik tarım işçiliği gidermiştir. ABD mevsimlik tarım işçilerini yakın ülkelerinden temin etmiştir. Meksikalı göçmen işçilere ABD’de işçi vasfında çalışma imkanı sunulmuştur (Egemen, 2015). İkinci dünya savaşı sonrasında Meksika ile yapılan Bracero anlaşması kapsamında 400 bin işçi ABD’ de bulunmaktaydı (Bruno, 2013). 1980’lere gelindiğinde emek gücünde farklı politikalar uygulanmaya başladığı görülmektedir. Endüstriyel işlerin tamamının veya bir bölümünün ucuz iş gücü fırsatı bulunan ülkelere kaydırılması geçici göçmen işgücü vize uygulamaları ve istihdama odaklı göç politikalarıyla ucuz işgücü çekme gibi emek politikası uygulanmıştır (U. D. Yıldırım, 2014). ABD’nin tarım iş gücünde yaklaşık olarak 2,4 milyon insan çalışmaktadır. Bu iş gücünün yaklaşık %75’ini mevsimlik yabancı göçmenler oluşturmaktadır. Göçmen tarım işçilerinin yaklaşık %49’unun çalışma izni yoktur. ABD’de mevsimlik tarım işlerinin 8-9 ay sürdüğü belirtilmiştir. Haftalık çalışma saatleri ortalama 45 saat olup bu durumun kadınlarda 40 saat olduğu erkeklerde ise 46 saat olduğu ifade edilmiştir (Farmworker Justice, 2019). ABD’ inde tarım işçileri yaptıkları işin doğası gereği sıklıkla yer değiştirmekte, normalin altında yaşam ve ücret koşullarında çalışmak zorunda kalmaktadır. İşçiler yıl içerisinde farklı bölgelerde iş bulabilmekte, aileler yer değiştirirken bütün eşyalarını bir araca sığdırmak zorunda olup sahip oldukları ile hayatta kalmaya çalışmaktadır. Bazı mevsimlik tarım işçisi aileler herhangi bir sağlık sigortasına erişim sağlayamamaktadır (Cuesta ve Skolnik, 2013).

ABD’ye çok sayıda mevsimlik işçi göndermesine rağmen ülke sınırları içerisinde mevsimlik işçiler Meksika’da hala varlığını sürdürmektedir. Meksika’da mevsimlik tarım işçiliği ile uğraşanların sayısının tahmini olarak 2 milyonu kişiyi aştığı belirtiliyor. Meksika mevsimlik tarım işçiliğini iç göçmenlerden karşılayan ülkelere biridir. Çoğunlukla ülkenin fakir bölgelerinden gelen mevsimlik tarım işçileri yüzyıllardır bu işi yapmaktadırlar. Mevsimlik tarım işçileri aileleriyle ekim ve kasım aylarında

eyaletlerinden ayrılırlar. Bu ayrılık 3 ila 9 ay arasında sürmektedir. Gittikleri iş alanlarında yaşam standartlarına uymayan barınma koşullarına maruz kalmaktadırlar. Genellikle elektriksiz, havalandırmasız ve içme suyu olamayan yetersiz sıhhi şartlar altında olan büyük odalarda yaşamlarını devam ettirirler (Urbietta ve Cabrera, 2013).

Hindistan'da mevsimlik göçmen işçilerin büyük çoğunluğu tarımda ve inşaat sektöründe çalışmaktadır. Ailelerin çoğu borç sıkıntısı yaşayan çiftçiler, topraksız emekçiler, geniş ailelerden ve savunmasız insanlardan oluşmaktadır. Mevsimlik işçilerin derme çatma evlerde ya da çadırlarda yaşayıp ve yaşam koşullarının zor olduğu alanlarda çalıştıkları belirtilmiştir. Mevsimlik işçilerin barınma ve diğer haklara ilişkin yasal düzenlemeler bulunmaktadır ama uygulamada yetersiz kalmaktadır. Türkiye'ye benzer bir şekilde mevsimlik işçiler aileleriyle birlikte göçe katılmaktadırlar. Mevsimlik işçilik 7-8 ay sürmekte ve muson mevsimi gelmeden insanlar daimi yaşam alanlarına dönmektedir. 2007-2008 verilerine göre ülkede yaklaşık 326 milyon mevsimlik işçi bulunduğu ifade edilmektedir (Bajaj ve Gupta, 2013).

Kuzey Batı Avrupa ülkeleri 1950'li yıllardan bu tarafa dünyanın farklı bölgelerinden göç almayı sürdürmektedir. 1970'li yıllara gelindiğinde göç yönü Avrupa'nın belirli ülkelerini hedef almasına karşılık tarımsal alanda çalışan mevsimlik işçilerin sayısı hızlı bir artış yaşamıştır. İngiltere, Fransa, Almanya ve İtalya gibi ülkeler tarımsal alandaki iş gücü sıkıntısını genellikle farklı ülkelere gelen göçmenlerle karşılamaktadır. Avrupa, tarımda göçmen işçilerin büyük bir kısmını Afrika ve Doğu Avrupa ülkelerinden temin etmektedir (Yıldırım, 2014). Her yıl yaklaşık 300 bin yabancı işçinin tarımda mevsimlik iş için Almanya'ya geldiği ifade edilmektedir. Almanya'da tarımda mevsimlik işçilerin %95'i yabancı göçmenlerden oluşmaktadır. Bunlar arasında Polonyalı göçmenler çoğunlukta olup son on yılda Romanya kaynak ülke halini almıştır. 2014 yılında Avrupa Birliği, üye devletlerin diğer devletlerle mevsimlik işçi göçü konusunda ikili anlaşmalar yapmasına izin veren Mevsimlik İşçiler Direktifi'ni kabul etti. Bu bağlamda Almanya Gürcistan ile 5000 kişilik mevsimlik işçi alımı için ikili pilot anlaşma yapmış bir yıl sonrada Moldova Cumhuriyeti ile anlaşma imzalamıştır (Biaback Anong, 2023).

Yeni Zelanda ve Avustralya'da tarımda mevsimlik işçiler genel geçici göçün küçük ama önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. 2007 yılında kurulan RSE planı dâhilinde

Yeni Zelanda öncülüğünde Pasifikteki yedi ülke ile mutabakat imzalamıştır. RSE programı bağlamında yaklaşık 9000 yabancı işçi bahçecilik veya bağcılıkta çalışmak üzere kabul edilmektedir. Avustralya’da Mevsimlik İşçi Programı (SWP) kanalıyla 2500 kişiye bahçecilikte çalışmak için vize imkânı sunulmuştur. Avustralya’da izinsiz çalışanların sayısı 50.000 ila 100.000 kişi olarak tahmin edilmektedir (Brickenstein, 2015).

6. TÜRKİYE’DEKİ MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLİĞİ

Bugünkü anlamı doğrultusunda mevsimlik tarım işçiliği konusunda ülkemizde net bir tarihsel veri bulunmamaktadır. Ancak Osmanlı devletinde İlk kez 1830 yılında Kavalalı İbrahim paşa tarafından Çukurova’da pamuk hasadı ve hubutatta çalıştırılmak üzere Mısır, Suriye, Kıbrıs ve Sudan’dan mevsimlik tarım işçileri getirildiği ifade edilmektedir (Kalkınma Atölyesi, 2014). Yine aynı dönemde ülkemizin Doğu Karadeniz bölgesinden Rusya ve Kırım’a mevsimlik tarım işçisi olarak gidenlerin olduğundan bahsedilmektedir (Doğanay ve Çavuş, 2013).

Mevsimlik tarım işçileri üzerine yapılan ilk kaynaklardan biri olan Hilmi Uran’ın 1923 tarihli çalışmasında; işsiz, para kazanmak isteyen ve geçim sıkıntısı olan kişilerden oluşan tarım işçilerinin, küçüklü büyüklü gruplar halinde dayıbaşları inisiyatifinde mevsimlik işçilik için Çukurova’ya getirildiğinden söz edilmektedir (Yıldırım, 2014).

Cumhuriyet’in ilk dönemleri olan 1930-1940’lı yıllarda tarımda ücret karşılığı çalışanlar genellikle çiftçiler olarak ifade edilmiştir. Tarım ürünlerindeki hasat zamanının bölgesel olarak değişmesi itibariyle yaşadıkları bölgede ürünlerinin hasat zamanı gelene kadar ya da hasat işlemi bittikten sonra ücret karşılığında farklı bölgelere göç eden çiftçiler mevsimlik tarım işçilerinin önemli bir kısmını oluşturmuştur. Bu yıllar arasında mevsimlik tarım işçiliğinin oluşmasında en önemli etken tarım veriminin yüksek olması ve bunun sonucunda işgücü kıtlığının meydana gelmesidir. O dönemde tarımda işçi kıtlığının yaşandığı Adana’da sorunu ortadan kaldırmak için “Amele Talimatnamesi” düzenlendiği belirtilmiştir (Kalkınma Atölyesi, 2014).

Türkiye, 1950’li yıllarda devletçilik politikasından liberal sisteme geçiş yönelimi göstermiştir. Liberal sisteme yönelim sanayileşmede artış meydana getirmiş, tarımsal

Üretimde makina kullanımına geçilmiştir. Bu durum tarımsal üretimde artışa ve tarım dışı arazilerin tarıma açılmasına olanak sağlamıştır. Tarımsal işletmelerdeki çalışacak eleman ihtiyaını da artırmıştır. Böylelikle tarım ürünlerindeki artışın yüksek seyretmesi tarım işçiliğine ihtiyaı artırmıştır. Bu durum yoksul, işsiz ve toprak mülkiyeti bulunmayan insanlar için geçim kaynağına dnşmştir. Tarımda işçi açığı olan illere mevsimsel işçi güç akışı meydana gelmeye başlamıştır (Yıldıırım ve Karakoyun, 2023).

Bu tarihsel süreçte çok partili hayata geçiş ve Demokrat Partinin İktidara gelmesiyle birlikte tarımda makineleşme süreci başlamış, kırsal kesimden kentli yaşama geçiş ve yanı sıra ülkedeki değişiklikler kırsal kesimdeki değişim açısından önemlidir. Türkiye’de 1980 yıllarından itibaren mevsimlik tarım işçiliği ülke içerisindeki kalıplarının dışına çıkmış ve hızla yayılmaya başlamıştır. Bu yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesindeki terör olaylarının artış göstermesi sonucunda köylerin boşalması işsizlik problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Geimin zorlaşması sonucunda yılın belli dönemlerinde tarımda bakım, hasat gibi işlere yönelim artmış tarım üretim noktalarına işçiler kabul edilmiştir. Bu dönemde gezici ve geçici mevsimlik tarım işçiliği hız kazanmıştır (Akbiyık, 2011). Sayıları 1 milyonu aşan mevsimlik tarım işçileri önceleri geçici bir iş fırsatı olarak değerlendirilirken, 1980’li yıllarda sürekli hale gelen bir iş kolu olmuştur (Yıldıırım ve Karakoyun, 2023).

Özellikle 1980’li yıllarda Akdeniz bölgesinde tarımda seracılık ve narenciye faaliyetlerine katılımlar yoğunluk kazanmıştır. Ege ve Marmara bölgesinde tütün, zeytin, çay ve sebze faaliyetlerinde çalışmak için mevsimlik işçi göçü hareketliliği artmıştır (Yıldız, 2022). Karadeniz Bölgesinde fındık ve çay üretim alanlarında, İç Anadolu Bölgesinde elma, patates ve tahıl rnlerinde, Güneydoğu Anadolu bölgesinde pamuk üretiminde mevsimlik işçiler sıkça grlmştir (Akbiyık, 2011).

1990’lı yılların ortasında ve 2000’li yılların başlarında bir önceki dönemin getirdiği değişikliklerle birlikte ekonomik kriz ortaya çıkmıştır. Ekonomik kaynak yetersizliği, dış demeler açığı, enflasyon gibi ekonomik kriz göstergeleri kamuda işsizlik oranını artırmıştır. İşsizlik ve yoksullukla birlikte kronik işsizlik koşullarında düşük ücretli ve enformel işlerde yığılmalar meydana gelmiştir. TİİK 2011 verilerine göre istihdam hayatına katılan 25 milyon insanın 6.3 milyonu tarım faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu 6.3 milyonun yarısının mevsimlik tarım işçisi olarak çalıştığı

belirtilmiştir (Şen ve Altın, 2020).

TÜİK Haziran 2018 Hane halkı İlgücü verilerine göre, Türkiye’de 5,6 milyon kişi tarımda istihdam edilmektedir. Ücret karşılığında 4,6 milyon kişi istihdam edildiği bilinmektedir. Kayıt dışı çalışanlar ücretli veya ücretsiz aile işçiliği yapmaktadır. Yapılan araştırmalara göre mevsimlik tarımsal üretimde çalışanların en az 1 milyon olduğu belirtilmiştir (Kalkınma Atölyesi, 2019).

7. YASAL DÜZENLEMELER

7.1. ULUSAL MEVZUAT

Türkiye’ de tarım sektöründe çalışanlar, mevsimlik tarım işçileri ve çalışma şartları ile alakalı hukuk sisteminde özel ve doğrudan bir yasa bulunmamaktadır. Bu işçileri genel kapsamda Borçlar kanunu hükümleri ve İş Kanunu hükümlerinden faydalanabilmektedirler (MİGA, 2012).

Mevsimlik tarım işçiliğine değinen kısıtlı da olsa bazı kanun ve genelgeler mevcuttur. Bu kanun ve genelgeler sırasıyla şu şekildedir:

7.1.1. 4857 Sayılı İş Kanunu

İş Kanunu’nun amacı işverenler ile sözleşmeye tabi olan işçilerin çalışma şartları ve ortamındaki hak ve sorumluluklarını düzenlemektir. 4857 sayılı iş kanununda mevsimlik işler hakkında direkt bir ibare bulunmamaktadır. İş kanunun 4. Maddesi kapsamına 51 ve daha fazla işçi çalıştıran tarım-orman işlerinin yapıldığı işletme ve iş yerleri alınmış, aile ekonomisi içerisinde kalan tarım ile ilgili bütün çalışmalarda kanun hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir (Resmi Gazete, 2003).

7.1.2. 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

6111 sayılı torba kanunla tarımda süreksiz çalışanlar, mevsimlik tarım işçileri, 01.03.2011 tarihinden itibaren sosyal güvenlik kapsamına alınmışlardır. 6111 sayılı kanunun 51. maddesiyle 5510 sayılı kanuna 01.03.2011 tarihinden itibaren ek 5. madde

ilave edilmiştir. İlave olunan madde dahilinde tarım veya orman işlerinde süreksiz çalışanlar sigortalı sayılmıştır (Selek Öz ve Bulut, 2013).

7.1.3. 2010/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi adlı Başbakanlık Genelgesinde, mevsimlik tarım işçi ailelerin gittikleri illerde ulaşım, barınma, sağlık, güvenlik, sosyal çevreyle ilişkiler, çalışma ve sosyal güvenlik ile alakalı bulunan sorunların tespit edilmesi ve çözüme kavuşturulması yönelik çalışmalar yapılması amaçlanmıştır. (Resmi Gazete, 2010a).

24 Mart 2010 tarihinde yayımlanan “Mevsimlik Gezici Tarım İşlerinin Çalışma Ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi” başlıklı Başbakanlık genelgesi bu konuda yapılan en genel kapsamlı düzenlemeleri barındırmaktadır. Genelge kapsamında; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı başkanlığında ilgili bakanlıklar tarafından ‘Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri İzleme Kurulu’nun oluşturulmasına karar verilmiştir (Orhan, 2017). Yanı sıra mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olarak bulunduğu illerde valilikler aracılığı ile METİP ‘Mevsimlik Gezici Tarım İşlerinin Çalışma Ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Projesi’ başlatılmıştır. Mevsimlik tarım işçilerinin barınma, sağlık, eğitim, altyapı ve sosyal çevre ile ilişkiler kapsamında iyileştirme faaliyetleri için finansman sağlanmıştır (Karaman ve Taşcioğlu, 2020).

7.1.4. Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği

Mevsimlik tarım işçilerini ilgilendiren konulardan bir diğeri de tarım aracılarıdır. Bu yönetmelikte tarım işçileri ve işveren arasındaki ilişkilerin usul ve esaslara uygun bir şekilde düzenlenmesi adına tarım aracılığına izin verilmesi ve çalışma denetimlerinin sağlanması amaçlanmıştır. Türkiye İş Kurumu mevsimlik tarım işçiliğinde çalışanların kayıt altında tutulması için 27 Mayıs 2011 tarihinde Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği yürürlüğe koymuştur (Resmi Gazete, 2010b).

7.1.5. Milli Eğitim Bakanlığının 2011/25 Sayılı Mevsimlik Tarım İşçisi Çocuklarının Eğitimleri Genelgesi

Mevsimlik gezici tarım işçileri yılın belirli dönemlerinde ikamet ettikleri illerden diğer illere göç etmektedir. Bu mevsimlik göçün eğitim ve öğretim dönemine rastlaması sonucunda zorunlu eğitim çağındaki birçok öğrencinin eğitimden uzaklaşması durumu oluşmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı mevsimlik tarım işçisi çocuklarının eğitime devam edebilmeleri sağlamak adına yol haritası oluşturmuştur. Yol haritasında ilk olarak mevsimlik tarım işçilerinin sürekli ikamet adresinde olan il veya ilçelerde bulunan yatılı ilköğretim bölge okullarına yerleştirilmesi sağlanacaktır. YİBO'lara ya da taşınmalı eğitim sistemine alınamayan mevsimlik gezici tarım işçi çocukların yoğun olarak bulunduğu alanlarda gezici öğretmenler görevlendirilerek mobil okul veya prefabrik sınıflar uygulaması yapılacaktır. Mevsimlik tarım işçisi pozisyonundaki çocuklara İl/İlçe milli eğitim müdürlükleri tarafından okul kıyafetleri, kırtasiye ve eğitim giderlerinin İl/İlçe Sosyal yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla gereksinimlerinin karşılanacağı belirtilmiştir (TBMM, 2015).

7.1.6. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

Kanun çalışanların iş yerlerindeki sağlığını korumak, güvenliğini sağlamak ve iyileştirilmesinin yanı sıra işveren ve çalışanların görevini, hakları ve sorumluluklarını düzenlemek amacıyla çıkarılmıştır. Bu kanun kamu ve özel olmak üzere bütün işyerleri ve işçiler dahil edildiği için tüm çalışanları kapsamaktadır. Tarım faaliyetleri ve tarım işçilerinin kapsam dışında bırakılmamasından dolayı mevsimlik tarım işçileri de bu haklardan faydalanabilir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012).

7.1.7. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Mevsimlik Tarım İşçileri

1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren kanunla birlikte mevsimlik tarım işçileri belirli haklara sahip olmuşlardır. İş kanunda uygulanamayan hükümler yerine 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanun'un " Hizmet Sözleşmesi " bölümündeki 393.- 497. maddeleri hükümleri uygulanacaktır. Hizmet sözleşmesindeki kararlar; tanıma, kurulma şekline, işçinin borçlarına ve sorumluluklarına, işverenin borçlarına, ücretin tanımına, ödenme şekline, korunmasına, türlerine, tatil ve izinlere, sözleşmenin sona ermesine, fesih hakkına ve koşullarına, sözleşmenin sona ermesi sonucunda oluşan sorunlara dair düzenlemelerdir (TBMM, 2015). Mevsimlik Tarım işçilerinin hakları hizmet sözleşmesi

ile birlikte kanun haline getirilmiş olsa da uygulama da tarım işçilerinin haklarını bilmemesi ve idari takibinin yapılmaması, işçilerin sözleşmeli çalışmamasından dolayı emsal yargı kararlarına rastlanılmamaktadır (Yiğit, 2018).

7.1.8. 6356 Sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu üçüncü bölüm “ Üyelik “ başlığı adı altında 15 yaşını doldurmuş işçi sayılan kişiler işçi sendikaları bünyesine dahil olabilir (Resmi Gazete, 2012). Mevsimlik tarım işçilerinin herhangi bir sendikaya dahil olamayacaklarına, sendika kuramayacaklarına ya da sendikaya bağlı faaliyetleri gerçekleştiremeyeceğine yönelik yasak bulunmamaktadır. (Kalaycı ve ark, 2010).

7.1.9. Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği

Sağlık Bakanlığı tarafından 5 Şubat 2015 tarihinde yürürlüğe giren Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği’nde mevsimlik tarım işçileri vb. gruplar hakkında bazı düzenlenmeler bulunmaktadır. Sağlık Hizmetlerine ulaşmakta güçlük geçen mevsimlik tarım işçileri vb. gruplara bulundukları alanlarda mobil sağlık hizmeti vermek amaçlanmıştır.

Toplum Sağlık Merkezi (TSM) faaliyetleri kapsamında;

- Sağlık hizmetlerini sunmak ve sunulmasının düzenli takiplerinin yapıp koordine halinde ilerlenmesi,
- Sunulan hizmetlerinin gerekli kuruluşlar tarafından kayıtlarının tutulması kayıtlı bulundukları aile hekimliği tarafından TSM’ne bildirilmesi,
- Farkındalık eğitiminin verilmesi ve bölgesinde meydana gelen mevsimlik nüfus hareketliliğini takibi ve mevzuata uygun bir şekilde gerekli kurum ve kuruluşlara bildirilmesidir (Resmi Gazete, 2015).

7.1.10. Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri Konulu 2017/6 Sayılı Başbakanlık Genelgesi

24/03/2010 tarihli ve 27531 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan genelge, 2017/6 sayılı genelgenin yürürlüğe girmesiyle kaldırılmıştır. Yayınlanan genelgede valilikler aracılığıyla mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olarak bulunduğu alanlarda geçici yerleşim alanlarının oluşturulmasına, geçici yerleşim alanlarının standart yaşam koşullarına dikkat edilerek inşa edilmesine karar verilmiştir. Mevsimlik tarım işçilerinin ihtiyaçlarının görevlendirilmiş kurum ve kuruluşlar tarafından yapılması uygun görülmüştür. Genelgede genellikle mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarına ve buna yönelik çözüm önerilerine yer verilmiştir (Resmi Gazete, 2017).

7.2. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Birleşmiş Milletler Sözleşmeleri (BM)

Uluslararası sözleşmelerde direkt olarak mevsimlik tarım işçileri hakkında bir düzenleme bulunmamaktadır. BM tarafından kabul gören ve herkes için geçerli sayılan temel hak ve özgürlükler ile ilgili sözleşmeler şunlardır;

- İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (**UDHR**),
- Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (**ICESCR**),
- Uluslararası Her Türlü Irk Ayırmacılığının Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (**ICERD**),
- Kadına Karşı Her Türlü Ayırmacılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (**CEDAW**),
- Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi (**CRC**),
- Uluslararası Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Üyelerinin Haklarının Korunması Sözleşmesi (**ICRMW**) gibi ön planda olan sözleşmeler, tarım işçileri için de sosyal ve ekonomik hayatta karşılaştıkları sorunlarda koruyucu hükümler barındırmaktadır (TBMM, 2015).

BÖLÜM-II

ARAŞTIRMA SAHASININ COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sahasının konumu, beşeri ve coğrafi özelliklerine yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMA SAHASININ KONUMU

Araştırma sahası idari olarak Çorum iline bağlı olan Alaca ilçesidir. İl merkezine 50'km uzaklıktadır. Güzergâh kapsamında Çorum-Yozgat, Sungurlu-Tokat karayollarının kesiştiği noktada yer almaktadır. Kuzeyinde Çorum, güneyinde Yozgat, doğusunda Çekerek, batısında Sungurlu bulunmaktadır. Çorum'a 52 km, Yozgat'a 53 km, Sungurlu'ya 43 km uzaklıktadır. İlçe yüzölçümü 1342 km², rakımı 950 m'dir (ÇORUM valiliği web sitesi). Araştırma sahasının haritası Şekil 1.1'de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Sahasının Lokasyon Haritası

2.2. ARAŞTIRMA SAHASININ FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Alaca ve yakınlarında Paleozoyik, Mesozoyik, Tersiyer, Kuvaterner yaşlı birimler ve kayaç türlerine rastlanmaktadır. Sahada Mesozoyik yaşlı kalkerler ve karışık seri, Tersiyer yaşlı fliş ve Kuaterner yaşlı ova tabanındaki alüvyonlar, dağların eteklerindeki birikinti konileri eski-yeni alüvyon alanları yer almaktadır (İmamoğlu, 2015).

Tersiyer dönemi içerisinde yer alan Dodurga formasyonu sarı grimsi ve kahverengi çakıl taşları, iri bloklu toprağımsı malzemeden oluşmaktadır. Çok geniş bir yayılıma sahip olup, yöredeki bütün alanları kaplamaktadır. En kalın ve en iyi istif yüzeylemelerine Dodurga köyü dolaylarında rastlanılmaktadır (Deli ve Orhan, 2007). Dodurga formasyonun yaşı Miyosen veya Üst Oligosen- Üst Miyosen dönemi olarak belirlenmiştir. Alaca'da Kuvaterner araziler genellikle akarsu yoluyla taşınmış malzemelerden oluşan eğimin azalmaya başladığı ova seviyesinde olup alüvyal malzemelerden oluşan sahalardır. Alüvyon malzemeler genel olarak kum, kil, silt ve çakıllardan oluşmaktadır (İmamoğlu, 2015).

Alaca ilçesi genel itibariyle Hüseyin ova üzerinde kurulmuş olup kuzey doğusunda Keşlik tepesi (1497m), kuzey ve kuzey batısında Küre yaylaları, Güney batıda Hırkababa tepesi (1521m) ve Güneydoğuda Dağrı dağı (1755m) ve Elmatepe ile çevrelenmiştir (Toğrul, 1951). İlçenin en yüksek yeri Hırkababa (1521m) tepesidir. Doğal bitki örtüsü step formasyonunda görülmektedir (Erkoç, 2001).

Alaca ilçesi Hüseyin ova üzerine kurulmuş bir ilçedir. İlçenin arazisinin yüksekliği kuzeyden güneye doğru gittikçe artmaktadır. İlçenin güneyindeki arazilerin yükseltisi 1200 metreleri bulmakta olan, Yozgat il sınırına yakın Yenice ve Karnıkara Köyleri en yüksek alanlardır. İlçedeki akarsuların akış yönleri güney kuzey yönlüdür. İlçenin en önemli akarsuyu Alaca Çayı'dır. Alaca çayı birkaç dereden suyunu alıp Çorum Çat deresiyle birleşerek Yeşil Irmak'a dökülmektedir. Alaca çayının toplam uzunluğu 119 km'dir. İlçe içerisinde bulunan diğer bir akarsu Çekerek Irmak'ının kolu olan Büyüköz Çayı'dır (Gürsel,1998). Alaca ilçesinde bulunan başlıca su kaynakları göletlerdir. Bu göletler Geven, Bozdoğan, Höyük ve Sincan'dır (Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü, 2023).

Orta Karadeniz bölümü ve İç Anadolu Bölgesi arasında bulunan geçit kuşağında yer almaktadır Alaca da yarı kurak karasal iklim özellikleri görülmektedir. Karasal iklim özelliklerinde görüldüğü gibi yazları sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlı olmaktadır. Yaz ve kış aylarında gece ile gündüz sıcaklık farkları yüksek oranlara sahiptir. İlçe de sıcaklıkların yüksek olduğu aylar temmuz (28°C) ve ağustos (29°C) ayları, en düşük sıcaklıkların görüldüğü aylar ocak(-5°C) ve şubattır(-4°C). Coğrafi konumu itibariyle hakim rüzgar yönü doğu kuzeydoğudur. Yıllık ortalama yağış miktarı 376 mm'dir. İlçenin yağış rejimi aylara göre düzensiz bir dağılım göstermekte, kış ve ilkbahar ayları yağışın en fazla görüldüğü mevsimler olarak dikkat çekmektedir. Yağış kış aylarında kar şeklinde görülmektedir. İlkbahar aylarında görülen yağışlar kırkikindi yağışları formundadır (Sayın, 2019).

2.3. ARAŞTIRMA SAHASININ BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

2.3.1. Nüfus ve beşeri özellikleri

Alaca ilçesi geçmişinde Hüseyinova ve Hüseyinabad isimleri ile tasnif edilmekteydi. Alaca ilçesi tarihinde birçok devletin egemenliğinde kalmış 4000 yıllık bir geçmişe sahip bir bölgedir. Öncelikle Milattan öncesi Hitit ve Hatti dönemlerinde İlçe'den "Etonia" olarak bahsedilmektedir. Bu dönemin en belirgin örnekleri Alacahöyük'te bulunmaktadır. Alaca höyük, Pazarlı ve Kalehisar höyüklerindeki kazılar sonucunda Frig Yazıtlarına da rastlanılmaktadır. Anadolu'nun Roma imparatorluğuna dahil olmasıyla birlikte Çorum Roma İmparatorluğu hakimiyetinde kalmıştır. 395 yılında Doğu Roma İmparatorluğu hâkimiyetine girmiştir. 1074 yılında Alaca ilçesi dâhil birçok yerde Büyük Selçuklu Devleti hâkimiyet kurmuştur. Danişmendliler 1127 ve 1142 yılları arasında toprak sınırlarını genişleterek, Hüseyinova(Alaca) dâhil yönetimi içerisine almayı başarmıştır. 1243 Köseadağ savaşı yenilgisi üzerine Türkiye Selçukluları kargaşa sürecine girmiştir. Köseadağ savaşı sonrası Hüsameddin Timur, Çorum ve çevresinde kontrol sağlamış Kalehisar Temurlu'ya yerleşmiştir. Hüsameddin Timur 1303 tarihinde Hüseyinova'nın içerisinde bulunduğu bütün otlakları istila etmiştir. Hüseyinova'nın ilk yerleşim yerlerinde Rumların yaşadığı görülmektedir. Daha sonrasında Türkmen boyların göçleriyle birlikte Rumların da bölgeden göç ettikleri bilinmektedir. Maraşlı, Mamalı, Karakeçili, Ceritli, Dedesli, Hırka, Gündoğdu, Avşar, Bayburtlu ve Dulkadirli vb. birçok

boya yerleşim yeri olmuştur. Yerleşik hayata geçilen Maraşlı Bölgesi, Büyük Maşatlık ve Küçük Maşatlık üç mahalle şeklinde görülmektedir. 1380'li yıllara gelindiğinde Kadı Burhanettin devleti hüküm sürmüştür. Osmanlı devleti sınırlarına dahil olan Alaca Sivas eyaletine bağlı Bozok sancağı içinde yer almıştır. İlk nüfus sayımlarıyla birlikte Sivas eyaletinden alınarak, 1836 yılından itibaren Ankara sancağına bağlı kalmıştır. 1864 yılında yaşanan değişiklikler sonucunda Alaca Ankara vilayetine bağlı Yozgat sancağına bağlı bir kaza merkezi olmuştur. 1894 yılında Çorum'un sancak olmasıyla birlikte Alaca Çorum'a bağlanmıştır. 1919 yılında Hüseyinabâd adıyla ilçe olmuştur. Alaca adı ise 1932 yılında resmîyete kavuşmuştur (Ayhan vd., 2002).

Alaca'nın nüfusu Çorum ilinin toplam nüfusunun %5.66'lık bir kısmını oluşturmaktadır. Alaca'nın 2023 yılındaki toplam nüfusu 29.952'dir. Toplam nüfusun 11.163'ü köy nüfusunu, 19.510 kişisi şehir nüfusunu oluşturmaktadır (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] 2024). Alaca ilçesine bağlı 101 köy bulunmaktadır. Toplam nüfusun %37.26'sı köylerde, %63.74'ü ilçe merkezinde yaşamaktadır. Alaca ilçe merkezinde Ayhan, Cengizhan, Cumhuriyet, Denizhan, Günhan, Özhan ve Yıldızhan olmak üzere 7 mahalle bulunmaktadır. Tablo 1'de Alaca ilçesinin yıllara göre nüfus miktarları verilmiştir.

Tablo 1: Alaca İlçesi Yıllara Göre Nüfus Değişimi Tablosu

Yıllar	Köy	Şehir	Toplam
1927	26926	2066	26926
1935	33025	2382	35407
1940	34669	2923	37592
1945	36995	3006	40001
1950	42601	3843	46444
1955	51534	5271	51534
1960	47147	7168	54315
1965	49801	8288	58089
1970	46983	9674	56657
1975	43374	12552	55926
1980	41075	15649	56724
1985	39488	18056	57544
1990	34168	20646	54814

2000	28210	24983	53193
2007	18180	22590	40770
2008	17365	22373	39738
2009	16543	22085	38628
2010	15893	22092	37985
2011	15155	21685	36840
2012	14211	21113	35324
2013	13926	20751	34677
2014	12990	20478	33468
2015	12262	20407	32669
2016	11784	20233	32017
2017	11518	20076	31594
2018	11911	19549	31460
2019	11540	19581	31121
2020	11308	19956	31264
2021	10896	19696	30592
2022	10419	19510	29929
2023	11163	18789	29952

Kaynak: TÜİK

Tablo 1 incelediğinde Alaca ilçesi ADNKS uygulamasına kadar, ilk olarak 1927 yılından 1965 yıllarını içerisine alan yıllarda nüfus artarken 1965 ila 1980 yılına kadar nüfusunda azalma meydana gelmiştir. 1985 yılı hariç 2007 yılına kadar düşmeye devam etmiştir. 1927 yılından 2000 yılına kadar köy nüfusu şehir nüfusundan fazladır. Geçmişten günümüze nüfus miktarında 28137 kişilik bir azama meydana gelmiştir. 2007 yılından günümüze kadar nüfus miktarında 10.818 kişilik bir azalma olmuştur. Alaca nüfusu toplamda 2007 yılından 2019 yılına kadar kademeli olarak bir düşüş gerçekleşmiştir. 13 yıllık bu süreçte ilk defa 143 kişilik bir artış meydana gelmiştir. Toplam nüfustaki bu artış şehir nüfusundaki artışa bağlı olarak gerçekleşmiştir. Toplam nüfustaki ikinci artışın 2023 yılında 23 kişilik bir artış olarak meydana geldiği, bu artışın köy nüfusundaki artışa bağlı olduğu görülmektedir.

Köy nüfusunda ve toplam nüfuslardaki azalışının başlıca sebepleri göçlerdir. Köy ve şehirlerdeki nüfusun ekonomik ve toplumsal nedenlere bağlı olarak kendi yaşadığı bölgeden daha iyi nitelikleri sahip olan bölgelere göç şeklinde gerçekleşmektedir. Şekil-2’de Alaca ilçesinin 2023 yılı toplam nüfusunun cinsiyete göre

yaş grupları verilmiştir.

Şekil 2: Alaca İlçesi 2023 Yılı Cinsiyete Göre Yaş Grupları Dağılımı

Kaynak: TÜİK

Şekil 2’de Alaca ilçesi Toplam nüfusunu cinsiyete bağlı yaş gruplarını gösteren nüfus piramidi verilmiştir. Grafiğe göre toplam genç erkek nüfusu toplam genç kadın nüfusundan fazladır. 65 ve üstü tüm gruplarda kadın nüfusun erkek nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. Bu duruma istinaden kadınların erkeklere nazaran yaşam sürelerinin daha uzun olduğu yorumu yapılabilir. 24 yaş ve altı tüm gruplarda erkek nüfusun kadın nüfusundan fazla olduğu görülmektedir. 24 ve 65 yaş arasındaki gruplarda ise, erkek nüfusunun fazla olduğu yaş grupları 35-44 ve 55- 65 yaş grupları iken, kadın nüfusunun fazla olduğu 45-54 ve 25-34 yaşları arasındaki gruplardır. 2023 yılında %9.7’lik bir oran ile en kalabalık grup 55-59 yaş grubu, bu grubun çoğunluğunu erkekler oluşturmaktadır. En az nüfusa sahip olan yaş grubu %0.93’lük oranla 90 ve üzeri yaş grubu olmakla birlikte bu yaş grubunda kadınların fazla olduğu görülmektedir. Tablo 2’de Alaca’nın aktif ve bağımlı nüfus oranlarını gösteren tablo verilmiştir.

Tablo 2 : Alaca İlçesi Aktif ve Bağımlı Nüfusu Miktarları

Yıllar	0-14	15-64	65+yaş
2007	6674	29108	4988
2008	6463	28400	4875
2009	6256	27344	5028
2010	6020	26731	5234
2011	5691	26005	5144
2012	5341	24856	5127
2013	4944	24499	5234
2014	4664	23386	5418
2015	4463	22649	5557
2016	4232	22307	5478
2017	4146	21918	5530
2018	4013	21753	5694
2019	3842	21510	5769
2020	3821	21488	5955
2021	3704	20913	5975
2022	3519	20488	5922
2023	3355	20524	6073

Kaynak: TÜİK

Tablo 2’ya göre Alaca’nın nüfusundaki düşüşüne bağlı olarak aktif nüfus ve genç bağımlı nüfusunda azalma meydana gelmektedir. ADNKS kayıtlarına göre 2007 yılındaki aktif nüfus 29108 kişi ile toplam nüfusun %71,39’unu oluşturmaktadır. 2023 yılında aktif nüfus 20524 kişi ile toplam nüfusun %68, 52’ini oluşturmaktadır. Tablo incelendiğinde aktif nüfustaki azalma ile birlikte tam tersi oranda yaşlı bağımlı nüfusun sayısının arttığı görülmektedir. Aktif nüfustaki azalmaya bağlı olarak çalışma çağındaki nüfusun giderek azaldığı görülmektedir.

2.3.2. Göçler

Alaca nüfusunun azalmasındaki ana faktörlerin biri göçtür. Bireyler yaşadıkları yerden ekonomik, eğitim ve sağlık gibi faktörler açısından daha gelişmiş yerlere göç etmiştir. Alaca ilçesinin yıllar içerisinde kırsalda ve merkezinde büyük bir azalma olduğu tablo 1’de verilmiştir. Yıllar içerisindeki nüfustaki bu azalma kademeli olarak köyden ilçeye, ilçeden il merkezine ve il merkezinden diğer illere doğru yönelmiştir. TÜİK’ ten elde edilen veriler incelendiğinde Alaca nüfusuna kayıtlı olup farklı illerde ikamet eden 148364 kişinin var olduğu görülmektedir. Bu kişilerin en yoğun ikamet ettiği 9 il Tablo

3'te verilmiştir.

Tablo 3: Alaca Nüfusuna Kayıtlı Olanların İkamet Ettikleri İller ve Kişi Sayıları

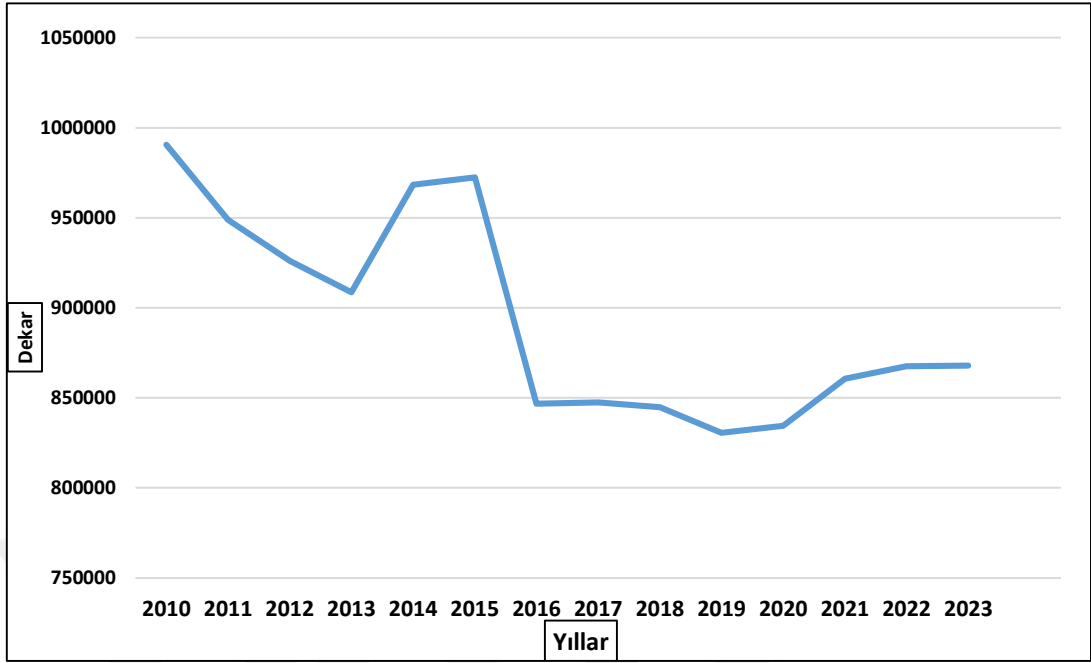
İller	Kişi sayıları
Ankara	65074
Çorum	37139
İstanbul	11672
Bursa	6911
Antalya	6046
İzmir	4096
Muğla	1410
Aydın	1300
Kocaeli	1073

Kaynak: TÜİK

Tablo 3'e göre Alaca ilçesinden yapılan ülke içi göçlerde 65074 kişi ile Ankara ili önemli bir yer tutmaktadır. Ankara iline göç sebepleri akraba ve tanıdıklara bağlı göç çekiciliği, ilçeye yakınlık ve iş istihdamlarının fazla olmasıdır. İstanbul, Bursa, Antalya, İzmir, Muğla, Aydın ve Kocaeli illeri gelişmiş iş fırsatlarının bulunması nedeniyle göç edilen büyük şehirlerdir. Çorum ise kademeli göç içerisinde yer alıp, ilçeye yakın olması, ilçeye nazaran gelişmişlik seviyesinin ve iş imkânlarının bulunması gibi unsurlardan dolayı göç edilen illerdendir.

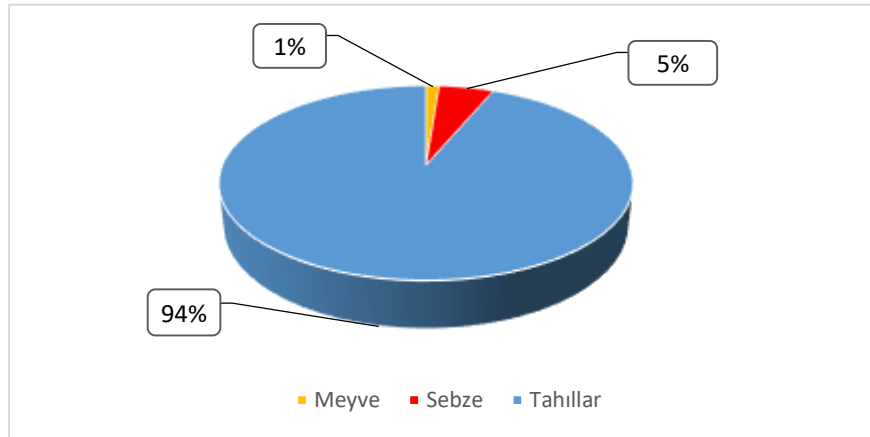
2.3.3. Ekonomik faaliyetler

Alaca ilçesinin ekonomik yapısı tarım ve hayvancılık faaliyetlerine bağlıdır. Alaca ilçesinin toplam tarım alanının 2010 -2023 yılları arasındaki değişimi şekil 3'te verilmiştir

Şekil 3: Alaca İlçesi 2010-2023 Yılları Tarım Alanları Büyüklüğü (Dekar)

Şekil 3 incelendiğinde yıllar itibarıyla Alaca ilçesi tarım alanı büyüklüğü azalmaktadır. Son 5 yıllık dönemde tarım alanlarının büyüklüğünde bir artış meydana geldiği görülmektedir. Tarım alanlarının büyüklüğündeki değişmelerin ana sebebi arazi bölünüşlerinin (tarım alanları, çayır ve mera alanları, orman alanları ve diğer alanlar) oranlarının yıllar içerisinde farklı uygulamalar ile birlikte değişkenlik göstermesidir. Tarım alanlarında Alaca ilçesi son beş yıllık tarım alanlarının ana ürünlerinin dağılımı Şekil 4 verilmiştir.

Şekil 4: Alaca İlçesi Tarım Alanının Ana Tarım Ürünlerine Göre Dağılımı

Kaynak: TÜİK

Şekil 4 incelendiğinde Alaca ilçesinin 2019 -2023 yılları arasında ekili tarım arazisinin %94'ü tahıl ürünleri için ayrılmıştır. Alaca ilçesinde 2023 yılında tahıl ürünlerinin üretim miktarları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Alaca İlçesinde 2023 Yılında Tahıl Ürünlerinin Üretim Miktarları (Ton) ve Ekilen Alan (Dekar)

Tahıllar	Üretim Miktarı (Ton)	Ekilen Alan(Dekar)
Durum Buğdayı	226	600
Buğday, (Durum Buğdayı Hariç)	105146	335000
Mısır	59	85
Arpa (Diğer)	38020	115000
Çavdar	4	16
Yulaf	29	115
Triticale	11980	30600
Kara Buğday	3	40
Fasulye, Kuru	16	90
Nohut, Kuru	18528	129000
Mercimek, Kuru-Yeşil	2858	22900
Buy (Çemen Otu)	2	25
Ayçiçeği Tohumu (Yağlık)	28327	106050
Ayçiçeği Tohumu (Çerezlik)	453	1600
Aspir Tohumu	90	515
Patates (Tatlı Patates Hariç)	5706	1750
Şeker Pancarı	149596	26000
Fiğ (Adi) (Yeşil Ot)	675	450
Fiğ (Macar) (Yeşil Ot)	1600	1000
Yonca (Yeşilot)	4250	1000
Korunga (Yeşilot)	76	40
Sorgum (Yeşilot)	16	8
Mısır (Slaj)	10248	1880
Arpa (Yeşilot)	110	40
İtalyan Çimi (Yemlik)	29	9
Fiğ (Adi) Tohumu	2	15
Fiğ (Macar) Tohumu	4	35
Lavanta	24	120

Kaynak: TÜİK

Alaca ilçesinde 2023 yılında sebze ürünlerinin üretim miktarları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 5: Alaca İlçesinde 2023 Yılında Sebze Ürünlerinin Üretim Miktarları(Ton) ve Ekim Alanları (Dekar)

Sebzeler	Üretim Miktarları (Ton)	Ekilen Alan (Dekar)
Fasulye, Taze	33	60
Lahana (Beyaz)	5	1
Kavun	23	15
Biber (Dolmalık)	2	2
Biber (Sivri)	4	3
Hıyar (Sofralık)	2	2
Domates (Sofralık)	238	95
Domates (Salçalık)	188	75
Kabak (Sakız)	3	1
Bal Kabağı	8	5
Kabak (Çerezlik)	11	110
Sarımsak (Kuru)	6	10
Soğan (Taze)	8	10
Soğan (Kuru)	79787	28550

Kaynak: TÜİK

BÖLÜM-III

BULGULAR

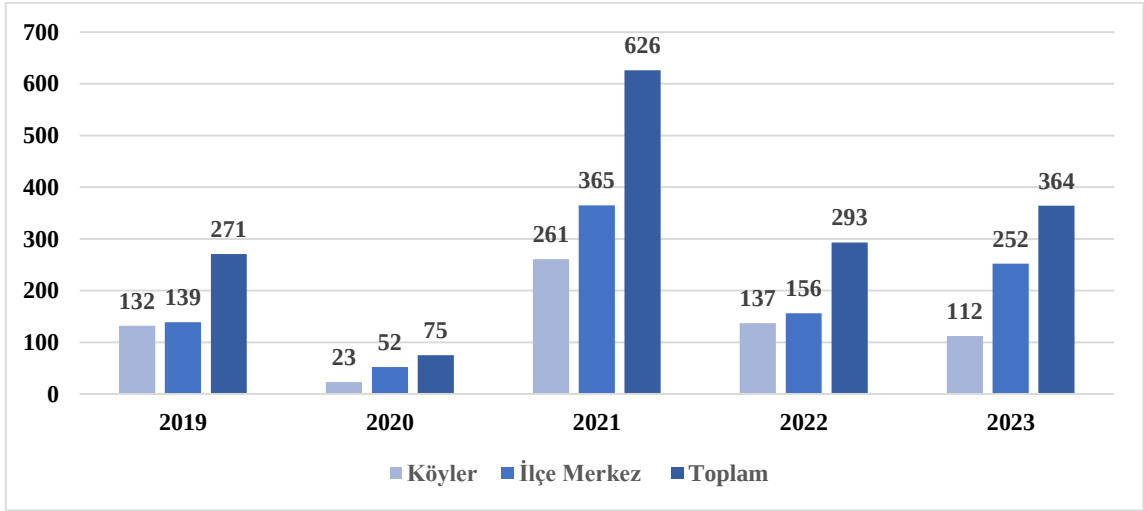
Çalışmanın bu bölümünde araştırma sahasında mevsimlik tarım işçilerinin kaydını tutan birimler olan Alaca Kaymakamlığı, Alaca İlçe Emniyet Müdürlüğü, Alaca İlçe Jandarma Komutanlığı ve Karakol Komutanlığı'ndan elde edilen veriler kullanılarak 2019-2023 yıllarında gelen mevsimlik tarım işçilerinin genel bilgileri grafikler, tablolar ve haritalarla görsel hale getirilmiştir. Ayrıca bu bölümde Alaca Kaymakamlığı'nın KADİM toplantısı başlığı altında 2023 yılında hem ilçede ikamet eden hem de ilçe genelinde çadır bölgelerinde ikamet edenler ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edinilen bulgular ve bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir. Bulgular 2019-2023 yılları arasında gelen mevsimlik tarım işçilerinin toplam sayıları, demografik özellikleri, ilçe genelinde konaklama alanları ve ilçeye geliş dönemleri verilerinin yanı sıra tez kapsamında 2023 yılında yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeleri içermektedir.

3.1. 2019-2023 Yıllarında Alaca İlçesine Gelen Mevsimlik Tarım İşçilerinin Genel Bilgileri

2019-2023 yılları arasında kaydı tutulan mevsimlik tarım işçilerinin yıl bazında toplam sayıları, cinsiyet dağılımı, nüfusa kayıtlı oldukları yerler, yaş gruplarına göre dağılımları, tarım işçilerinin geldikleri - gittikleri aylar ve ilçe genelindeki ikamet ettikleri yerler gibi unsurlar grafikler, tablolar ve harita şeklinde görselleştirilmiştir.

3.1.1. Mevsimlik Tarım İşçileri Sayıları

2019-2023 yılları arasında mevsimlik tarım işçisi olarak kaydı tutulan kişilerin ilçe merkezi ve köylerde ikamet edenlerin sayıları ve toplam sayıları Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5: Alaca İlçesi 2019-2023 Yılları Mevsimlik Tarım İşçileri Sayıları

Şekil 5’te verilenlere göre 2019- 2020 yıllarında kaydı tutulan mevsimlik tarım işçilerin diğer yıllara nazaran daha az sayıda olduğu görülmektedir. Bunun nedeni 2019-2020 yıllarında dünya genelinde meydana gelen Covid19 pandemisi kaynaklı olduğu bilinmektedir. Tarım işçilerinin yıllar içerisinde toplam sayılarında farklılıklar meydana geldiği görülmektedir. Toplam sayıların 2019 yılında 271, 2020 yılında 75, 2021 yılında 626, 2022 yılında 293 ve 2023 yılında 364 kişi olduğu görülmektedir. Son beş yıl içerisinde Alaca ilçesine en fazla 2021 yılında tarım işçisi geldiği tespit edilmiştir. Pandemi süreci sonrasındaki yılda sayı yüksek olsa da 2021 yılı sonrasında mevsimlik tarım işçilerinin sayısında azalmalar olduğu görülmüştür. Bu azalmanın sebebi pandemi sürecine bağlı ülke genelindeki ekonominin olumsuz etkilenmesi ve Alaca ilçesine gelen mevsimlik tarım işçilerinin geçimini sağlayacak geliri elde edememesi olabilir.

3.1.2. Mevsimlik Tarım İşçileri Cinsiyet Dağılımı

Aşağıda verilen Tablo 6’da 2019-2023 yıllarında Alaca ilçesinde mevsimlik tarım işçisi olarak çalışmış ve kaydı tutulmuş kişilerin cinsiyet dağılımı incelenmiştir.

Tablo 6: 2019-2023 Yılları arası Mevsimlik Tarım İşçileri Cinsiyet Dağılımı

Yıllar	Kadın	Erkek	Toplam
2019	116	155	271
2020	28	47	75

2021	316	310	626
2022	152	141	293
2023	188	176	364

Mevsimlik tarım işçileri aile üyelerinin tamamı ile göçe katılmaktadır. Cinsiyet dağılımı incelenmiş olan Tablo 6’da kadınların 2019 yılı hariç genel itibariyle erkeklere nazaran daha az sayıda olduğu saptanmıştır.

3.1.3. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Nüfusa kayıtlı Oldukları Yerler

Alaca ilçesindeki mevsimlik tarım işçilerinin nüfusa kayıtlı oldukları yerler aşağıdaki Tablo 7’de yıllar göz önünde bulundurularak verilmiştir.

Tablo 7 : 2019-2023 Yılları Mevsimlik Tarım İşçilerinin Nüfusa Kayıtlı Oldukları Yerler

	Yıllar				
Yerler	2019	2020	2021	2022	2023
Şanlıurfa	32	15	424	228	353
Adana	81	8	38	-	-
Mardin	19	-	106	65	11
Gaziantep	-	-	31	-	-
Suriye	-	-	27	-	-

Yukarıdaki Tablo 7’de 2019- 2023 yılları arasında gelen tarım işçilerinin nüfusa kayıtlı oldukları yerlerin Şanlıurfa, Mardin, Adana, Gaziantep ve Suriye olduğu görülmektedir. Bu yerler arasında en yoğun göç veren ilk üç ilin Şanlıurfa, Mardin, Adana olduğu anlaşılmaktadır. Mevsimlik tarım işçisi olarak gelenlerin yoğun olduğu ilk üç yerden son beş yılda toplam 1052 kişinin Şanlıurfa iline kayıtlı oldukları saptanmıştır. Mardin ilinden 201 kişi, Adana ilinden 127 kişi vardır. Gaziantep ve Suriye’den 2021 yılı dışında hiçbir mevsimlik tarım işçisi gelmemiştir. Adana ilinden 2021 yılına kadar mevsimlik işçi gelirken bu yıldan sonra mevsimlik tarım işçisi gelmediği görülmektedir. (2019-2020 yıllarında emniyette şehir bilgisi bulunmamaktadır.)

3.1.4. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılışı

Demografik veriler içerisinde bulunan yaş özelliği kapsamında 2019-2023 yılları arasında gelen mevsimlik tarım işçilerinin yaş gruplarına göre dağılımları Tablo 8’de incelenmiştir.

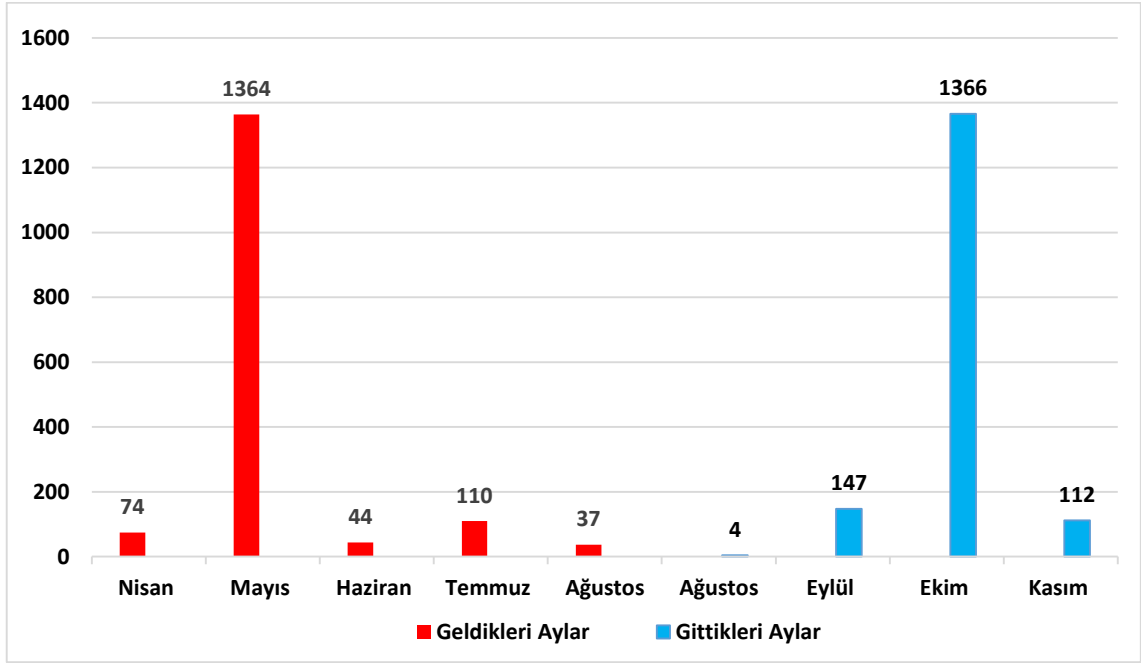
Tablo 8: 2019-2023 Yılları Arası Mevsimlik Tarım İşçileri ve Ailelerinin Yaş Gruplarına Göre Dağılışı

	Yıllar				
Yaş Grupları	2019	2020	2021	2022	2023
0-14 Yaş	19	8	170	83	105
15-64 Yaş	110	15	442	206	253
65yaş ve üzeri	3	-	14	4	6

Tablo 8’de son beş yıl içerisinde bütün yaş aralığı gruplarından kişilerin geldiği saptanmıştır. Yine son beş yıl içerisinde toplam 1629 tarım işçisi ve ailesi gelmiş ve bunların 385’i 0-14 yaş grubu, 1026 kişisi 15-64 yaş grubu ve 27 kişisi 65 yaş ve üzeri yaş grubu içerisinde yer almaktadır. Yaş grupları içerisinde en fazla tarım işçisi ve ailesi 15-64 yaş grubu içerisinde yer almaktadır. Bunun sebebi ise mevsimlik tarım işçilerinin genel itibariyle aile üyelerinin tamamı ile göçe katılmalarıdır. Yaş grupları içerisinde en az kişi barındıran grup 65 yaş ve üzeridir.

3.1.5. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri ve Geri Döndükleri Aylara Göre Dağılımı

Tarım işçilerinin çalışma alanı olan Alaca ilçesine yılın belirli aylarında geldiği ve dönüş yaptıkları saptanmıştır. Alaca ilçesine gelen tarım işçilerinin ilkbahar ve yaz mevsimleri arasında geldiği, memleketlerine dönüşlerinin de genel itibariyle okulların eğitime başlama tarihleri ile doğru orantıda olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu doğrultuda tarım işçilerinin geldiği ve gittikleri tarihler ay bazında aşağıdaki Şekil 6’da verilmiştir.

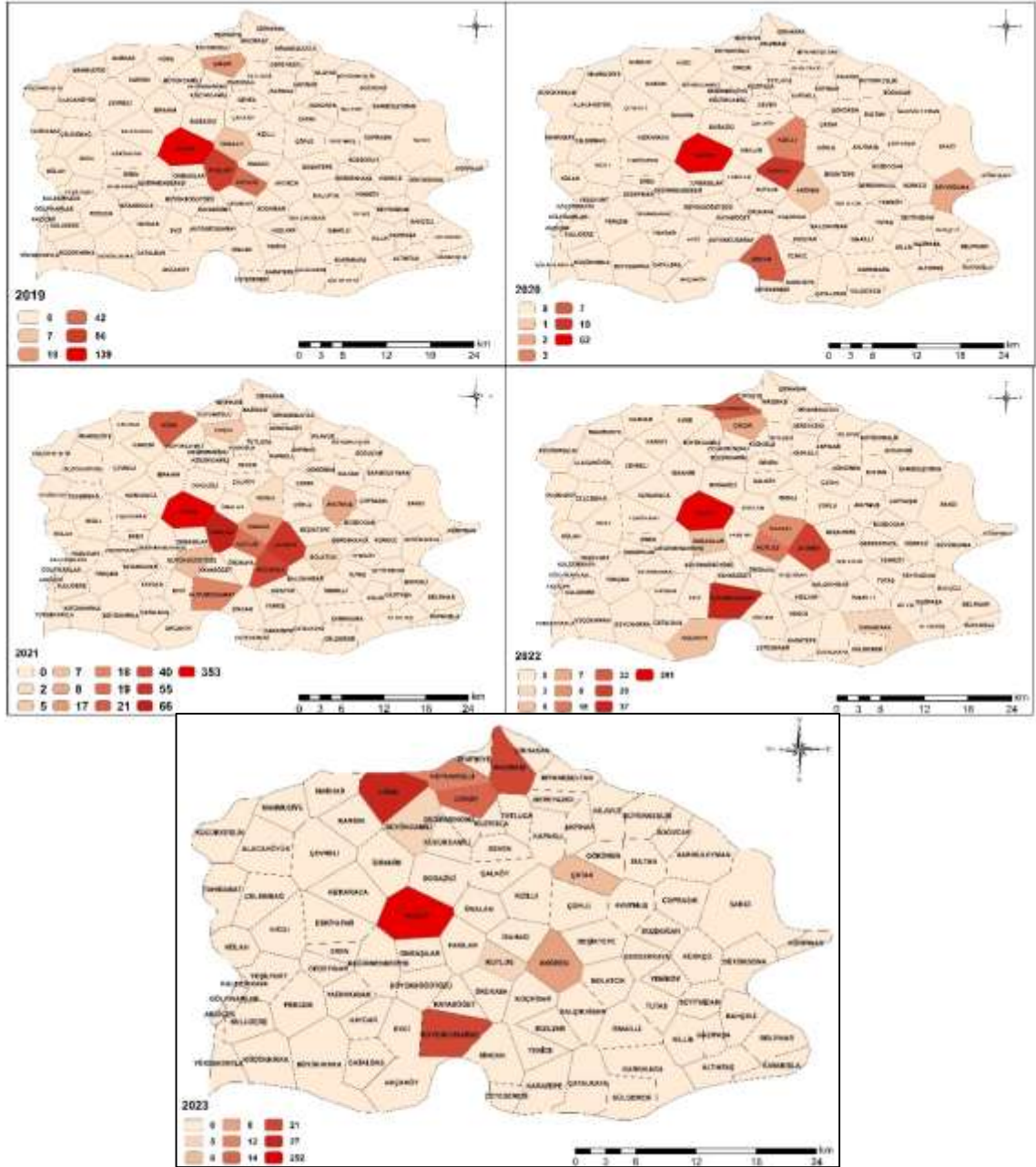
Şekil 6: Alaca İlçesi 2019-2023 Yılları Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri Aylar ve Dönüş Ayları

Tablo 6’da tarım işçilerinin geldiği ayların nisan, mayıs, haziran ve ağustos ayları olduğu görülmektedir. Tarım işçilerinin büyük farkla en fazla geldiği ayın mayıs ayı olduğu anlaşılmaktadır. Mayıs ayında gelenlerin çoğunlukta bulunması tarım üretim sahalarının çapa ve bakım sürecinin faaliyete geçiyor olması ile açıklanabilir. En az mevsimlik tarım işçisi gelen ay ağustostur. Tarım işçilerinin memleketlerine dönüşü ağustos ayı ile başlamakta ve kasım ayında geri dönüşler son bulmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinin en yoğun döndükleri ayın ekim ayı olduğu görülmektedir.

Mevsimlik tarım işçilerinin geldikleri ve gittikleri ayların belirli aylarda yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Bu yoğunluğun başlıca sebeplerden bir tanesi Alaca ilçesindeki tarım ürünlerinin bakım ve hasatlarının tek bir sezonda ve 8 aylık süreçte hasat ve bakımlarının gerçekleşmesinden kaynaklı olduğu yorumu yapılabilir. Mevsimlik tarım işçiliğine ihtiyaç duyulan ürünlerin bakım ve hasatlarının belirli dönemlerde gerçekleşmesi de geline ve gidilen aylarda yoğunluk olmasına neden olmaktadır. Örneğin; Kuru soğanın genellikle 3-4 defa çapalanması gerekmektedir. Soğanın hasat zamanı sökülünde insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır.

3.1.6. Mevsimlik Tarım İşçilerinin Alaca İlçesi'nde Konakladıkları Alanlar

Alaca'da mevsimlik tarım işçilerinin ilçe merkezi ve köylerinde konakladıkları bilinmektedir. Tarım işçilerinin büyük çoğunluğunun ilçe merkezindeki belirlenen çadır bölgelerinde konakladıkları ve diğer kesimin ise belirli köylerde konakladıkları ulaşılan sonuçlar arasındadır. Aşağıdaki verilen Şekil 7'de 2019 ile 2023 yılları arasında ilçe merkezi ve köylerdeki yoğunlukları verilmiştir.

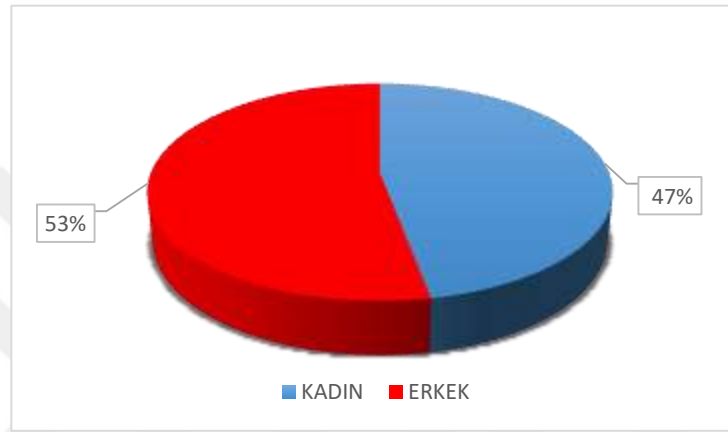
Şekil 7: Alaca İlçesi 2019-2023 Yılları arası mevsimlik Tarım işçilerinin Yoğunluk Haritası

Şekil 7’ deki haritaya bakıldığında beş yıllık süreçte mevsimlik tarım işçileri Alaca ilçe merkezinde yoğun olmakla birlikte 2019 yılında Ünalın, Fakılar, Kuyluş, Çırçır ve Akören köylerinde ikamet ettikleri bilinmektedir. 2019 yılında en yoğun tarım işçisinin bulunduğu üç köy sırasıyla Fakılar, Kuyluş ve Çırçır’dır. 2020 yılında pandemi sürecine bağlı olarak gelen kişi sayısı 23 kişi olup, tarım işçileri İshacı, Kızıllı, Bolatçık, Sincan ve Akören köylerinde ikamet etmişlerdir. En yoğun bulundukları İshacı köyüdür. Kayıt altında olan son beş yıl içinde en çok tarım işçisinin Alaca’ya geldiği sene 2021 yılıdır. 2021 yılında hem ilçe merkezinde hem de köylerde mevsimlik tarım işçilerinin yoğun olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Toplam mevsimlik tarım işçilerinin yarıya yakını köylerde ikamet etmektedir. 2021 yılında 14 köyde mevsimlik tarım işçisi ikamet etmekte olup, en yoğun olduğu ilk beş yer sırasıyla Fakılar Köyü, İshacı-Akören- Beşiktepe arasındaki bölge, Koçhisar köyü, Küre köyü Petrol ofisi mevki ve Kuyumcusaray köyüdür. 2022 yılında bir önceki seneye kıyasla toplam mevsimlik tarım işçilerinde büyük bir düşüş meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu oran bir önceki senenin yarısından daha azdır. Bu yılda ikamet edilen köylerin sayısı 9 köy olmakla birlikte en yoğun üç köy sırasıyla Kuyumcusaray, Akören ve Koyunoğlu’ dur. 2023 yılında tarım işçilerinin sayıları bir önceki seneye nazaran fazla olsa da en yoğun olan 2021 yılındaki mevsimlik tarım işçilerinin sayısının altında kaldığı görülmektedir. 2023 yılında tarım işçileri 8 köyde ikamet etmiştir. En yoğun mevsimlik tarım işçisinin olduğu üç köy Küre, Mazıbaşı ve Kuyumcusaray’dır. Genel manada Mevsimlik tarım işçisi alan köyler değişmekle birlikte 2021-2023 yılları arasında Kuyluş, Kumyucusaray ve Akören köyleri sürekli olarak mevsimlik tarım işçisi aldığı yorumu yapılabilir. Kuyluş, Kuyumcusaray ve Akören köylerinin sürekli olarak mevsimlik tarım işçisi almasının sebepleri arasında bakım ve hasadında insan işçiliği gerektiren ürünlerin bu köyler ve çevresinde toplandığı yorumu yapılabilir.

Tarım işçilerinin köylere nazaran ilçe merkezindeki toplam sayıları daha fazladır. İlçe merkezinde Alaca belediyesi tarafından seçilen belirli alanlarda ikamet ettikleri bilgisine ulaşılmıştır. Bu alanlar toplam da 5 yer ile sınırlıdır. Alanlara mevki olarak isimlendirilmiş olup, sırasıyla fen lisesi arkası, erkek imam hatip lisesi yakınları, Maraşlı parkı arkası, mezbahane yanı ve Yedaş yanıdır. Bu alanlarda 2019-2023 yıllarına ait toplam sayıları ulaşılırken, 2023 yılında belirlenen alanlarda kaç kişi olduğuna dair bilgilere de ulaşılmıştır. 2023 yılında Maraşlı parkı arkası 84 kişi, mezbahane yanı 62

eğitim durumları, aile özelliklerine ilişkin veriler ve ilçeye geldikleri yıllar, ikamet edilen konutun mülkiyet durumu grafikleri ve ikamet edilen mahallerin yoğunluk haritası verilmektedir.

Genel itibariyle mevsimlik tarım işçileri aileleri ile göçe katıldığı görüşmelerdeki veriler doğrultusunda saptanmıştır. 2023 yılında görüşme yapılan mevsimlik tarım işçilerinin cinsiyet dağılımı aile üyelerinin tamamı baz alınarak Şekil 9’da verilmiştir.

Şekil 9: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Cinsiyet Dağılımı
KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Görüşme formlarından elde edilen veriler doğrultusunda tarım işçilerinin toplam sayısı 442 kişi olduğu bilinmektedir. Şekil 9 incelendiğinde bu 442 tarım işçisinin 208 (%47) kişisi kadınlardan, 234’ü(%53) erkeklerden oluşturmaktadır. Cinsiyet dağılımında erkek ve kadın sayıları arasında büyük bir farkın olmadığı görülmektedir. Erkeklerin kadınlara nazaran 26 kişi(%3) daha fazla olduğu saptanmıştır.

İlçede sürekli olarak ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinin hangi illerden geldiği görüşmeler incelenerek tespit edilmiştir. Aşağıdaki Tablo 9’da geldikleri iller verilmiştir.

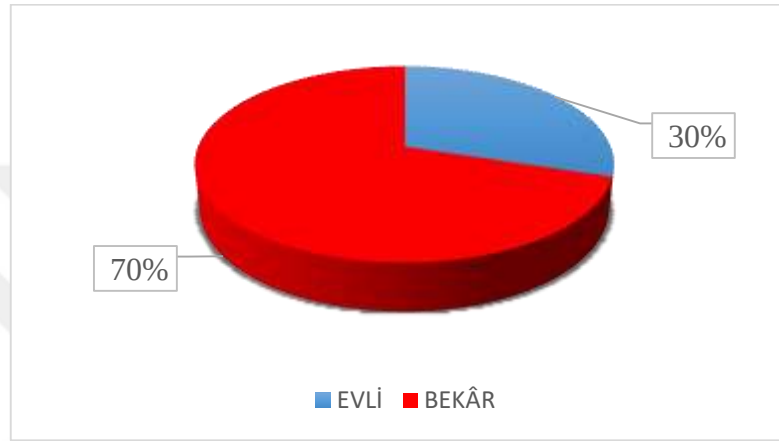
Tablo 9: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri İller

İLLER	2023
Şanlıurfa	398
Adana	30
Bilinmiyor	14

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Tablo 9 incelediğinde ikamet edenlerin Şanlıurfa ve Adana'dan geldiği görülmektedir. Toplam 442 kişinin 398'nin(%90,04) Şanlıurfalı olduğu bilinmektedir. 14 kişinin hangi ilden geldiği bilgisine ulaşılamamıştır.

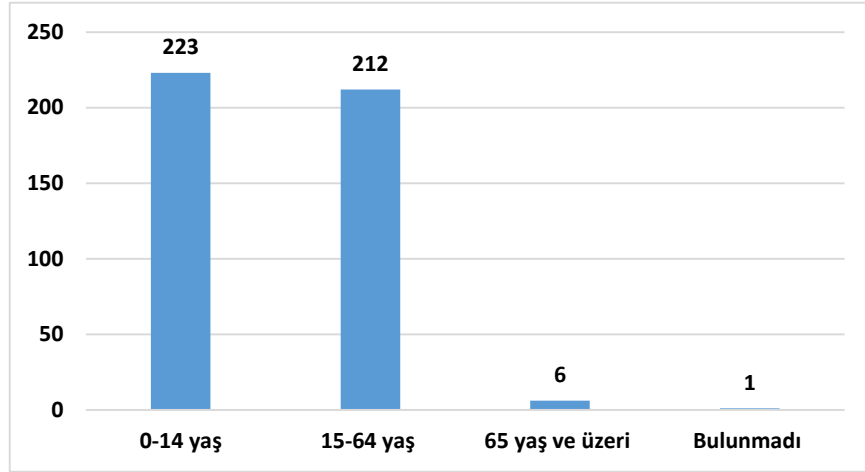
Mevsimlik tarım işçileriyle yapılan görüşmeler sentezlenerek kişilerin medeni durumlarının Şekil 10'da verilmiştir. Görüşmeler aile üyelerinin tamamını kapsamaktadır.

Şekil 10: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Medeni Durumları
KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 10 İncelendiğin de mevsimlik tarım işçilerinin %30'luk kısımda yer alan 138 kişinin evli, diğer %70'lik kısım içerisinde yer alan 310 kişinin bekâr olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bekârların evlilerin iki katından fazla olduğu görülmektedir. Bu durum tarım işçilerinin göçe aileleri ile katılım sağladıklarını, genel itibariyle aile bireyleri ebeveynler ve çocuklardan oluştuklarını göstermektedir.

Demografik özellikler kapsamında tarım işçilerinin yaşları incelenmiş, üç yaş grubu kategorisinde aşağıdaki Şekil 11'de verilmiştir.

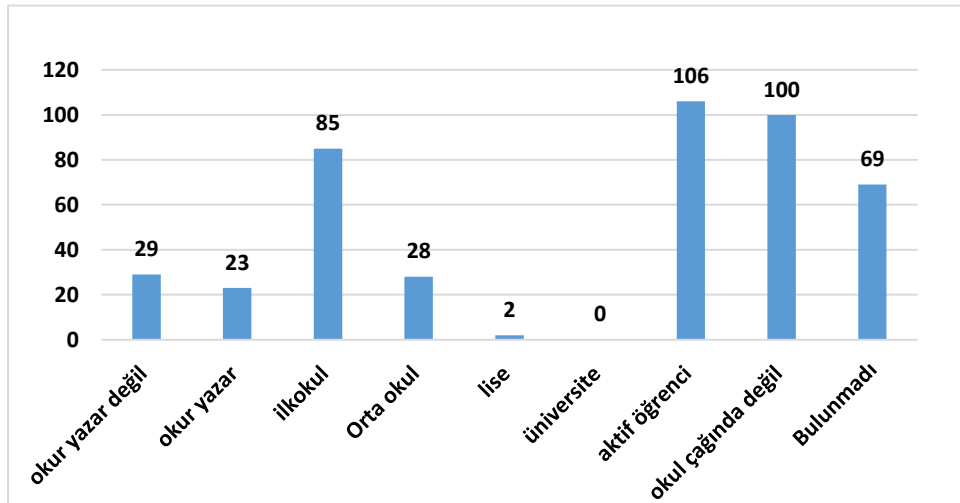

Şekil 11: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Yaş Grupları Dağılışı

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 11 incelendiğinde 0-14 yaş grubunun mevsimlik tarım işçisi olarak Alaca’da ikamet edenlerin %50,4 (223 kişi) ile en kalabalık grubu olduğu görülmektedir. 0-14 yaş grubunda yer alan kişilerin mevsimlik tarım işçilerinin ailelerinin üyeleri olduğu bilinmektedir. Bu grupta yer alan kişilerin genellikle ailelerine yardım amaçlı mevsimlik tarım işçi olarak çalıştığı yorumu yapılabilir. Bu sayı toplam sayının yarısından fazlasıdır. İkamet edenlerin en küçük yaş grubunun %1,3 ile 65 yaş ve üzeri kategorisi olduğu görülmektedir.

Mevsimlik tarım işçilerinin eğitim durumlarına ilişkin bilgiler Şekil 12’de verilmiştir. Eğitim durumu kendi içerisinde Okuma-yazma durumu, mezun olunan okullar, aktif öğrencilik durumu ve okul çağında değil şeklinde sınıflandırılmıştır.

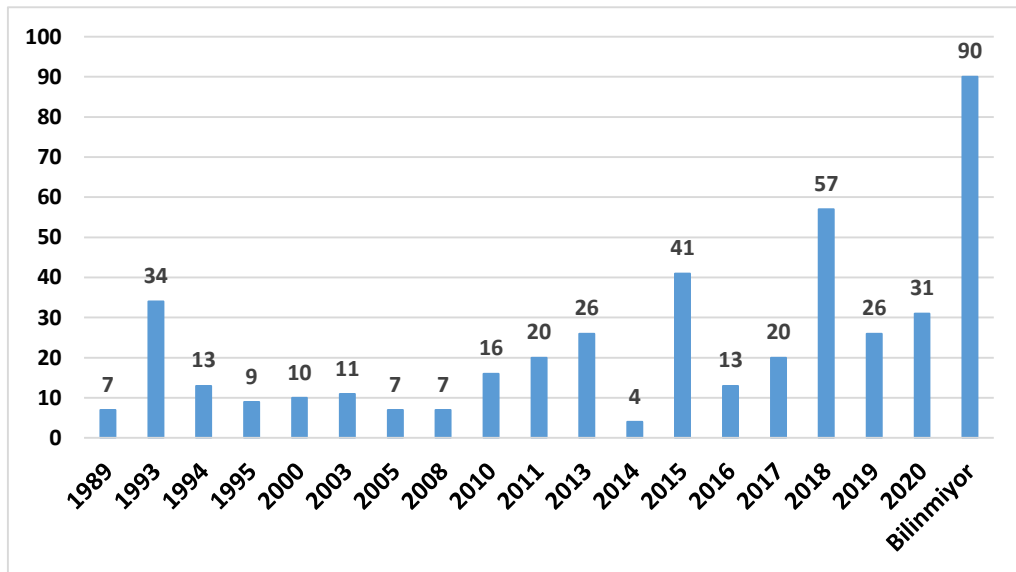

Şekil 12: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Eğitim Durumları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 12 incelendiğinde Alaca ilçesinde mevsimlik tarım işçilerinin ve ailelerinin toplam sayı olan 442 kişinin %45.8'lik (203 kişi) oranı ile yarısına yakının aktif öğrenci ve okul çağında olmayanlar grubunda yer almaktadır. Yani göçe katılanların büyük kısmı çocuklardan oluşmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinden %26'lık (113 kişinin) kısmı eğitim basamaklarının herhangi birinden mezun olduğu anlaşılmaktadır. Mezun olunan okullar içerisinde %72,1'lik kısım (85 kişinin) ilköğretim, %24,3'lük kısım (28 kişinin) ortaokul ve %1,7'lik kısım (2 kişinin) lise mezunu olduğu görülmektedir. Eğitim basamağının genel itibarıyla son bulduğu üniversite mezununun olmadığı görülmektedir. 442 kişinin içerisinde %11,7'lik kısmın (50 kişinin) herhangi bir eğitim basamağından mezun olmadığı bilinmektedir. Herhangi bir okuldan mezun olmayan kişiler kendi içerisinde okuma yazma bilenler ve bilmeyenler olarak değerlendirilmiştir. Bu kişilerin %55,7'lik kısmı (29 kişisi) okuryazar değil grubunda yer alırken iken, %44,2'lik kısım (23 kişi) okuryazar grubunda yer almaktadır.

Görüşmeler dâhilinde 1989 yılından günümüze Alaca ilçesinde mevsimlik tarım işçileri ikamet ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Şekil 13'te Alaca ilçesinde ikamet eden tarım işçilerinin geldikleri yıllar ve sayıları verilmiştir.

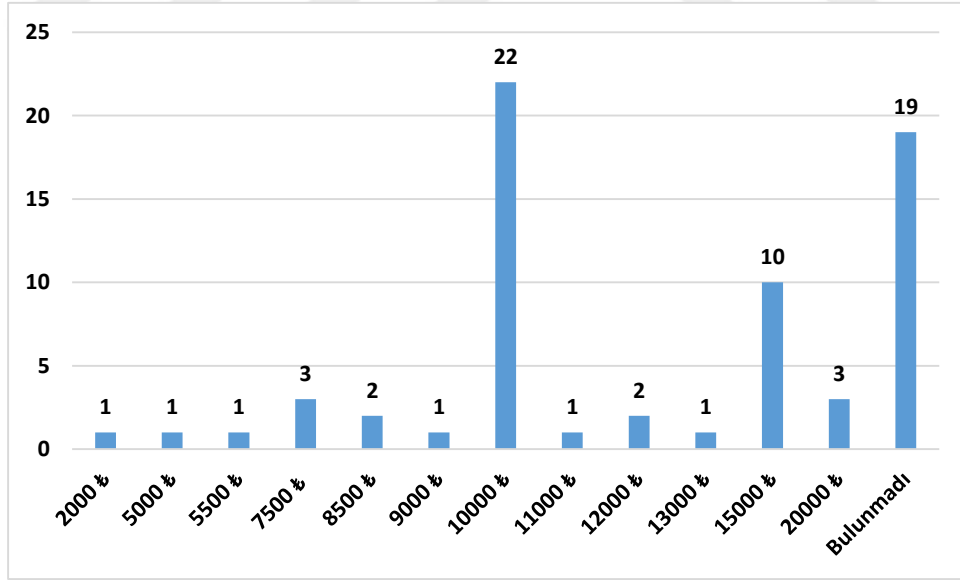

Şekil 13: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin İlçeye Geldikleri Yıllar

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 13 İncelendiğinde Alaca ilçesinde geçmişten günümüze mevsimlik tarım işçilerinin otuz beş yıllık bir geçmişinin var olduğu tespit edilmiştir. Alaca ilçesine ilk yerleşen mevsimlik tarım işçisi 1989 yılında 7 kişi olmuştur. 1989 yılından sonra aralıklı olarak yerleşmek için geldiği görülmektedir. 1990'lı yıllarda en fazla tarım işçisi 1993 yılında gelmiş olup sayılarının 34 olduğu görülmektedir. 2000'li yıllara geldiğinde en fazla 2018 yılında geldiği görülmektedir. 2021 yılından itibaren sürekli ikamet için tarım işçisi geldiği görülmemektedir. Alaca ilçesinde ikamet eden 90 kişinin hangi yıllarda geldiği bilinmemektedir.

Alaca ilçesinde ikamet edenlerin görüşmeler dâhilinde ortalama gelirleri aşağıdaki Şekil 14'te verilmiştir. Ortalama gelirler hane halkındaki çalışanların sayısı ve çalıştıkları günler dâhilinde hesaplanmıştır. Tarımsal üretim faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemlerde aylık ortalama gelirin yüksek olduğu belirtilmiştir.

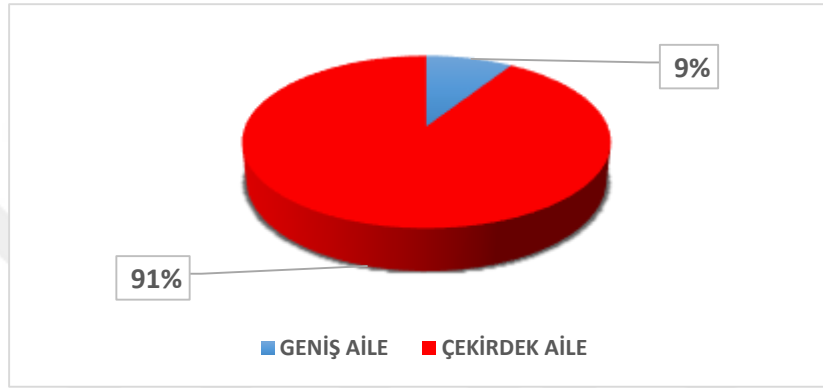
Şekil 14 : Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerinin Aylık Ortalama Gelir

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 14 incelendiğinde ülkemizdeki aylık çalışmaların nihai karşılığı olan asgari ücret değerlendirmesi dâhilinde mevsimlik tarım işçi ailelerinin büyük çoğunluğunun geliri bu gelirin altında yer almaktadır. Belirlenen asgari ücretin altında en fazla haneye giren

gelirler 10.000 ₺ ve 15.000₺’dir. Asgari ücretin üstünde alınan gelir ise 20.000₺, 3 ailenin hanesine bu gelir girmektedir. Görüşme formlarında 19 ailenin ortalama geliri hakkında bilgi bulunmamaktadır.

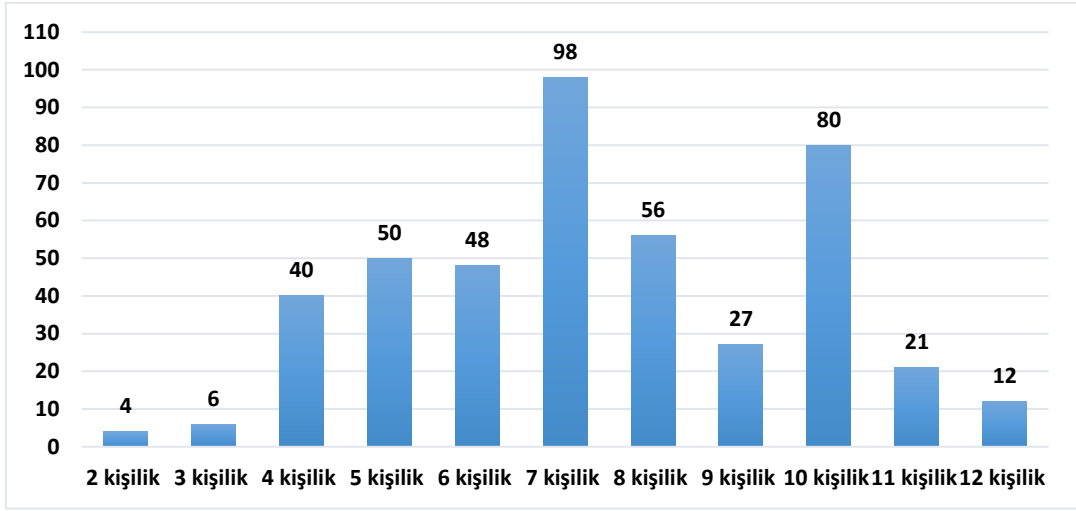
Alaca İlçesinde ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinin aile özellikleri içerisinde büyüklüğüne göre aile tipleri ve ailedeki kişi sayılarına göre iki grafik altında incelenecektir. Öncelikle mevsimlik tarım işçilerinin büyüklüklerine göre aile tipleri aşağıdaki Şekil 15’te verilmiştir.

Şekil 15: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Aile Tipleri
KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 15 incelendiğinde mevsimlik tarım işçilerinin aile tiplerinin %91’i (402 kişi) çekirdek aileler şeklinde yaşadığına ulaşılmıştır. %9 ‘luk kısım ise geniş aile kategorinde yer almaktadır. Bu geniş ailelerin genellikle ebeveynlerinin anne ya da babası ile yaşadığı bilinmektedir.

Aile özellikleri kapsamında incelenen ve grafik biçimine dönüştürülen diğer konu tarım işçilerinin ailesindeki kişi sayıları olmuştur. Görüşmeler incelenerek ailede bulunan kişi sayıları Şekil 16’da verilmiştir.

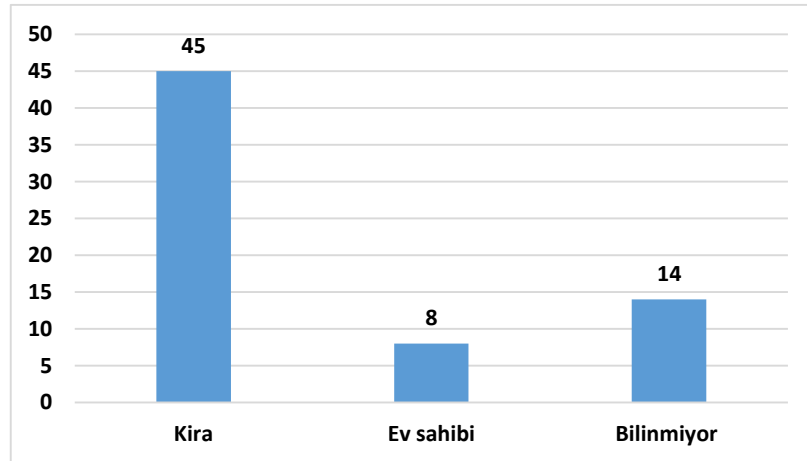

Şekil 16: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ailedeki Kişi Sayıları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Şekil 16 incelendiğinde Ailedeki kişi sayıları 2 ila 12 kişilik aileler arasında değişkenlik göstermektedir. Ailelerin kişi sayılarında 7 kişilik ve 10 kişilik aile grupları daha ön plandadır. 4, 5, 6 ve 8 kişilik aile grupları birbirine yakın değerler de seyretmektedir. 2 ve 3 kişilik aile grupları en az kategoride bulunmaktadır.

Alaca ilçesinde ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinin konutlarının mülkiyet durumu aşağıdaki Şekil 17’de verilmiştir.

Şekil 17: Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçi Ailelerinin Mülkiyet Durumları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Şekil 17 incelendiğinde mevsimlik tarım işçilerinin içerisinde Alaca ilçesinde

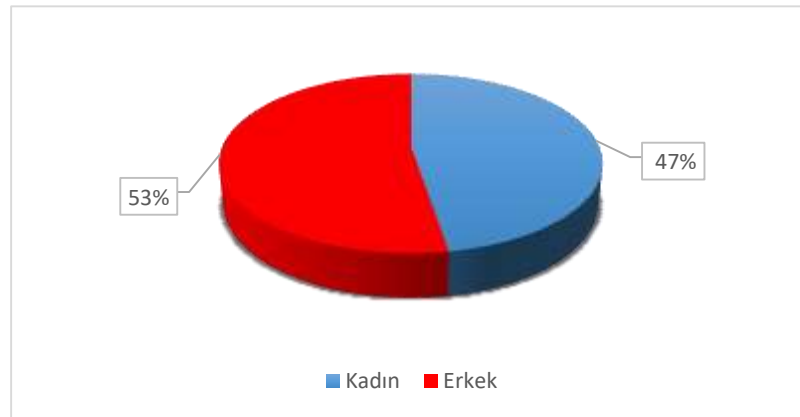
%11,9'unun (8 aile) konut sahibi olduğu görülmektedir. Büyük bir çoğunluğu kapsayan %67,1'inin (45 aile) konut sahibi olmadığı bilinmektedir. Görüşme formlarında %20,8'inin (14 aile) mülkiyet durumları hakkında bilgi bulunmamaktadır.

3.2.2. Çadırda İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçileri Genel Bilgileri

Bulguların bu kısmında Alaca Kaymakamlığının mevsimlik tarım işçilerini de içinde bulundurduğu KADİM toplantısı başlığı altında 2023 yılında çadırda ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinin görüşme formları incelenmiştir. 2023 yılında Alaca ilçesine gelen mevsimlik tarım işçilerinin demografik ve sosyo-ekonomik özellikleri grafik ve tablolara dönüştürülerek başlıklar altında incelenmiştir.

2023 yılında mevsimlik tarım işçisi olarak çadırda ikamet edenlerinin toplam sayısının 420 kişi olduğu belirlenmiştir. Demografik veriler kapsamında cinsiyet dağılımı, nüfusa kayıtlı oldukları yerler, medeni durumları, yaş grupları, eğitim durumları, aile büyüklükleri ve ortalama gelir durumları incelenmiştir.

Mevsimlik tarım işçilerinin temelde ailenin tüm üyeleriyle göçe dahil olduğu bilinmektedir. Görüşme formlarından elde edilen bilgiler neticesinde cinsiyet dağılımları Şekil 18'de verilmiştir.

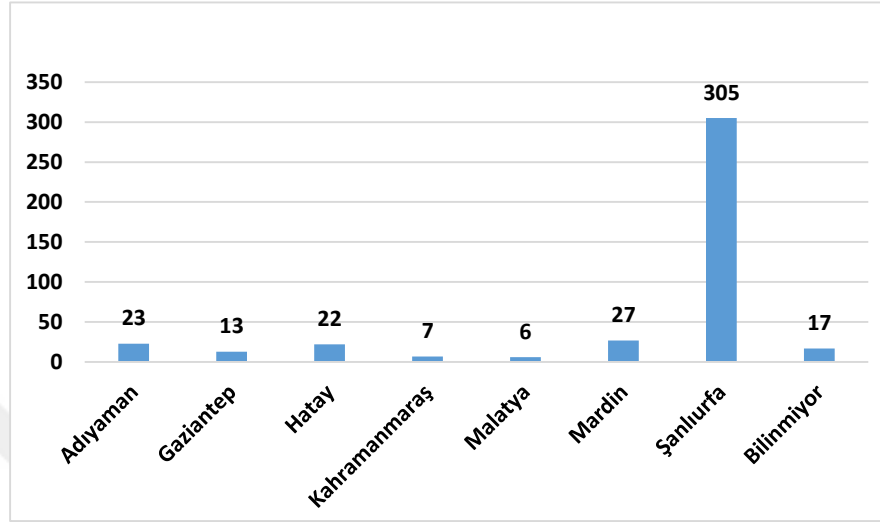

Şekil 18 : Alaca İlçesinde Çadırda İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Cinsiyet Dağılımları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Şekil 18 incelendiğinde tarım işçilerinin cinsiyet değerlerinin birbirine yakın olduğu görülmektedir. Çoğunluğu oluşturan kısım %53'lük (221 kişi) oran ile erkeklerdir. Kadınlar ise % 47'lik (199 kişi) kısımda yer almaktadır.

Alaca ilçesine mevsimlik tarım işçisi olarak gelen kişilerin nüfusa kayıtlı oldukları iller Şekil 19 da verilmiştir.

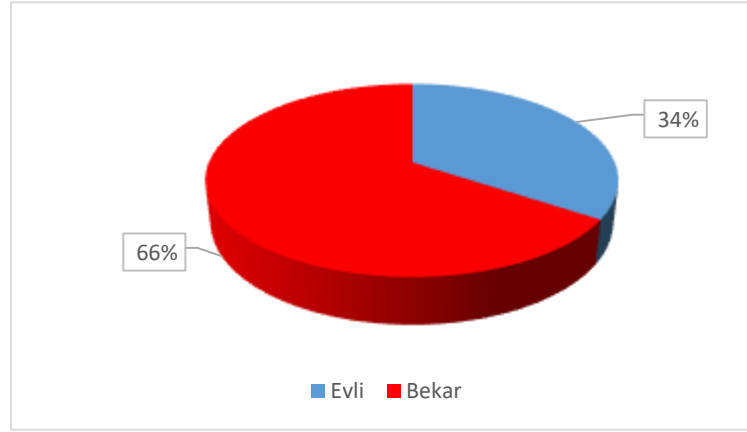

Şekil 19 : Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri İller

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Şekil 19 incelendiğinde mevsimlik tarım işçisi olarak gelenlerin Doğu Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu bölgesi ve Akdeniz bölgesindeki illerimizin nüfusuna kayıtlı oldukları tespit edilmiştir. En yoğun tarım işçisi gelen bölge Güneydoğu Anadolu'dur. Tarım işçilerinin geldikleri iller Adıyaman, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Mardin ve Şanlıurfa'dır. İller arasında en fazla tarım işçisi gelen ilimiz %71,6 (305 kişi) ile Şanlıurfa'dır. Şanlıurfa ilini Mardin, Adıyaman ve Hatay illeri takip etmektedir. Tarım işçilerinin en az geldiği il %1,4 (6 kişi) ile Malatya'dır.

Görüşme formları sentezlenerek çadırda kalan mevsimlik tarım işçilerinin medeni durumları Şekil 20'de verilmiştir.

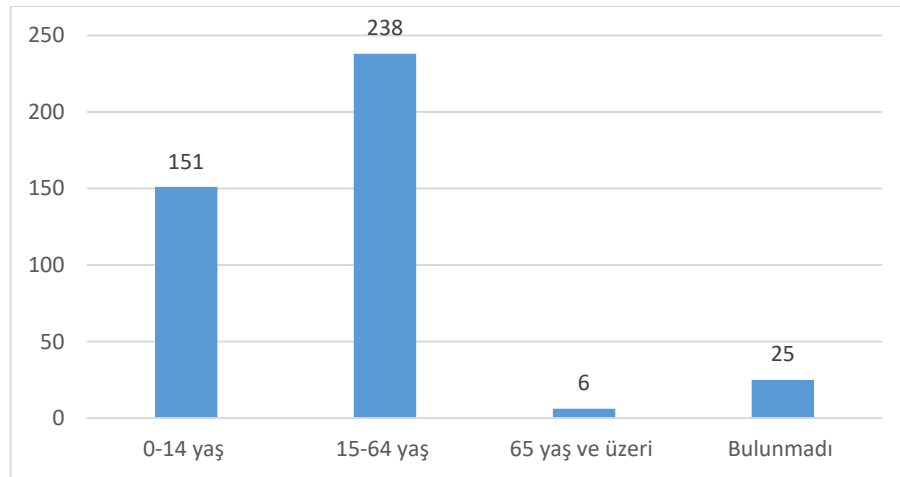

Şekil 20 : Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Medeni Durumları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 20 incelendiğinde tarım işçilerinin %34'lük kısmını kapsayan 144 kişinin evli olduğu, geri kalan %66'lık kısımda yer alan 276 kişinin bekâr olduğu bilinmektedir. Bekâr tarım işçilerinin evli tarım işçilerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeni tarım işçilerinin aile bireylerinin tamamıyla göçe dâhil olmalarıdır. Çadırlardaki kişiler genel itibariyle ebeveynler ve çocuklardan oluşmaktadır.

Demografik özellikleri kapsamında tarım işçilerinin yaşları incelenmiş, dört yaş grubu kategorisinde aşağıdaki Şekil 21 de verilmiştir.

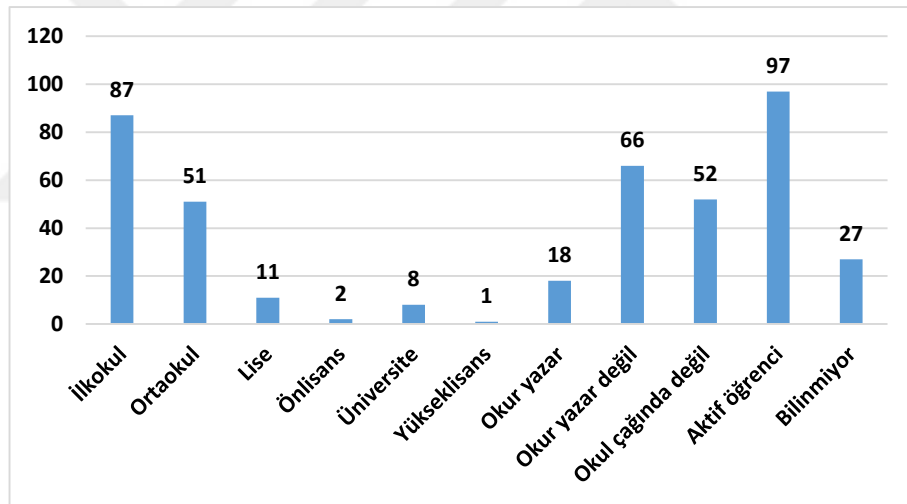

Şekil 21: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin ve Ailelerinin Yaş Grupları Dağılışı

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 21 incelendiğinde her yaş grubundan mevsimlik tarım işçi olduğu görülmektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin %56,6 (238 kişi) ile en yoğun 15-64 yaş grubu içerisinde yer aldığı görülmektedir. Bu sayının toplam sayıdan fazla olduğu görülmektedir. İkinci sırada %35,9 (151 kişi) ile 0-14 yaş grubu olduğu görülmektedir. Mevsimlik tarım işçiliği için en az kişinin geldiği grup 65 ve üzeri yaş grubudur. Şekil 21'e bakıldığında mevsimlik tarım işçilerinin yaşları ilerledikçe mevsimlik tarım işçisi olarak çalışma oranı düşmektedir.

Görüşme formlarından elde edilen veriler doğrultusunda mevsimlik tarım işçilerinin hangi eğitim durumlarında oldukları aşağıdaki Şekil 22'de verilmiştir. Eğitim durumu kendi içerisinde şu şekilde kategorize edilmiştir: okuma-yazma durumu, mezun olunan eğitim basamağı, aktif öğrencilik durumu ve okul çağında değil.

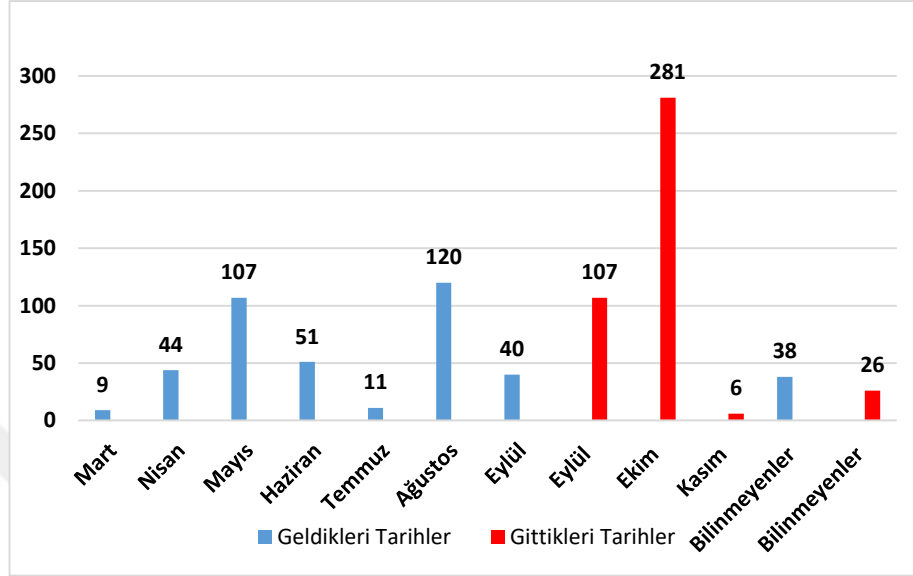

Şekil 22: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Eğitim Durum Dağılışı

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Şekil 22 incelendiğinde tarım işçilerinin okuma yazma durumu kategorisinde 84 kişi yer almaktadır. Bu 84 kişinin 66'sının okur yazar olmadığı 18'nin okur yazar olduğu görülmektedir. Mezun olunan eğitim kurumu basamağında 160 kişi var olup, bu 160 kişinin yarısından fazlasının yani 87 kişinin ilköğretim mezunu olduğu, 51 kişinin ortaokul mezunu, 11 kişinin lise mezunu olduğu bilinmektedir. Geriye kalan 149 kişinin 52'si okul çağında değil kategorisinde yer alırken, 97 kişinin aktif öğrenci olduğu görülmektedir.

Tarım işçilerinin Alaca ilçesine geldikleri ve Alaca ilçesinden memleketlerine dönüşleri grafik altında sınıflandırılmıştır. Şekil 23'te Alaca ilçesine geldikleri ve dönüş aylar verilmiştir.

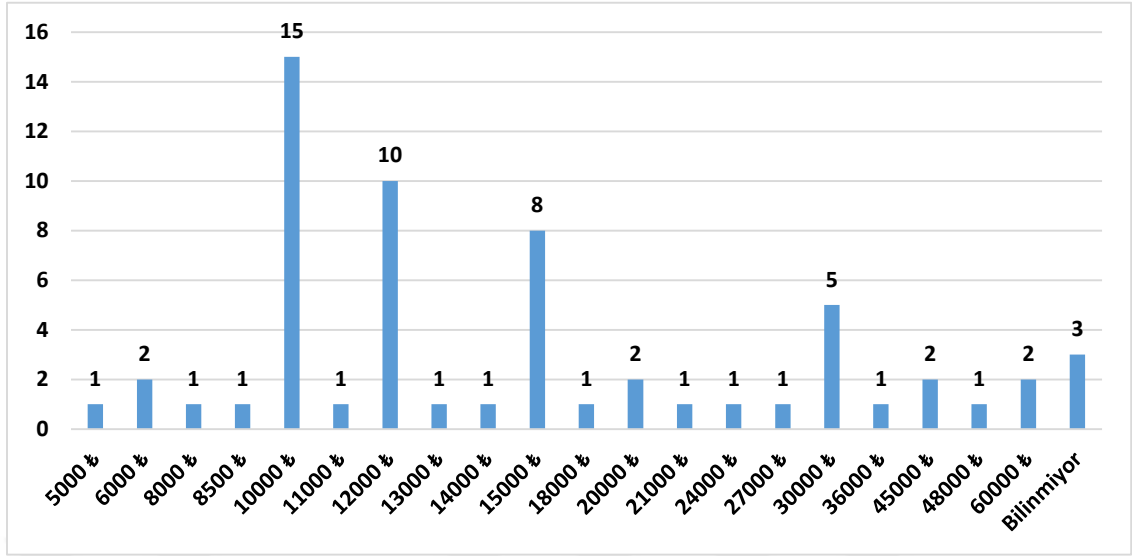

Şekil 23: Alaca İlçesinde Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Geldikleri ve Dönüş Ayları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Tarım faaliyetlerinin bölgesel olarak başlama tarihlerinin farklılık göstermesiyle birlikte yılın genellikle dördüncü ayında tarımsal üretim aşamaları başlamaktadır. Şekil 23 incelendiğinde tarım işçilerinin Alaca ilçesine geldikleri aylar Mart ila Eylül ayları arasında değişkenlik göstermektedir. Tarım işçilerinin en yoğun geldiği ay ağustos ayı olmakla birlikte mayıs ayında gelenler 107 kişi ile bu sayıyı takip etmektedir. Memleketlerine geri dönüşler Eylül, Ekim ve Kasım aylarında gerçekleşmektedir. Bu üç ayda ülke genelinde tarım faaliyetlerinin açık alanda yavaş yavaş son bulduğu ön görülebilir. Mevsimlik tarım işçilerinin ilçeden en yoğun göçleri Ekim ayında gerçekleşmektedir. Görüşme formlarında açık tarihler verilmiş olup, göç akışı genellikle verilen ayların başlarında veya sonlarında gerçekleşmiş olmasıyla birlikte bu üç ayda yoğunluk meydana geldiği görülmüştür.

Görüşme formlarından elde edilen veriler doğrultusunda kişilerin ortalama aylık gelir durumları Şekil 24'te verilmiştir. Çalışılan gün ve hanedeki çalışan birey sayılarının çalışma durumuna göre ortalama gelirlerin miktarlarında değişiklik gösterebileceği görüşmelerden elde edilen veriler arasındadır.

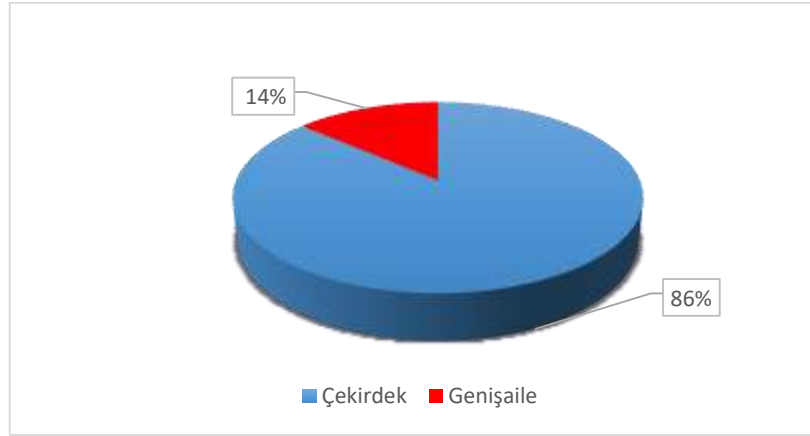

Şekil 24: Alaca İlçesinde Çadırda İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ortalama Gelir Durumları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı, 2023

Şekil 24 incelendiğinde çoğunlukta payı olan ilk beş gelir sırasıyla; 1.sırada 10.000₺ gelire sahip 15 aile, 2. sırada 12.000₺ gelire sahip 16 aile, 3.sırada 15.000₺ gelire sahip 8 aile, 4. sırada 30.000₺ gelire sahip 5 aile ve 5. sırada 20.000₺ gelir eden 2 aile yer almaktadır. Ortalama aylık gelir durumları minimum 5.000₺ ile maksimum 60.000₺ arasında değişkenlikler göstermektedir. Ülkemizdeki aylık çalışmaların nihai karşılığı olan asgari ücret değerlendirmesi kapsamında, görüşme yapılan 41 aile asgari ücretin altında ortalama gelire sahiptir.

Görüşmeler incelendiğinde katılımcıların aile özellikleri içerisinde büyüklüklerine göre aile tipleri ve ailedeki kişi sayıları grafikler halinde sunulmuştur. Alaca ilçesine gelen tarım işçilerinin büyüklüklerine göre aile tipleri yani geniş aile ya da çekirdek aile olma durumları görüşmelerdeki hanedeki kişi sayıları incelenerek aşağıdaki Şekil 25’ da verilmiştir.

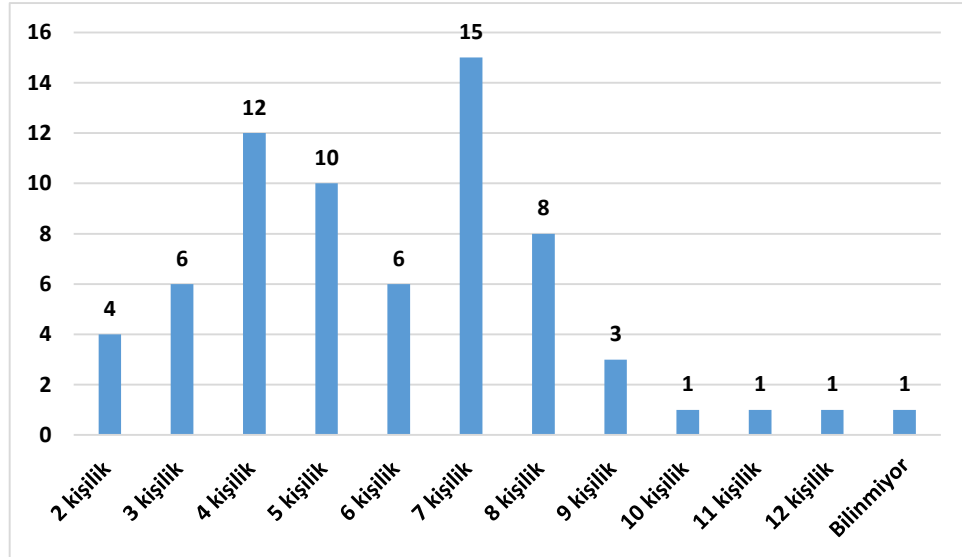

Şekil 25: Alaca İlçesinde Çadırda İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Aile Tipleri

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 25 incelendiğinde tarım işçilerinin %86'lık kısmını 363 kişi ile çekirdek aileler, geriye kalan %14'lik kısmını 57 kişi ile geniş aileler oluşturmaktadır. Bu sonuca bağlı olarak mevsimlik tarım işçilerinin genellikle çekirdek ailelerden oluştuğu ve göçe aile üyelerinin tamamı ile gerçekleştirdiği yorumu yapılabilir.

Aile özellikleri kapsamında tarım işçilerinin görüşme formları sentezlenerek ailedeki kişi sayıları belirlenmiştir. Ailedeki kişi sayıları Şekil 26 'da verilmiştir.

Şekil 24: Alaca İlçesinde Çadırda İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Ailedeki Kişi Sayıları

KAYNAK: Alaca Kaymakamlığı,2023

Şekil 26 incelendiğinde aile kişi sayılarının 2 kişilik ve 12 kişilik aileler arasında değişkenlik göstermektedir. Aile kişi sayılarının en fazla olan 7 kişilik aileler olduğu ve 15 ailenin bu grupta yer aldığı görülmektedir. İkinci sırada yer alan 4 kişilik aile grubunda 12 ailenin olduğu görülmektedir.

3.3. Yarı yapılandırılmış Mülakat Sonuçları

Tez kapsamında 2023 yılında çadırdaki ikamet eden mevsimlik tarım işçileri ve ilçe merkezinde sürekli ikamet eden mevsimlik tarım işçileri yapılan mülakat sonuçları verilmiştir.

3.3.1. Çadırdaki İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçilerinin Yarı Yapılandırılmış Mülakat Sonuçları

Çalışmanın bu alt başlığında görüşme yapılan katılımcıların demografik özellikleri yaş, cinsiyet, eğitim durumu, nereli oldukları ve meslekleri belirlenen ölçütler doğrultusunda sınırlandırılmıştır. Tablo 10'da katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, nereli oldukları ve eğitim durumları verilmiştir.

Tablo 10: Katılımcıların Yaşlarına, Cinsiyetlerine, Eğitim Durumlarına, Nereli, Olduklarına, Medeni Durumlarına ve Mesleklerine Göre Dağılımı

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Nereli	Medeni Durum	Meslek
Katılımcı 1	68	Erkek	İlkokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 2	40	Kadın	Okuryazar değil	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 3	49	Erkek	İlkokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 4	25	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 5	55	Erkek	İlkokul	Kastamonu	Evli	Emekli (belediye)
Katılımcı 6	25	Erkek	Ortaokul	Kastamonu	Evli	Hamallık, Tarım işçisi
Katılımcı 7	25	Kadın	İlkokul	Kastamonu	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 8	24	Kadın	İlkokul	Kastamonu	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 9	32	Erkek	İlkokul	Kastamonu	Evli	Hamallık, Tarım işçisi, İnşaat işçisi
Katılımcı 10	27	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Evhanımı)
Katılımcı 11	32	Erkek	İlkokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi, Tersane işçisi
Katılımcı 12	51	Erkek	İlkokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 13	26	Kadın	Ön lisans	Şanlıurfa	Bekâr	Tıbbi Sekreterlik, Tarım işçisi
Katılımcı 14	47	Kadın	Okuma yazma yok	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Evhanımı)
Katılımcı 15	24	Erkek	Lise Mezunu	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 16	26	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Evhanımı)
Katılımcı 17	23	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Evhanımı)
Katılımcı 18	30	Erkek	Okuryazar	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi, İnşaat işçisi
Katılımcı 19	16	Erkek	Ortaokul (Lise 2)	Şanlıurfa	Bekâr	Öğrenci, Tarım işçisi
Katılımcı 20	50	Erkek	Okuryazar	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 21	47	Erkek	İlkokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 22	20	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Bekâr	Tarım işçisi
Katılımcı 23	34	Erkek	İlkokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 24	16	Kadın	Ortaokul (Lise 3)	Şanlıurfa	Bekâr	Tarım işçisi (öğrenci)
Katılımcı 25	25	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 26	28	Kadın	Okuma yazma yok	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 27	19	Kadın	Lise Mezunu	Şanlıurfa	Bekâr	Öğrenci, Tarım işçisi
Katılımcı 28	18	Erkek	Lise Mezunu	Mardin	Bekâr	Tarım işçisi
Katılımcı 29	17	Kadın	Ortaokul	Şanlıurfa	Bekâr	Tarım işçisi
Katılımcı 30	61	Erkek	Okuryazar	Mardin	Evli	Tarım işçisi
Katılımcı 31	37	Kadın	Okuma yazma yok	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi (Ev hanımı)
Katılımcı 32	33	Kadın	Okuryazar	Şanlıurfa	Evli	Tarım işçisi(Ev hanımı)

Tablo 10'da görüldüğü üzere 32 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Bu katılımcıların çoğunluk kısmını kadın katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların %53,1'ini (17 kişi) kadınlar, geriye kalan %46,8'lik (15 kişi) kısmını erkekler oluşturmaktadır. Kadınların erkeklere nazaran daha fazla olması hem cinsleri ile daha iyi iletişim kurmalarından kaynaklıdır.

Katılımcıların yaşları bakımından çoğunluğu yani 19 kişisi (% 59,3) 19-39 yaş grubunda yer alanlar oluşturmaktadır. Bunun 7 kişisi (%21,8) 39-59 yaş grubundaki kişiler, 4 kişisi (% 12,5) 0-18 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. *“15 yaş altı çocuklar genel itibariyle çekinmeleri ve soruların cevaplarını bilmedikleri için katılım sağlamak istemediler. Eğitim ile alakalı soru yöneltildiğin de okuldan izinli oldukları ve okula devam edemediklerini söylemişlerdir. Aralarında tarım işçiliğine katıldıklarını söyleyenlerde olmuştur.”* Gözlemler sonucunda çocukların aileleri ile tarlaları gittikleri görülmüştür. Gücü yeten çocukları tarımsal üretime dahil olduğu, oyun çağında olan çocuklar tarlada veya geline araç etrafında gün boyu vakit geçirdiği bilinmektedir. Katılımcıları da en az görüşme yapılan yaş aralığı 2 kişi ile (% 6,25) 60 yaş ve üzeri yaş grubudur.

Eğitim durumlarına bakıldığında katılımcıların çoğunluğunu eğitim basamaklarının herhangi birinden mezun oldukları görülmektedir. İlkokul mezunları 10 kişi ile (%31,2) çoğunluk grubunu oluşturmaktadır. Bunu ortaokul mezunları 8 kişi ile (% 25) takip etmekte, 5 kişi ile lise grubu (lise öğrenimine devam edenler de dahil edilmiştir.), okur yazar ve okur yazar olmayan grubun sayıları birbirine eşit olup 4 kişi (%12,5) okur yazar, 4 kişi (%12,5) okur yazar olmayan grupta yer almaktadır. Geriye kalan 1 kişinin (%3,12) ön lisans mezunu olduğu görülmektedir.

Katılımcıların nereli oldukları sorulduğunda Şanlıurfa, Kastamonu ve Mardin ili cevaplar arasındadır. Büyük çoğunluğu Şanlıurfalı olduğu cevabını vermiştir. Bu katılımcıların 25'nin (%78,1) Şanlıurfalı, 5'inin (%15,6) Kastamonulu ve 2 kişinin (%6,2) Mardinli olduğu bilinmektedir.

Katılımcıların meslekleri sorulduğunda 32 kişinin tamamının tarım işçisi olduğu cevabına ulaşılmıştır. Tarım işçiliği cevabının yanı sıra 22 tane farklı cevap alınmıştır.

Bu cevapların 12 tanesi ev hanımı olduklarını ve belirli dönemlerde tarım işçisi olduklarını ifade ettiler, 3 tanesi öğrenciliklerinin devam ettiğini belirli dönemlerde aileleri ile tarım işçiliği yaptıklarını, 2 kişi inşaat işçiliği de yaptığını, 2 kişinin hamallık yaptıkları, 1 kişi tersane işçiliği de yaptığını, 1 kişi belediyeden emekli olduktan sonra tarım işçiliğine başladığını ifade etmiştir. Son 1 kişi ise tıbbi sekreter olduğunu belirtmiştir.

Katılımcıların Mevsimlik Tarım İşçiliğine İlişkin Bilgiler

Katılımcıların demografik özellikleri yukarıdaki tabloda verilmiş olup görüşme formundaki mevsimlik tarım işçiliği ile alakalı diğer sorulara ilişkin bulgular şu şekildedir. Katılımcıların çalışma nedenlerine ve kaç yaşında başladıklarına göre sınıflandırılarak Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Katılımcıların Çalışma Nedenleri ve Tarım İşçiliğine Başlama Yaşları İlişkin Bilgiler

Çalışma nedeni	f	%
Aile mesleği	29	90,6
Maddi sıkıntılar	1	3,1
İşsizlik ve aile mesleği	1	3,1
İşsizlik	1	3,1
Tarım işçiliğine başlama yaşları		
Çocukluğumdan beri	6	18,7
10 yaş	2	6,2
10-11 yaş	2	6,2
13 yaş	5	15,6
12- 13 yaş	2	6,2
12 yaş	1	3,1
13- 14 yaş	1	3,1
14 yaş	4	12,5
15 yaş	1	6,2

16 yaş	1	6,2
17 yaş	4	12,5
20 yaş	1	6,2
21 yaş	1	6,2
Emekli olduktan sonra	1	6,2

Katılımcılar çalışma nedenleri ve çalışmaya nasıl başladıkları sorusuna benzer cevaplar vermişlerdir. Tablo 11 incelendiğinde çalışma nedenlerine ilişkin dört farklı cevap yer almaktadır. Bu cevaplar aile mesleği, maddi sıkıntılar, işsizlik-aile mesleği ve işsizlik olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu 29'u (%90,6) aile mesleği cevabını vermiştir. Geriye kalan 3 kişinin 1'i (%3.1) maddi sıkıntılar, 1'i (%3.1) işsizlik-aile mesleği ve 1 kişi (%3.1) işsizlik cevabını vermiştir.

Çalışma nedenine “Aile mesleği” cevabını verenlerden birkaç tanesi şu şekilde ifade etmiştir:

“ kesin olarak 20 yaşında başladım ailem de bu işi yapıyordu. Askerlik öncesi farklı işler yaptım ama sürekli bir iş bulamayınca baba mesleği olan tarım işçiliğine başladım. Kendi memleketimde iş yok, 25 senedir Alaca'ya geliyorum.”(1. Katılımcı)

“memleketimde yapacağım bir iş yok bende aile mesleği olan tarım işçiliğine başladım. Akrabalarımın çoğunluğu bu işi yapıyor” (2. Katılımcı)

“ memlekette geçimimi sağlayacak bir işim yok bende aile mesleği tarım işçiliğini yapıyorum. Kışında geçimi sağlamak için inşaatla çalışıyorum” (18. Katılımcı)

Maddi sıkıntılar cevabını veren 1 katılımcı cevabını şu şekilde dile getirmiştir:

“ Belediyenden emekliyim, emekli olduktan sonra aldığım gelir bana yetmedi bende tanıdıkların yaptığı bu işi yapmaya karar verdim.” (5. Katılımcı)

“Aile mesleği ve işsizlik” cevabını veren 1 katılımcı bu durumu şöyle anlatmıştır:

“ Ailem, akrabalarım ve çevremdeki çoğu insan bu işi yapıyor çünkü memleketimizde yeteri kadar iş fırsatları yok. Çocukluğumdan beri yaz tatillerinde bu işi

yapıyorum hem aileme katkıda bulunmak hem de uzun süreli yanında kalacağım bir yakınım yok. Tıbbi sekreterlik mezunuyum KPSS çalıştım ve atama gerçekleşmediği için şuanda bu işi yapıyorum.” (13. Katılımcı)

Diğer bir farklı cevap olan “işsizlik” cevabını veren 1 katılımcı şu şekilde anlatmıştır.

“.....kendi ailem köyde oturuyor çiftçilik yapıyordu. Ben evlenince aile kalabalıklaştı ve geçimimizi yıllar geçtikçe sağlayamadık bende 20’li yaşlarımda tanıdıkların yaptığı bu işi yapmaya karar verdim. Babadan gördüğümüz çiftçilikle yıllar geçtik öğrenerek bu işi yapmaya başladım.” (12. Katılımcı)

İkinci olarak çalışmaya kaç yaşında başladınız sorusunun cevapları Tablo 11’de verilmiştir. Bu soruya cevap olarak 15 farklı yaş ve dönemler dile getirilmiştir. Cevaplar arasında “çocukluğumdan beri” cevabı 6 kişi ile (%18,7) çoğunlukta yer almaktadır. 10 ila 17 yaş arasındaki cevaplar verenlerin 24 kişi oluşturmakta olup, bu iki grupta yer alan kişilerin aile mesleğinden kaynaklı olarak başladıkları tespit edilmiştir. 20’li yaşların başında başlayanlar 2 kişidir ve şu şekilde ifade etmişlerdir:

“.....evlendikten sonra aile kalabalıklaştı ve geçimimizi sağlayamadık ve bende 21 yaşında bu işi yapmaya başladım çiftçilik dışında başka bir iş bilmiyordum.” (12. Katılımcı)

“ ...Askerden önce farklı işlerde çalıştım ve sürekli iş bulamayınca 20 yaşında aile mesleği olan bu işe başladım.” (1. Katılımcı)

Emekli olduktan sonra cevabını veren 1 katılımcı ile çalışma nedenine maddi sıkıntılar cevabını veren 5. katılımcıdır. Dolayısıyla çalışma nedenine bağlı olarak bu işi başlama yaşı doğru orantıdadır.

Tablo 12’de katılımcıların işverenle bağlantılarını nasıl sağladıklarına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 12: Katılımcıların İşveren ile Bağlantısını Sağlama Durumları

İşveren bağlantısı	f	%
Çavuşlar	18	56,2
Akrabalar	8	25
Kendim	4	12,5
Kendim ve tanıdıklar	2	6,2

Tablo 12 incelendiğinde tarım işçilerinin işverenle bağlantılarını sağlama şekilleri 4 cevap altında sınıflandırılmıştır. İşveren ile bağlantısını çavuşlar vasıtasıyla sağlayanlar 18 kişi ile (%56.2) büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır. Akrabalar cevabını verenler 8 kişi (%25) ve kendim sağlıyorum cevabını veren 4 kişi (%12.5)'dir. Kendim ve tanıdıklar cevabı 2 kişi ile (%6.2) en az verilen cevaplar arasındadır.

İşverenle bağlantısını çavuşlar vasıtasıyla sağlayanların birkaç tanesi şu şekilde cevap vermişlerdir:

“..işverenle bağlantımı çavuş ile sağlıyorum. Arkadaşım çavuşluk yapıyor yıllardır. Çavuşun Alaca da bağlantısı ve tanıdıkları çok fazladır.”(5. Katılımcı)

“....çavuş tanıdığım onun vasıtasıyla yapıyorum.”(7.Katılımcı)

“....işverenle bağlantı çavuşlar vasıtasıyla yapıyorum. Çavuş bizim oralı işverenden işi alıyor bizde yapıyoruz.” (8.Katılımcı)

“.....çavuş vasıtasıyla iş buluyoruz.”(9.Katılımcı)

İşverenle bağlantımı kendim sağlıyorum cevabını veren bu durumdan şöyle bahsetmişlerdir:

“....işverenle bağlantımı kendim sağlıyorum. 25 yıldır bu işle uğraştığım için artık işverenler bağlantımız vardır. Yine mevki olarak bilen insanlar işleri varsa işini gelip yaptırmak istiyor.”(1.Katılımcı)

“....İşverenle bağlantımı kendim sağlıyorum.”(12.Katılımcı)

“ kendimiz sağlıyoruz, yıllardır buraya geliyoruz. Babam işverenleri

tanıyor.”(13. Katılımcı)

*“...işverenle eşim bağlantı kuruyor, aracı yok direkt bağlantıyı eşim kuruyor.”
(14.Katılımcı)*

Kendim ve tanıdıklar cevabını katılımcılar şu şekilde dile getirmişlerdir.

*“....yıllardır Alaca’ya geliyoruz işverenlerle az çok tanıştık. İşverenle hem kendim hem de tanıdıklar (aynı bölgede kaldığımız kişiler) vasıtasıyla iş buluyoruz.”
(10.Katılımcı)*

“....kendim ve tanıdıklar vasıtasıyla iş buluyorum.” (11.Katılımcı)

Akrabalar aracılığıyla işverenle bağlantımı sağlıyorum diyenler şu şekilde ifade etmişlerdir:

“... eşim hapiste olduğu için çocuklarım ve ben mevsimlik tarım işçiliği yapıyorum. Eşimin abisi yıllardır bu işi yapıyor bizde onun vasıtasıyla iş buluyoruz, Eşimin abisi işi bulur biz çalışırız.” (2. Katılımcı)

“ dayım, aile büyüklerimiz, amcamın oğulları hepimiz bu işi yapıyoruz işverenle bağlantı kuruyorlar bizde tarlada çalışıyoruz.”(3.Katılımcı)

“ aile büyüğümüz olan kayınbabam işverenle bağlantıyı kuruyor.”(4. Katılımcı)

“....akrabalarımın çoğunluğu bu işi yapıyor yıllardır tanışıklık sağlamışlar. Bizde onların bulduğu işlerde çalışıyoruz.” (15. Katılımcı)

“...eşimin akrabaları vasıtasıyla buluyoruz işimizi.” (16.Katılımcı)

Tablo 13’te katılımcıların nerede kaldıkları, hanedeki kişi sayıları, hanede yaşayanların yakınlık dereceleri ve hane içerisinde memleketten gelmeyenlerin varlığına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Tablo 13: Katılımcıların Nerede Kaldıkları, Hanedeki Kişi Sayıları, Hanedeki Yakınlık Dereceleri Ve Hanedeki Gelmeyenlerin Varlığı

Nerede kaldıkları	<i>f</i>	%
Çadır bölgeleri	32	100
Hanedeki kişi sayıları	<i>f</i>	%
3	1	3,1
4	5	15,6
5	7	21,8
6	6	18,7
7	4	12,5
8	3	9,3
9	2	6,2
10	3	9,3
Hanedeki yakınlık dereceleri	<i>f</i>	%
1. Derece Akraba (Çekirdek aile)	25	78,1
2. Derece Akraba (Geniş aile)	5	15,6
1. Derece Kayın Akraba (Geniş aile)	2	6,2
Gelmeyenler varlığı	<i>f</i>	%
Var	6	18,7
Yok	26	81,2

Tablo 13 incelendiğinde 3. soruya ilişkin cevaplar 4 kategoride sınıflandırılmıştır. Soruda ilk olarak Alaca’da nerede kaldıkları sorulmuş olup, cevapların tamamı çadır bölgeleri olarak cevap vermişlerdir. Alaca ilçesinde mevsimlik tarım işçileri belirlenmiş beş bölgede çadır kurup konaklama sağlanmaktadır. Hanedeki (çadırdaki) kişi sayıları 3 ila 10 kişi arasında değişiklikler göstermektedir. En yoğun hanedeki kişi sayıları sırasıyla 5 kişilik %21,8’lik orana, 6 kişilik %18,75’lik orana ve 4 kişilik %12,5’lik oranda bulunmaktadır. En az karşılaşılan 3 kişilik %3,1’lik oranda olduğu tespit edilmiştir. Bu hanelerdeki

yakınlık dereceleri sorulmuş 25 (%78,1) kişinin 1. Derece Akraba oldukları yani çekirdek aile oldukları ifade etmişlerdir. Geriye kalan yedi kişinin 5'nin (%15.6) 2. derece akraba oldukları ve 2 (%6.2) kişinin ise 1.derece kayın akraba oldukları tespit edilmiştir. Mevsimlik tarım işçiliği için hane içerisinde gelmeyenlerin olup olmadığı sorulmuştur. Bu sorgulama sonucunda 6 kişi var olduğunu söylemiştir.

Hanedeki yakınlık derecelerine ilişkin cevaplar genel manada şu şekildedir: *“çekirdek ailem, oğlumun ailesi ve eşimin ailesi ile yaşıyoruz.”*

Hanedeki gelmeyenlerin varlığına “var” cevabını veren 6 kişiden 4'ü gelmeme nedenlerini genelde şu şekilde: *“Anne ve babam yaşlı oldukları için memlekette kalıyorlar”* (10-11-26-27. Katılımcı) cevap vermiştir.

Geriye kalan iki kişiden bir tanesi şu şekilde;

“....kızım Nevşehir de üniversite okuyor o yüzden gelmedi.”(1.Katılımcı)

Son olarak gelmeme nedenine 1 kişi şu şekilde cevap vermiştir:

“...Anne babam memlekette tarım işçiliği yapıyor. Babam emekli ve oradaki tarım işiyle geçimini sağlıyor.”(6.Katılımcı)

Katılımcıların çalışma şekillerine ilişkin cevaplar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 14: Katılımcıların çalışma Şekilleri

Çalışma Şekli	f	%
Kabala – Günlük	27	84,3
Günlük	5	15,6

Tablo 14 incelendiğinde katılımcıların çalışma şekilleri kabala ve günlük olarak farklılık göstermektedir. Katılımcıların %84.3’i hem günlük hem de kabala olarak çalıştıklarını ifade etmişlerdir. % 15,6’sının sadece günlük çalıştıkları görülmektedir. Her iki çalışma türünü tercih eden katılımcılar bu durumu şöyle belirtmişlerdir;

“....hem kabala hem günlük çalışırız, bunu ben işverenle kendi aramda belirlerim tarlanın büyüklüğü, kaç kişi çalışacağım ve ne kadar sürede bitirmem gerekiyor, Ücrete göre pazarlık yaparız.”(1. Katılımcı)

“.. kabala da günlük te çalışıyorum, işverenle ben belirliyorum ücretine tarlaya göre değişiyor.” (14.Katılımcı)

“... hem günlük hem de kabala çalışıyorum, işverenin isteğine göre değişir.”(16. Katılımcı)

“....çavuş ile işveren belirliyor kabalada günlükte çalışıyoruz, kâra hangisi uygunsa ona göre yapıyoruz.” (22. Katılımcı)

Sadece günlük çalışma şeklini tercih eden katılımcılar bu durumdan şu şekilde bahsetmişlerdir;

“...Sadece günlük çalışıyoruz kısa bir süre için geliyoruz, Çavuşta genellikle işverenle günlük anlaşıyor. 1 aylık bir sürede uygun olan günlük çalışma oluyor.”(5. Katılımcı)

“...günlük çalışıyorum çünkü küçük çocuğum var ve uzun süreli çalışmamda çocuğuma bakacak kimse yok”(7.Katılımcı)

Tablo 15’te katılımcıların gün içerisinde kaç saat çalıştıkları ve çalışma saatlerinin başlangıç ve bitiş saatleri hakkında verdikleri bilgiler yer almaktadır.

Tablo 15: Katılımcıların Çalışma Süreleri ve Çalışmanın Başlangıç- Bitiş Saatleri Hakkında Verdikleri Bilgiler

Çalışma Süresi	<i>f</i>	%
Kabala*		
11 saat	3	9,3
12 saat	8	25
13 saat	16	50
Günlük/ Yevmiyeli *		
8 saat	27	84,3
9 saat	5	15,6
Çalışma başlangıç- bitiş saati	<i>f</i>	%
Kabala *		
05.00 - 20.00	13	40,6
06.00 - 18.00	2	6,2
06.00 - 19.00	3	9,3
06.00 – 20.00	2	6,2
07.00 - 19.00	2	6,2
07.00 - 20.00	5	15,6
Günlük/ Yevmiyeli*		
06.00 - 16.00	5	15,6
08.00 – 17.00	27	84,3

Tablo 15 incelediğinde katılımcıların cevapları çalışma süresi ve çalışma başlangıç-bitiş saati olarak iki kategoride incelenmiştir. Çalışma süresi kapsamında görüşmecilerden çalışma şekline bağlı olarak iki farklı çalışma süresi belirtilmiştir. İlk olarak Kabala çalışma şekline göre çalışma saatleri 11 saat, 12 saat ve 13 saat gibi çalışma süreleri ifade edilmiştir. En yoğun çalışma süresi %59,2'lik oranla 13 saatlik bir süreyi kapsamaktadır. Geriye kalan %29,6'lık oranın 12 saat ve %11,1'lik oranın 11 saat çalıştıkları bilinmektedir. Günlük/Yevmiyeli çalışma şekline bağlı olarak çalışma süreleri 8 ila 9 saat arasında değişkenlik göstermektedir. Bu çalışma şekline göre %84,3'nin 8 saat çalıştıkları, %15,6'lık oranın gün içerisinde 9 saat çalıştıklarını görülmektedir. Çalışmanın başlangıç ve bitiş saatinin çalışma şekline göre farklılık gösterdiği ifade edilmiştir. Kabala çalışma türüne göre çalışmanın başlangıç saatinin en erken sabah 05.00 ve bitiş saatinin en geç akşam saat 20.00 olduğu belirtilmiştir. En fazla tercih edilen saat aralığı %48,1'lük oranla sabah 05.00 akşam 20.00 olmuştur. İkinci sırada %18,5'lik

oranla sabah 07.00 akşam 20.00 aralığında çalıştıklarını belirtmişlerdir. Geriye kalan 4 farklı başlangıç ve bitiş saatleri %11,1'lik oranın altındadır. Günlük/yevmiyeli çalışma türüne göre çalışmanın başlangıç-bitiş saati en erken sabah 06.00 akşam 17.00 olduğu söylenmiştir. En çok tercih edilen saat aralığı %84,3'lük oranla sabah 08.00 akşam 17.00 aralığıdır. Diğer bir çalışma başlama ve bitiş saati %15,6'lık oranla sabah 06.00 akşam 16.00 saat aralığıdır. Katılımcılara çalışma süresi sorulduğunda çalışmaya başlangıç-bitiş saatini baz alarak cevaplar verilmiştir. Çalışma süresi ve başlangıç- bitiş saatini birkaç katılımcı şu şekilde ifade etmiştir;

“.... Götüre usulü sabah 5'te çıkıyoruz akşam 8 gibi geliyoruz, yaklaşık 13 saat çalışıyoruz. İş kısa sürede bitirmeye çalışıyoruz ki aldığımız ücret kişi başı daha fazla olsun. Yevmiyelide ise sabah 8 akşam 5 çalışıyoruz günlükte ücret genelde sabit oluyor” (1. Katılımcı)

“...Kabala çalıştığımızda ne kadar erken o kadar iyi sabah 6 gibi başlayıp akşam 6 gibi bırakıyoruz. Genelde 11 saat çalışıyoruz, bir saatte öğle yemeğinde geçiriyoruz. Günlükte memur gibi sabah 8 akşam beş çalışıyoruz.” (10. Katılımcı)

“...kabalada sabah 6 akşam 7'de bırakıyorum işi kısa sürede bitirmeye çalışıyorum kazancımız biraz daha yüksek olsun, günlükte sabah 7 akşam 5 çalışıyorum.”(12. Katılımcı)

Tablo 16'da katılımcıların günlük ücretlerinin ne kadar olduğuna ve bu ücretlerinin hangi şekilde belirlediklerine dair cevaplar yer almaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Günlük Ücretleri ve Ücretlerin Belirme Durumu Hakkında Verdikleri

Günlük ücretleri	f	%
300-450	3	9,3
300-500	1	3,1
350-450	1	3,1
350-500	4	12,5
400-500	6	18,7
450-500	3	9,3
400	9	28,1
450	5	15,6

Ücretin Belirlenme Şekli	<i>f</i>	%
Piyasa	27	84,3
Ziraat Odası	5	15,6

Tablo 16 incelendiğinde katılımcıların ücretlerine ilişkin 8 farklı cevap alınmıştır. Ücretlerin en az 300₺ ile en fazla 500₺ arasında değişkenlik gösterdiği görülmektedir. En yoğun alınan ücret %28,1’lik oranla 400₺’dir. %18,7’lik oranla 400-500₺ alan katılımcılar ikinci sırada yer alırken, üçüncü sırada %15,6 ile 450₺ olduğu görülmektedir. Ücretin belirlenme şekline gelindiğinde %84,3’ü Piyasa göre belirdiklerini diğer %15,6 ise Ziraat odasının ücreti belirlediğini ifade etmektedir. Ek olarak ücretlerin ürüne göre çeşitlilik gösterdiğini katılımcılar belirtmişlerdir. Şeker pancarı ve soğandan daha fazla ücret alırken, mercimekten daha az ücret aldıklarını belirtenler olmuştur.

Tablo 17’de katılımcıların Alaca ilçesindeki çalıştıkları tarım ürünleri ve tarımsal ürünlerdeki yoğunluk dereceleri hakkındaki bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 17: Katılımcıların Çalıştıkları Ürünler Hakkındaki Bilgiler

Çalışılan Ürünler	<i>f</i>	%
Şeker Pancarı - soğan-mercimek	15	46,8
Şeker Pancarı - soğan	13	40,6
Soğan	2	6,2
Balya- soğan	2	6,2

Mevsimlik tarım işçileri ürünlere göre ücretlerinin değişiklik gösterdiğini ve belirli ürünlerde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Tablo17 incelendiğinde katılımcıların çalıştıkları ürünlerin şeker pancarı, soğan ve mercimek olduğu görülmektedir. Bu ürünlerin genel itibarıyla bakım ve hasatlarını gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bakım ve hasatların aşamalarının olduğu (çapa, ürünlerin torbalanması, sulama vb.) ve belirli dönemlerde gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bu ürünlerin yanı sıra 2 katılımcı balya toplama işinde çalıştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan çalışılan ürünler konusunda 4 farklı cevap alınmıştır. Katılımcılar çalıştıkları ürünleri en yoğun çalışılan üründen başlayarak sıralama yapmışlardır. En fazla çalıştıkları ürünler %46,8’lik oran şeker pancarı-soğan-mercimek kombinasyonudur. Diğer bir kombinasyon %40,6 ile şeker pancarı ve soğan ürünleridir. Geriye kalan cevaplar eşit yüzdelere sahip %6,2 ile soğan ve %6,2’lik oran

ile balya-soğan kombinasyonudur.

Katılımcıların mevsimlik tarım işçiliği süreçlerinin başlama ve bitiş tarihleri ilişkin veriler Tablo 18 de yer almaktadır.

Tablo 18: Katılımcıların Mevsimlik Tarım İşçiliğine İlişkin Başlama ve Bitiş Tarihleri Hakkındaki Bilgiler

Başlama / Bitiş Ayları	<i>f</i>	%
Mayıs - Ekim	19	59,3
Nisan - Kasım	3	9,3
Mayıs- Kasım	4	12,5
Haziran- Kasım	1	3,1
Temmuz - Ağustos	5	15,6

Katılımcılara mevsimlik tarım işçiliği süreci sorulduğunda aylar üzerinden cevaplar vermişlerdir. Tablo 18 incelendiğinde katılımcılar başlama ve bitiş ayları için 5 farklı cevap vermişlerdir. Katılımcılar mevsimlik tarım işçiliğinin en erken nisan ayında başladığını, en geç kasım ayında son bulduğunu belirtmişlerdir. %59,3’ü mayıs ayında mevsimlik tarım işçiliğinin başladığını, ekim ayında bu sürecin son bulduğunu ifade etmişlerdir. Bir diğer en fazla olan başlama ve bitiş ayları %15,6 ile temmuz-ağustos aylarıdır. Üçüncü sırada yer alan başlama ve bitiş ayları %12,5 ile mayıs ve kasım ayları aralığıdır. Dördüncü olarak başlama ve bitiş ayları %9,3 ile nisan kasım aralığıdır. Son olarak bir kişi başlama ve bitiş tarihini haziran ve kasım olarak belirtmiştir.

Başlama ve bitiş aylarını mayıs ve ekim ayı olarak cevaplayanlar bu durumu şu şekilde ifade etmişlerdir.

“....Memleketten 5. ayda geliyorum. Genelde 10. Ayda memlekete dönüyoruz. Ama sökümlü işi olursa 11.aya kadar kalabiliyoruz.”(1.Katılımcı)

“... mayıs ve ekim ayları aralığında Alaca’da oluyoruz.”(10.Katılımcı)

Diğer bir cevap olan temmuz-ağustos ayları aralığını cevap veren katılımcılar şöyle anlatmıştır;

“...biz temmuzda geliyoruz, ağustosun sonunda gidiyoruz. Diğer birkaç şehirde

de mevsimlik tarım işçiliği yapıyoruz, sıra Alacaya temmuz ve ağustos ayında geliyor.”
(5.katılımcı)

“...Kastamonu, Amasya, Sivas'ta mevsimlik işlere gidiyoruz. Daha sonra temmuz ve ağustos arasında Alaca'da çalışıyoruz.” (6. Katılımcı)

Geriye kalan 8 kişiden 7'si net bir şekilde sadece başlama ve bitiş aylarını dile getirmişlerdir. Haziran ve kasım cevabını veren 1 kişi bu durumu şu şekilde anlatmıştır.

“... genelde nisanda başlıyor kasımda bitiyor ama üniversite sınavına hazırlandığım için sınav bittikten sonra geldim.” (27.Katılımcı)

Katılımcılara mevsimlik tarım işçiliği için gittikleri yerler ve gittikleri yerlerdeki bakım ve hasadını yaptıkları ürünler sorulmuş olup, birinci katılımcının Alaca ilçesi dışında bir yere gitmediği öğrenilmiştir. Görüşme sorularında değişiklik yapılmış öncelikle katılımcılara tarım işçiliği için farklı illere gitme durumları sorulmuştur. Katılımcıların farklı illere gitme durumlarının varlığı hakkındaki bilgiler Tablo 19'da yer almaktadır.

Tablo 19: Katılımcıların Mevsimlik Tarım İşçiliğine Farklı Yerlere Gitme Durumları Hakkındaki Bilgiler

Tarım işçisi olarak diğer şehirlere gitme durumu	f	%
Var	5	15,6
Yok	27	84,3

Tablo19'a bakıldığında katılımcıların sadece %15,6'sı Alaca ilçesi dışında diğer illere gitme durumlarının var olduğunu belirtmişlerdir. Geriye kalan %84,3'ünün Alaca ilçesi dışında herhangi bir yere gitmedikleri görülmektedir. Alaca ilçesinden başka yerlere gitme durumunun var olduğu cevabını verenlere hangi illere gittikleri sorulmuştur. Bu 5 kişinin gittikleri iller hakkındaki cevapları “Kastamonu, Sivas, Sakarya, Amasya ve Ordu” olmuştur. Mevsimlik tarım işçisi olarak gidilen illerde bakım ve hasadı yapılan ürünlerin “ sarımsak, bezelye, elma” olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 20'de katılımcıların memleketlerinden gelirken kullandıkları ulaşım araçları ve tarlaya ulaşımın karşılanma durumunun kime ait olduğuna ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 20: Katılımcıların Kullandıkları Ulaşım Aracı Ve Tarlaya Ulaşımın Karşılanma Durumu Hakkındaki Bilgiler

Ulaşım aracı	f	%
Minibüs	15	46,8
Araba	6	18,7
Pikap	10	31,2
Otobüs	1	3,1
Tarlaya ulaşımın karşılanma durumu	f	%
İşveren	23	71,8
Kendim	9	28,1

Tablo 20 incelendiğinde katılımcıların 4 farklı ulaşım aracını kullandığı görülmektedir. Memleketten Alaca ilçesine gelirken en fazla kullanılan araç %46,8 ile minibüstür. İkinci sırada %31,2’lik oranla pikap olduğu görülmektedir. Geriye kalan %18,7’nin ulaşım aracı olarak araba(otomobil kastediliyor), %3,1’inin ise otobüs ile Alaca ilçesine geldiği bilinmektedir. Genel itibariyle katılımcıların tarlaya ulaşimleri kendi araçları veya birlikte çalıştıkları akrabaların araçları ile sağladıkları bilinmektedir. Katılımcılara tarlaya ulaşımın kim tarafından karşılandığı sorulduğunda %71,8’i işverenin olduğu görülmektedir. Diğer %28,1 ise ulaşım ücretini kendileri karşılamaktadır. Katılımcılardan kullandıkları ulaşım aracı için minibüs cevabını verenler şu şekilde ifade etmişlerdir;

“...minibüsle geliyoruz 15 kişi birlikte geliyoruz. Eşyalarımızı Çadır malzemelerini, mutfak araç ve gereçlerini getiriyoruz.(1.Katılımcı)

“...memleketten Alaca’ya minibüsle geldim. Yeğenim de benimle geldi. Yol masrafını birlikte karşılıyoruz bu da bizim için iyi oluyor. Gelirken çadır ve yatak yorgan gibi lazım olanları getiriyoruz ve hepsi sığıyor.”(15. Katılımcı)

“...ulaşım için minibüsü kullanıyoruz. Burada kullandığımız eşyaları getiriyoruz hem de amcamın oğlu ile geldim iki aileyi rahatça alıyor. Tarlaya giderken akrabalarla birlikte tek bir araç kullanıyoruz.”(20. Katılımcı)

Diğer bir ulaşım aracı olan pikap için katılımcılar şu ifadeleri kullanmışlardır;

“... pikapla Alaca’ya geliyorum kasa kısmına eşyalarımı koyuyorum kolaylık oluyor.” (21. Katılımcı)

“...pikapla geliyorum.”(30.Katılımcı)

Ulaşım aracı olarak araba cevabını verenler şu şekilde ifade etmiştir;

“...ben sonradan geldim o yüzden arabayla geldim.”(27.Katılımcı)

“... arabayla geldim.”(24.Katılımcı)

Otobüs cevabını veren 1 katılımcı şu şekilde anlatmıştır;

“...oğlum ve ailesi erken geldiler. Bizde birkaç ay geç geldik onun için otobüsle geldim.”(12.Katılımcı)

Tarlaya ulaşımın işveren tarafından karşılandığı cevabını verenler şu şekilde bahsetmiştir;

“... tarlaya kendi aracımızla gideriz ama yakıtı işveren karşılar.”(1.Katılımcı)

“...tarlaya gelip giderken ki ücreti çalıştıran kişi verir, ona göre anlaşıyoruz. Kendi aracımızla gideriz yakıt ücretini çalıştıran verir.”(18.Katılımcı)

Tarlaya ulaşımın kendileri tarafından karşılandığı ifade edenler şöyle anlatmışlardır;

“... Tarlaya giderken kendi aracımızla gideriz. Ücretini de kendi cebimizden harcarız ona göre de alacağımız ücrette anlaşıyoruz.” (21. Katılımcı)

“...tarlaya kendimiz gidiyoruz, ücretini de kendim karşılıyorum.”(12. Katılımcı)

Tablo 21’de Alaca ilçesinde yerel halkın yaklaşımları ve yaşanan her hangi bir olumsuzluğun var olup olmadığına dair bilgiler verilmiştir.

Tablo 21: Katılımcıların Dışlanma Durumları ve Problem Yaşama Durumlarına Ait Bilgiler

Dışlanma durumu	<i>f</i>	%
Var	1	3,1
Yok	31	96,8
Problem durumu	<i>f</i>	%
Yaşadım	1	3,1
Yaşamadım	31	96,8

Tablo 21'e bakıldığında mevsimlik tarım işçilerinin genel itibarıyla yerel halk tarafından herhangi bir dışlanmaya maruz kalmadığı görülmektedir. Dışlanma durumunun varlığı sorulduğunda 32 kişinin %96,875'inden yok cevabı alınmıştır. Bu durumu ilişkin genel çerçevede şöyle bir yorum yapmışlardır. “... biz çadır bölgelerinde kalıyoruz çadır bölgesi ilçe merkezinin dışında kalıyor biz tarla ve çadır arasında gidip geliyoruz ihtiyaç olduğunda ilçe merkezine gidip geliriz.” , geriye kalan %3,325'ine denk gelen bir kişi dışlanma yaşadığını dile getirmiş, bu durumu şu şekilde anlatmıştır;

“.....kaldığımız çadır ilçe merkezinin dışında kalıyor pek ilçeye gidip gelmiyoruz. Bir keresinde merkeze gittik bir tane adam bize her taraf bunlardan kaynıyor bakma böyle giyindiklerine bunlarda paradan çok ne var demişti. Ben karşılık verdim ama adam dinlemedi bile bunun dışında herhangi bir sorun yaşamadım.” (27.Katılımcı)

Diğer bir durum olan yerel halk ile problem yaşama durumuna bakıldığında, dışlanma durumuna benzer bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Görüşme yapılan 32 kişinin %96,875'i problem yaşamadıklarını dile getirirken, 1 kişi problem yaşadığını dile getirmiştir. Bu durumu görüşme esnasında şu şekilde ifade etmiştir;

“... sen yerel halk diyince tarla sahibi aklıma geldi. Tarla sahibi ile anlaştık günlerce ailecek çalıştık. Adam sonra paramızı vermek istemedi zaten parayı da alamadım kendi aramızda tartıştık adam sahtekarlık yaptı alamadım parayı.” (18. Katılımcı)

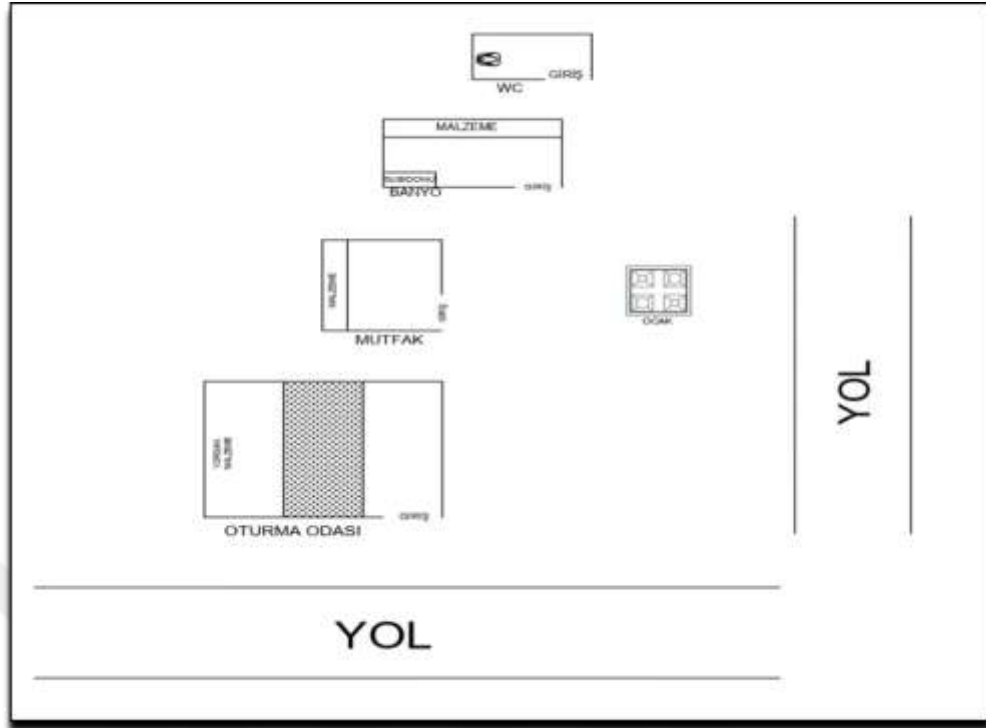
Katılımcılara “Beslenme ve barınma ihtiyacınızı nasıl karşılıyorsunuz ve kime aittir?” sorusu sorulduğunda 32 kişinin cevabı genel çerçevede barınma ve beslenme ihtiyaçlarını kendilerinin karşıladıklarını, çadır ve ihtiyaç duyulan ürünlerin çoğunluğunu memleketten getirdikleri belirtilmiştir. Beslenme ihtiyaçlarının bir kısmını (tencere, ocak vb. gibi ürünler) memleketten diğer kısmını (yiyecekler, sebze vb.) ilçe merkezinden karşıladıklarını belirtmişlerdir. Geçmişte çalıştıkları günlerde öğle yemeğinin işverene ait olduğunu ifade edenler de olmuştur.

Tablo 22'de Alaca ilçesinde konaklama alanlarının belirlenme şekline ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 22: Katılımcıların Konakladıkları Alanların Belirlenme Durumu Hakkındaki Bilgiler

Konaklama alanının belirlenme durumu	<i>f</i>	%
Tanıdıklar	2	6,2
Tarla Kiralık	4	12,5
Jandarma gösterdi	6	18,7
Belediye gösterdi	20	62,5

Tablo 22’ye bakıldığında çadırda kalan mevsimlik tarım işçilerinin konaklama alanını nasıl belirlediklerine ilişkin 5 farklı cevap yer almaktadır. En yoğun alınan cevap %62,5 ile konaklanacak alanı belediyenin gösterdiği. Geriye kalan cevaplar %18,7’si jandarma tarafından, %12,5’i tarlayı kiraladıklarını ve %6,2’si tanıdıkları vasıtasıyla olduğudur. Alaca ilçesinde 5 adet çadır bölgesinin bulunduğu bilinmektedir. Konaklama alanının tahmini büyüklük gözlem sonucunda “4,5,8,9,12” dönümlük ilçe merkezinin dışında yer alan tarlalardan oluşmaktadır. Bütün görüşmecilerin çadırlarda ikamet ettikleri görülmüştür. Görüşme yapılan 32 kişinin 31’nin tek oda biçiminde ailesinin ve bütün eşyalarını koyabildikleri çadırları olduğu görülmektedir. Mutfaklarının olmadığı hava şatlarına bağlı olarak dışarda ocakta ve tüpte yemeklerini yaptıklarını, bulaşıklarını ve çamaşırlarını yıkadıklarını belirtmişlerdir. Banyo ve tuvalet ihtiyaçlarını kendilerinin derme çatma biçimde oluşturdukları birkaç ailenin birlikte kullandığı ortak kullanım alanlarında karşılamaktadırlar. Görüşme yapılan 1 kişi, yine çadır malzemesinden oda, mutfak ve banyo yaptığını belirtmiştir. Bu katılımcının izin vermesi üzerine yaptığı çadırların resimleri çekilmiş ve krokisi hazırlanmıştır. Şekil 27’de bütün ihtiyaçların giderildiği çadır krokisi görülmektedir.

Şekil 25: Oturma Odası, Mutfak, Banyo ve Tuvalet Bulunan Çadır Kompleksi

Şekil 26: Oturma Odası, Mutfak ve Banyo Bulunan Çadır Fotoğrafları

Diğer temel ihtiyaç olan suyun bütün alanlarda olduğu ve ortak kullanım olan birkaç adet çeşmeden taşıma yolu ile kullanıldığı ulaşılan cevaplar arasındadır. Elektrik enerjisinin varlığı hususunda, 28 kişi elektrik enerjisinin bulunmadığını ifade etmiştir. Elektrik enerjisinin ihtiyaç olması durumunda (örneğin telefon şarjı) araba akülerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Geriye kalan 4 kişi ise elektrik enerjilerinin var olduğunu söylemişlerdir. Elektrik enerjisinin var olduğunu söyleyenler yukardaki tabloda konaklama alanına kiralık cevabını verenlerdir.

Görüşmeye katılan kişilere karşılaştıkları sorunlar sorulmuş olup, yaşanan sorunların genel itibarıyla barınma ve barınmaya bağlı sorunlar olduğu ifade edilmiştir. Barınmada kullanılan konutun çadır olması nedeniyle yağmur ve rüzgâr gibi doğa olaylarında çadırlarının zarar gördüğünü ve hayat şartlarını olumsuz etkilediğini dile getirmişlerdir. Yine barınmaya bağlı sorunlar içerisinde çadırlarını toprak alana kurdukları için temiz ve hijyenik olmadığı gerek ebeveynler gerekse çocukların bu durumdan hastalandıkları belirtilmiştir. Geceleri hava sıcaklıklarının düşmesi sonucunda sık sık hastalandıklarını dile getirmişlerdir. Konaklama alanlarında yeterli ve içmeye uygun sularının bulunmadığı belediye tarafından verilen suyun içme suyu olarak kullanılamadığı ulaşılan cevaplar arasındadır. Görüşmeye katılan kadınlar hem tarlada hem de ev işlerinde çalıştıklarını bu durumun onları yıpratıldığını söylemişlerdir. Konaklama alanında elektriğin olmayışı, suyun yetersizliği ve kalitesizliği, mutfakın olmaması gibi durumlar mevsimlik kadın tarım işçilerinin hayat şartlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Yaşanılan alanda alt yapı yetersizliklerinin de hayatı olumsuz yönde etkilediği ve zorlaştırdığı görülmektedir.

Şekil 27: Görüşme Yapılan Çadır Bölgelerinden Fotoğraflar

Katılımcıların çocuklarının eğitim süreçleri konusunda nasıl bir yol izlediği ve eğitimde devamlılığın sağlanma durumuna ilişkin bilgiler Tablo 23’ de verilmiştir.

Tablo 23: Katılımcıların Eğitimde İzledikleri Yol ve Eğitimde Devamlılığın Sağlanma Durumu Hakkındaki Bilgiler

Eğitimde izlenen yol	<i>f</i>	%
İzinli	24	75
Eğitimini tamamlıyoruz	3	9,3
Okul çağında çocuğum yok	5	15,6
Eğitim devamlılık sağlanma durumu	<i>f</i>	%
Var	3	9,3
Yok	24	75

Tablo 23 incelendiğinde mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitimde izledikleri yola ilişkin 3 farklı cevap alınmıştır. Bu cevaplar arasında en fazla verilen cevap %75 ile izinli olduklarıdır. Diğer iki cevaptan biri %15,6'sı okul çağında çocuklarının olmadığını, %9,3'ünün ise eğitimlerini tamamlıyoruz şeklinde olmuştur. İzinli cevabını veren birkaç katılımcı bu durumu şu şekilde dile getirmiştir;

“...çocukları bırakacak kimse olmuyor memlekette çocuklarımıza izin alıp geliyoruz, genelde 5. ayda geliyoruz.” (4.Katılımcı)

“...gelirken çocukları da alıp geliyoruz okullarından izin alıyoruz, mecburuz hem emanet edecek kimsemiz yok hem de ekmek kapısı gelmek zorundayız. Başka işimiz yok.” (14.Katılımcı)

“... izin alıp geliyoruz başka çarem yok ailecek bu işi yapıyorum kız çocuğunu da kimseye emanet edemezsin.” (32.Katılımcı)

Eğitimlerini tamamlıyoruz cevabını veren 3 kişi bu durumu şu şekilde dile getirmişlerdir;

“... çocuğumun eğitim sürecinde Kastamonu'da oluyorum, emekliyim zaten bu işi de ek gelir için yapıyorum. Çocuklar eğitimini tamamladıktan sonra bu iş için farklı illere gidiyorum.” (5.Katılımcı)

“... eşim ve ailesi bizden önce geldi bende çocukların okulu bittikten sonra geldim” (26.Katılımcı)

“... üniversiteye hazırlanıyorum. Sınava girdikten sonra abimle birlikte geldim.” (27.Katılımcı)

Eğitimde devamlılık sağlanma durumu sorulduğunda mevsimlik tarım işçilerinin Alaca ilçesinde hiç bir ailenin çocuğunu okula göndermediği sonucuna ulaşılmaktadır. Eğitimin sağlanma durumuna “var” cevabını verenler %11,11'lik kesim eğitimde izlenen yolda verilen eğitimini tamamlıyoruz cevabını verenler ile aynı kategoridedir.

Tablo 22'de katılımcıların hangi sosyal güvenlik sistemine dahil oldukları ve kanun üzerindeki sosyal hakları bilme durumları hakkında veriler yer almaktadır.

Tablo 24: Katılımcıların Sosyal Güvenlik Sistemleri ve Sosyal Haklarını Bilme Durumları Hakkındaki Bilgiler

Sosyal Güvenlik Sistemi	f	%
SGK	1	3,1
Yeşil Kart	29	90,6
Sosyal güvencemiz yok	2	6,2
Sosyal haklarını bilme durumu	f	%
Bilmiyorum	27	84,3
Kısmen biliyorum	5	15,6

Tablo 24’e bakıldığında görüşme yapılan mevsimlik tarım işçilerinin sosyal güvenlik sistemindeki dahil olduğu yapılar hakkında 3 farklı cevap alınmıştır. Cevaplar arasında en fazla orana %90,6’lık oran ile Yeşil Kart yapı sistemine dâhil oldukları yer almaktadır. % 3,1’lik orana sahip 1 kişi SGK yapısı içerisinde yer almaktadır. Geriye kalan %6,2’sinin ise herhangi bir sosyal güvencesinin olmadığı görülmektedir. Sosyal hakları hakkında bilgilerinin olup olmadığı sorulduğunda kanun sistemi içerisinde yer alan haklarını %84,3’ünün bilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Geri kalan %15,6’sı ise sosyal hakları konusunda kısmen biliyorum cevabını vermiştir. Sosyal hakları konusunda kısmen biliyorum cevabını verenler bu durumu şu şekilde dile getirmişlerdir;

“... Yeşil Kart için SGK’ya gittim. Orda Yeşil Karta geçerken bir memurla sohbet ediyorduk işimi sordu. Sonrada eğer aylık şu kadar ücret ödersen ilerde emekli olabilirsin dedi. Ek 5’ten faydalandığımı öğrendim.” (6.Katılımcı)

“... emeklilik için Ek 5 tarım sigortası varmış onu biliyorum ama ödeyemem diye geçmedim.” (23.Katılımcı)

“...okuldan ailem tarım işçiliği için izin alınca hocam gittiğimiz yerlerde misafir öğrenci olarak okula devam edebileceğimi söylemişti. Yani bundan haberim olmuştu.” (27.Katılımcı)

Görüşme soruları içerisinde son olarak devletten beklentileriniz nelerdir sorusu sorulmuş olup, görüşmecilerin büyük ölçekte kendilerinin her sene kullanabilecekleri bütün temel

ihtiyaçlarının (elektrik, su, tuvalet ve banyo vb.) içerisinde olduğu gerek prefabrik veya konteyner yaşam alanlarının oluşturulmasıdır. Barınma ve barınmaya bağlı sorunların giderilmesi durumunda yaptıkların işin eskiye nazaran daha konforlu olacağı ve sorunlarının büyük ölçüde giderileceğini ifade etmişlerdir. Görüşmeciler arasında 6 kişi barınma sorununun yanı sıra kendi memleketlerinde çalışabilecekleri iş alanları oluşturulursa bu işi yapmak zorunda olmayacaklarını belirtmişlerdir.

3.3.2. Alaca İlçesinde İkamet Eden Mevsimlik Tarım İşçileri ile Yapılan Yarı Yapılandırılmış Mülakat Sonuçları

Çalışmanın bu alt başlığında Alaca ilçesinde sürekli ikamet eden mevsimlik tarım işçileri ile yapılan görüşme sonuçları verilmiştir. Bu kapsamda 8 kişi ile görüşme yapılmıştır. Katılımcılara çadırda ikamet edenler ile yapılan görüşme sorularına benzer sorular sorulmuştur. Bu sorulara dahil neden yerleştikleri ve farklı işlerle uğraşp uğraşmadıkları sorulmuştur. Çadırda ikamet eden mevsimlik tarım işçilerine sorulan sorularda benzer cevaplar alınmıştır. Alaca ilçesinde sürekli ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinin iki konu üzerinde farklı cevaplara rastlanmıştır.

Mevsimlik tarım işçileri Alaca ilçesine yerleşme sebepleri için şu şekilde cevaplar vermiştir;

“Babadan gelen bir meslek yıllardır bu işi yapıyorum. Aile mesleği ve babam Alaca’ yerleşmiş bizde burda hala mevsimlik olarak tarım işçiliği yapıyoruz.” (Katılımcı 1)

“Şanlıurfalıyım memleketimizde sürekli çalışabileceğimiz bir iş yoktu. Bende yıllardır gelip gittiğim Alaca’ya 2018 yılında yerleştim. Hem Alaca’yı hem de işverenleri yıllardır tanıyorum.” (Katılımcı 4)

“Çocukluğumdan beri mevsimlik tarım işçiliği yapıyorum. Alaca’ya yıllarca ailemle gelip gittim. Sonradan kan davasından memleketimizi bırakıp Alaca’ya yerleştik.” (Katılımcı 8)

Görüşme yapılan tarım işçilerinin tarım işçiliği dışında farklı bir işle uğraşmadıkları bilgisine ulaşılmıştır. Görüşmecilere yaşadıkları sorunlar sorulmuş olup, yaşanan sorunlara dair “mevsimlik çalıştıkları için kira sıkıntısı çektiklerini” ifade etmişlerdir. Görüşülen iki ailede engelli bireyler bulunduğu ve bu konuda zorluklar yaşadıklarını

belirtenler olmuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın araştırma sahasını Çorum ilinin Alaca ilçesi oluşturmaktadır. Alaca ilçesinin ekonomik faaliyetleri göz önüne alındığında tarım ve hayvancılığın ön planda olduğu görülmektedir. Sanayi ve hizmet faaliyetlerinin gelişmişliğinin sınırlı olmasıyla birlikte tarım ve hayvancılığa bağlı kalma zorunlu hale gelmiştir. Tarım ürünlerinin çoğunda makinalı tarım sıkça kullanılsa da tarım ürünlerinin bir kısmında hala insan gücünün kullanımı öne çıkmaktadır. Bu bağlamda yoğun şekilde mevsimlik tarım işçisi almaktadır. İlçe özelinde mevsimlik tarım işçilerinin verilerinin tek bir çatı altında toplanması ve ilk yapılan çalışma olması açısından önemlidir.

Çalışmada Alaca İlçe Emniyet Müdürlüğü ve Alaca İlçe Jandarma Komutanlığı ve Karakol Komutanlığı'ndan mevsimlik tarım işçilerine ilişkin elde edilen veriler doğrultusunda 2019-2023 yılları arasında toplam sayılarına ulaşılmıştır. Son 5 yıllık dönemde kayıtları tutulan 1629 kişinin varlığı tespit edilmiştir. Mevsimlik tarım işçilerinin konaklama alanları ilçe merkezi ve bazı köylere dağılmış durumdadır. Toplam sayılara bakıldığında ilçe merkezinde konaklayanların sayısı köylerde konaklayanlara nazaran daha fazla olduğu gözlemlenmektedir. İlçeye en fazla tarım işçisinin geldiği yıl 626 kişi ile 2021 yılıdır. 2021 yılından itibaren mevsimlik tarım işçilerinin sayılarında azamalar meydana gelmiştir. Mevsimlik tarım işçilerinin cinsiyet dağılımına göre erkek nüfusun küçük bir oranla kadın nüfustan fazla olduğu görülmektedir. Alaca'ya mevsimlik tarım işçilerini en fazla gönderen il Şanlıurfa'dır. Mevsimlik tarım işçilerinin yaş gruplarına göre dağılışı incelendiğinde her yaş grubundan işçinin varlığı söz konusudur. 0-18 yaş grubu en kalabalık grup olarak dikkat çekmektedir. Tarım işçilerinin ilçeye gelişleri nisan ayı ile başlayıp ağustos ayında son bulmaktadır. Bu 5 ay içerisinde en fazla işçinin mayıs ayında geldiği görülmektedir. Tarım işçilerinin ilçeden gidiş zamanları ağustos ve kasım ayları arasında çeşitlilik göstermekle birlikte en yoğun gidişler ekim ayında gerçekleşmiştir. İlçede konaklama alanları ilçe merkezi ve bazı köyler olmakla birlikte, yoğunluk ilçe merkezinde toplanmıştır.

Çalışma kapsamında Alaca Kaymakamlığının 2023 yılında gerçekleştirdiği KADİM toplantısı görüşme verilerine ulaşılmıştır. Elde edilen veriler doğrultusunda Alaca ilçesinde sürekli olarak ikamet edenlerin ve geçici olarak çadırlarda ikamet

edenlerin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alaca ilçesinde ikamet eden 442 mevsimlik tarım işçisi vardır. İkamet edenlerin ilçeye geliş yılları 1989 ila 2020 yılları arasında değişiklik göstermektedir. Cinsiyet dağılımı incelendiğinde erkek nüfusun %53'lük oranla daha fazla olduğu bilinmektedir. İlçeye yerleşenlerinin çoğunluğunun Şanlıurfa'lı olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda tarım işçilerinin %30'luk kısmının evli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşlar incelendiğinde her yaş grubunda mevsimlik tarım işçisinin varlığı söz konusudur. Yaş grupları içerisinde de en yoğun karşılaşılan grup 0-18 yaş grubudur. Alaca'da ikamet edenlerin çoğunluğu ailelerinin tamamı ile ilçeye yerleşmiş görünmektedir.

İkamet eden tarım işçilerinin eğitim durumları hususunda farklı sınıflamalar ortaya çıkmıştır. Bu sınıflamalar; ilk olarak 0-18 yaş grubunun çoğunlukta olmasıyla birlikte aktif öğrenciler ve okul çağında olmayanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Aktif öğrenciler 106 kişi ile çoğunluğu kapsamaktadır. İkinci sınıflama, eğitim basamaklarının herhangi birinden mezun olan kişilerdir. En sık karşılaşılan eğitim basamağı ilköğretimdir. Son sınıflama ise herhangi bir eğitim basamağına dahil olmayıp, okur yazar olup olmadığına göre değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirmede çoğunluğun okuryazar olmadığı tespit edilmiştir.

Mevsimlik tarım işçilerinin aylık ortalama gelir bilgilerine ulaşılmış, aylık ortalama gelirin 2.000₺ ile 20.000₺ arasında değişkenlik gösterdiği sonucuna varılmıştır. Gelirler arasında haneye en çok giren gelir 10.000₺'dir. Ailelerin %91'lik oran ile çekirdek aile olduğu tespit edilmiştir. Mevsimlik tarım işçilerinin ailesindeki kişi sayıları incelendiğinde 2 ila 12 kişilik aileler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çoğunluk 7 kişilik ailelerden oluşmaktadır. İlçeye yerleşen mevsimlik tarım işçilerinin küçük bir grubunun mülkiyet sahibi olduğu bilinmektedir.

Literatürde incelenen çalışmalarda genel itibarıyla çalışma alanlarında gezici mevsimlik tarım işçileri üzerine yoğunlaşmıştır. Bu çalışmada mevsimlik tarım işçisi olup Alaca'ya yerleşenlerin olduğu bilgisine ulaşılmış bu duruma yönelik görüşmeler yapılmıştır. Alaca'da ikamet eden mevsimlik tarım işçilerinden tez kapsamında 8 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda çadırda ikamet edenler

ile yapılan görüşme sorularına dahil neden yerleştikleri ve farklı işlerle uğraşıp uğraşmadıkları sorulmuştur. Çadırda ikamet eden mevsimlik tarım işçilerine sorulan sorularda benzer cevaplar alınmış olup, yerleşme sebepleri arasında çoğunluğun aile mesleğinden ve memleketlerinde işsizlik problemi yaşadığından Alaca'ya aşinalığın olması sebebinden ilçeye yerleştikleri sonucuna ulaşılmıştır. Farklı bir işle uğraşmadıkları tarım işçiliği yaptıkları bilinmektedir.

2023 yılında Alaca ilçesinde çadırda ikamet edenlerin sayısı 420'dir. Cinsiyet dağılımına incelendiğinde %53'lük oran ile erkek nüfusun fazla olduğu bilinmektedir. Tarım işçilerinin en yoğun geldiği il Şanlıurfa'dır. Gelenlerin medeni durumları incelendiğinde %66'lık kısmının bekâr olduğu tespit edilmiştir. Gelenlerin aileleri ile birlikte göçe katılmasından dolayı 0-18 yaş grubunun çoğunlukta olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Alaca ilçesinde çadırda ikamet edenlerin eğitim durumları ile Alaca ilçesine yerleşmiş bireylerin eğitim durumları birbirine benzerlik göstermektedir. Mevsimlik tarım işçilerinin ilçeye geldikleri zamanlar mart ile eylül ayları arasında değişiklik göstermektedir. %28.27 ile ilk sırada yer alan ay ağustos ayıdır. Memleketlerine dönüşleri eylül ile kasım arasında değişiklik göstermektedir. Memleketlere dönüşün en yoğun yaşandığı ay ekim ayıdır. Görüşme verilerinden elde edilen bilgiler arasında bulunan ortalama gelir durumları 5.000₺ ile 60.000₺ arasında değişkenlik göstermektedir. %26,66'lık oranla en fazla ortalama gelirin 10.000₺ olduğu tespit edilmiştir. Gelenlerin %86'lık kısmının çekirdek aile olduğu tespit edilmiştir. Ailedeki kişi sayılarına bakıldığında 7 kişilik ailenin daha fazla olduğu bilinmektedir.

Tez kapsamında çadırda kalan 32 mevsimlik tarım işçisi ile görüşme yapılmıştır. Katılımcıların çoğunluğunu kadın katılımcılar oluşturmaktadır. En fazla görüşme yapılabilen yaş aralığı 19-39 yaş grubudur. Mevsimlik tarım işine katılanların çoğunluğunun eğitim durumunun ilkökul olduğu sonucu çıkmıştır. Katılımcıların büyük bir kısmını Şanlıurfalılar oluşturmaktadır.

Yiğit (2018) çalışmasında, Güneydoğu ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde halkın ve tarımsal faaliyet içerisinde olan küçük üreticilerin küreselleşme ve neoliberal dönüşümlerin etkisi altında tutunamayıp üretim basamağından çekilmekte ve varsa arazisini satıp mevsimlik tarım işçisi olarak göçe katılıp bu şekilde çalışmak durumunda kaldığını ifade etmiştir. Ancak tez çalışmamızda ulaşılan sonuçlarda böyle bir durum söz

konusu değildir. Katılımcılardan bazıları arazilerinin parçalanmasından kaynaklı mevsimlik tarım işçiliğine eğilimin arttığını ifade edenler olmuştur.

Katılımcıların mevsimlik tarım işçiliğine başlama nedenleri sorulduğunda en sık karşılaşılan cevap aile mesleği olmasıdır. Bu işe başlama yaşlarına ilişkin verilerde aile mesleği olmasıyla birlikte tarım işçiliğinin çocukluk döneminden itibaren başladığı cevabı verenler çoğunluktadır. Geriye kalan cevaplarda çocukluk döneminin çeşitli evrelerinde işe başladıkları görülmüştür.

Mevsimlik tarım işçilerinin işveren ile bağlantısını çoğunlukla çavuşlar vasıtasıyla yaptığı sonucu ortaya çıkmaktadır. Mevsimlik tarım işçiliğine yönelik çalışmalarda çoğunlukla işveren ile bağlantının çavuşlar tarafından yapılması yönünden benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Mevsimlik tarım işçilerinin hepsi çadırdadır. Çadırdaki kalanların hanedeki kişi sayılarına bakıldığında 3 ila 10 kişi arasında değişkenlik göstermektedir. %21.8'lik oranla 7 kişilik cevabının birinci sırada olduğu ulaşılan sonuçlar arasındadır. Hanede yaşayan kişilerin yakınlık durumuna bakıldığında büyük bir kısmının 1.derece akrabalarından olduğu tespit edilmiştir. Aile fertlerinden memleketlerinde kalan olup olmadığı sorulduğunda, çoğunluğun göçü ailelerinin tamamı ile gerçekleştirdiği görülmektedir.

Tarım sektöründe çalışmak için geldikleri Alaca ilçesinde çalışma şekillerinin işveren ile anlaşma sonucunda hem kabala hem de günlük bir şekilde olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sürelerinin de çalışma şekillerine bağlı olarak değiştiği ortaya çıkmıştır. Kabala çalışma şeklinde çalışma süresinde en çok verilen cevap 13 saattir. Günlük/ yevmiyeli çalışma şeklinde en çok verilen cevabın 8 saat olduğu tespit edilmiştir. Çalışmaya başlama ve bitiş saati de çalışma şekline bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Kabala çalışma şeklinde kâr amacının yüksek olması açısından ne kadar fazla çalışılırsa o kadar iyi mantığı güdümlenerek sabahın ilk ışıklarında çalışmanın başladığı, duruma göre en geç akşam sekizde çalışmanın bitirildiği söylenebilir. Çalışmada diğer değerlendirilen durum çalışma ücretleridir. Çalışma ücretinin çoğunlukla piyasa üzerindeki fiyatlar baz alınarak anlaşma sonucunda ortaya çıktığı görülmektedir. Çalışma karşılığı ücretlerin üründen ürüne değiştiği, anlaşma sonucunda da farklılık gösterdiği ulaşılan bilgiler arasındadır. Katılımcılar arasında en sık tekrarlanan ücret 400₺'dir. Çalışılan ürüne göre ücretlerin değişmesine bağlı olarak en

yoğun çalışılan ürünler grubunun şeker pancarı- soğan ve mercimek olduğu görülmüştür. Mevsimlik tarım işçiliğinin başlama ve bitiş tarihlerine en sık verilen cevabın mayıs ve ekim ayları olduğu görülmüştür.

Mevsimlik tarım işçiliği için Alaca dışındaki farklı yörelere gitme durumları hakkında çoğunluğun Alaca ilçesi dışında herhangi bir yere gitmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Farklı şehirlere gittiklerini belirten grupta Kastamonu, Sivas, Sakarya, Amasya ve Ordu illerine gittikleri belirtmişlerdir.

Mevsimlik tarım işçiliğinin başlaması ve bitişinde büyük bir öneme sahip olan ulaşım araçları konusunda genellikle büyük araçların tercih edildiği görülmektedir. En sık tercih edilen iki araç minibüs ve pikaptır. Memleketlerinden kendileri gelen mevsimlik tarım işçilerinin konakladıkları alandan tarlaya ulaşımının çoğunlukla işveren tarafından karşılandığı bilinmektedir.

Yaşadıkları Alaca ilçesinde yerel halk tarafından dışlanma ve olumsuzluk yaşanmadığı en fazla verilen cevaplardır. Mevsimlik tarım işçilerin beslenme ve barınma ihtiyaçlarının tamamını kendilerinin karşıladıkları bilgisine ulaşılmıştır. Konakladıkları alanın ilçe merkezi dışında olması da bu durumu destekler niteliktedir. Konaklama alanlarını Alaca Belediyesi'nin belirlediğine dair veri en sık tekrarlanan cevap olarak ortaya çıkmıştır. Gözlemler sonucunda konaklama alanlarının 4 ila 12 dönümlük boş tarla arazileri olduğu görülmüştür. Konutlar genellikle işçiler tarafından yapılmış tek odalı çadırlardır. Çadırların tek odalı olmasından ötürü mutfakların olmadığı görülmüştür. Mutfak eşyalarının tek odalı çadırların bir kenarında bulunduğu gözlenmiş ve yemek, bulaşık, çamaşır gibi işlerin hava şartlarına bağlı olarak çadır içinde veya dışında gerçekleştiği belirtilmiştir. Tuvalet banyo gibi ihtiyaçlar tanıdık ve akrabaların ortak kullandığı, kendilerinin derme çatma oluşturduğu iğreti yapılarda karşılanmaktadır. Mevsimlik tarım işçilerinin su ihtiyaçlarının çadır bölgelerinde belediye tarafından yapılmış musluklardan karşılandığı görülmüştür. Elektriğin çoğunlukla çadır bölgelerinde olmadığı bilgisi yer almaktadır.

Mevsimlik tarım işçilerinin sorunlarına ilişkin ulaşılan bilgiler genellikle konaklama alanlarının alt yapı yetersizliği ve alt yapı yetersizliğine bağlı meydana gelen sorunlardır. Kadınların hem tarlada hem de konakladıkları alanlarda sürekli

çalışmalarının onları yıpratmış sonucuna ulaşılmıştır.

Çocukların eğitimi hususunda genellikle izin aldıkları ve Alaca da eğitime devam etmedikleri çoğunlukla alınan cevaplar arasındadır. Katılımcıların büyük bir kısmının Yeşilkart sosyal güvenlik uygulamasından yaralandığı görülmektedir. Kısıtlı da olsa, mevcut sosyal hakları konusunda genel manada bilgiye sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Katılımcıların devletten beklentileri genel ölçüde barınma ihtiyaçlarının iyileştirilmesi hususundadır.

Mevsimlik tarım işçilerini yönelik yapılan saha çalışmasında ortaya çıkan sorunlara çözüm önerileri şunlardır;

1- Alaca ilçesinde mevsimlik tarım işçilerinin kayıtlarının farklı kurumlardan tarafından yapılması kargaşa meydana getirmektedir. Bu kargaşanın ve mevsimlik tarım işçilerinin detaylı kayıt altına alınabilmeleri için il merkezlerinde bulunan büroların ilçe merkezlerinde de kurulması gerekmektedir.

2- Mevsimlik tarım işçilerinin çocuklarının eğitimlerinin yarıda kesilmesi ve devamlılığının sağlanamaması durumu sorunlardan bir tanesidir. Bu sorunun giderilmesi için nüfusa kayıtlı olunan yerlerdeki ve Alaca ilçesindeki Milli Eğitim Müdürlükleri'nin koordineli bir şekilde çalışarak çocukların eğitime devamlılığının sağlanması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

3- Mevsimlik tarım işçilerinin barınma ve alt yapı sorunlarına ilişkin, daha sağlıklı yaşam alanları olan prefabrik evler kurulmalıdır. Elektrik, su, mutfak, banyo vb. ihtiyaçların kısa süre içerisinde temin edilmesi gerekmektedir.

4- Çocukların sağlığı için ailelerin çalışma sahası olan tarlalardan uzak tutulmasına yönelik bilgilendirme ve çalışmalar yapılmamıştır. Çocuklar için kreş, yaz eğitim kursları vb. çalışmalar yapılabilir.

5- Mevsimlik tarım işçilerine sosyal güvenlik sistemi ve sosyal haklarına ilişkin bilgilendirmeler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç sosyolojisi. Nobel Yayınları.*
- Akbıyık, N. (2011). Malatya’da Çalışan Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal ve Ekonomik Sorunlarının İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 132–154.
- Akgeyik, M. (2022). *Hilvan’da Yaşayan Mevsimlik Tarım İşçileri ve Çocuk İşçiler*. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Ankaralı, E. (2023). *Mevsimlik Tarım İşçisi Aileleri İle Çocuklarının Yaşam Ve Çalışma Koşullarına İlişkin Sosyolojik Bir Araştırma: Ordu İli Ünye İlçesi Örneği*. Karadeniz Teknik Üniversitesi. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK558907/>
- Beleli, Ö. (2013). Mevsimlik tarım işçiliği ve çocuklar: Sorun analizi ve politika önerileri. *Ankara. Kalkınma Atölyesi, Altan Matbaası.*
- Benek, S., ve Ökten, Ş. (2011). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Yaşam Koşullarına İlişkin Bir Araştırma: Hilvan İlçesi (Şanlıurfa) Örneği. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 653–676.
- Biaback Anong, D. (2023). Seasonal workers wanted! Germany’s seasonal labour migration regime and the COVID-19 pandemic. *Politics*. <https://doi.org/10.1177/02633957231168039/FORMAT/EPUB>
- Brickenstein, C. (2015). Impact assessment of seasonal labor migration in Australia and New Zealand: A win-win situation? *Asian and Pacific Migration Journal*, 24(1), 107–129. <https://doi.org/10.1177/0117196814565228>
- Bruno, A. (2013). Immigration of temporary lower-skilled workers: Current policy and related issues. *Immigration of Temporary Lower-Skilled Workers: Programs, Policies, and Considerations*, 1–49.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (2010). *Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma Ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi Stratejisi Ve Eylem Planı* (Vol. 2, Issue 17).

- Castles, S., Miller, M. J., Bal, B. U., & Akbulut, İ. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri*. İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Çelik, K., Şimşek, Z., Yüce Tar, Y., ve Kırca Duman, A. (2013). *Tarişinde Çalışan*.
- Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü. (2023). *Çorum İli 2022 Yılı Çevre Durum Raporu*.
- Çınar, S. (2014). Türkiye’de mevsimlik tarım işçilerine dair kısa bir değerlendirme. *Heinrich Böll Stiftung Derneği*, 1, 32–34.
- Çınar, S., ve Lordoğlu, K. (2011). Mevsimlik tarım işçileri: marabadan ücretli fındık işçiliğine. *Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu*, 3, 419–448.
- Cuesta, G., ve Skolnik, K. (2013). An early childhood programme tailored to migrant and seasonal farmworkers’ children. *Early Childhood Matters*, No.121, 8–11.
- Deli, A., ve Orhan, H. (2007). Alacaatlı-Beytepe Köyü (Gb Ankara) Bölgesinde Yüzeyleyen Jura-Kretase Yaşlı Çökellerin Stratigrafisi. *Selçuk Üniversitesi Mühendislik, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 22(4), 61–80.
- Demir, M. (2015). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal Güvenlik Haklarına İlişkin Değerlendirmeler ve Öneriler. *Çalışma ve Toplum*, 1, 177–194.
- Dilekçi, M. (2019). *Mevsimsel tarım işçileri (mti) olarak çalışan ailelerin , okul çağındaki öğretmen , veli ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Gaziantep Üniversitesi.
- Doğanay, H., ve Çavuş, A. (2013). *Türkiye ekonomik coğrafyası*. Pegem Akademi.
- Egemen, E. A. (2015). Mevsimlik Tarım İşçileri Ve Barınma Sorunları. İstanbul Teknik Üniversitesi. In *Teaching and Teacher Education*. <http://dx.doi.org/10.1080/01443410.2015.1044943%0Ahttp://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.581%0Ahttps://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/2547ebf4-bd21-46e8-88e9-f53c1b3b927f/language-en%0Ahttp://europa.eu/.%0Ahttp://www.leg.st>
- Ekici, S., ve Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9–22.

- Eraldemir, Z. (2013). *Türkiye’de Göç Sorunu , Göçlerin Sosyo- Ekonomik Yansımaları: İskenderun-Dörtüöl Örneği*.
- Erkoç, E. (2001). *Yirmibirinci yüzyılda Çorum ili ve ilçeleri*. Kardeş Matbaacılık.
- Erol, M., ve Ersever, O. G. (2014). Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale. *KhbiLiDergiSi*, 24(1), 47–68. http://www.kho.edu.tr/akademik/kho_bilim_dergi/2014_1/3_.pdf
- Eşim, İ. (2020). *Balkanlardan Anadolu ’ ya Yönelik Göçlerin Mekânsal Etkileri*. Bursa Uludağ Üniversitesi.
- Farmworker Justice. (2019). *Selected Statistics on Farmworkers (2015-16 Data)*. <https://www.farmworkerjustice.org/wp-content/uploads/2019/05/NAWS-Data-FactSheet-05-13-2019-final.pdf>
- Gira, A. (2017). *Siverek (Şanlıurfa) İlçesinde Mevsimlik Tarımsal İşgücü Göçü Ve Sorunları*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. <https://ejournal.poltektegal.ac.id/index.php/siklus/article/view/298%0Ahttp://repositorio.unan.edu.ni/2986/1/5624.pdf%0Ahttp://dx.doi.org/10.1016/j.jana.2015.10.005%0Ahttp://www.biomedcentral.com/1471-2458/12/58%0Ahttp://ovidsp.ovid.com/ovidweb.cgi?T=JS&P>
- Görücü, İ., ve Akbıyık, N. (2010). Türkiye’de mevsimlik tarım işçiliği: Sorunları ve çözüm önerileri. *Hikmet Yurdu Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 3(5), 189–219.
- Güreşçi, E. (2016). *Ortak Ve Farklı Yönleriyle İç Ve Dış Göçler*. 1058–1064.
- Hurst, P. (2007). Agricultural Workers and Their Contribution To Sustainable. In *Organization*.
- İmamoğlu, A. (2015). *Alaca Çayı Havzası Erozyon Durumunun Morfometrik Ölçümler ile İlişkisi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- IOM. (2020). *Covid-19: Policies And Impact On Seasonal Agricultural Workers Background*. www.federalregister.gov
- Kalaycı, M., Sayın, C., ve Sav, O. (2016). Türkiye ’ de Mevsimlik Tarım İşçileri ve Uygulanan Politikalar. *XII: Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, mart*, 1227–1234.

- Kalkınma Atölyesi. (2014). *Fındık Hasadının Oyuncuları-Batı Karadeniz İllerinde Fındık Hasadında Yer Alan Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri, Çocuklar, Tarım Aracıları ve Bahçe Sahipleri Temel Araştırması*.
- Kalkınma Atölyesi. (2019). *Yoksulun Umudu Çocuk : Mevsimlik Tarım İşçisi Hanelerin Sosyo-Ekonomik Profili ve Çocuk İşçiliği Araştırması*.
- Kalkınma Atölyesi. (2020). *Koronavirüs Salgınının Mevsimlik Gezici Tarım İşçileri ve Onların Çocuklarının Fındık Hasadına Katılımına Olası Etkileri ve Önlemler Hızlı Araştırma Raporu hazırlayanlar. www.ka.org.tr*
- Kar, B. (2006). *Mevsimlik İş* (pp. 69–86). SİCİL İş Hukuku Dergisi.
- Karaman, S., ve Taşcioğlu, Y. (2020). *Mevsimlik Tarım İşçiliğinde Türkiye İş Kurumu Odaklı Yönetim Modeli Management Model Focused on Turkey Employment Agency in Seasonal Agricultural Work*. 34(1), 225–236.
- Kılıç, M. (2006). 4857 Sayılı Yeni İş Kanunu Kapsamında Tarım İşçilerinin Hukuki Durumu. *Tarım Ekonomisi Dergisi* 2006;, 12(2), 39–49.
- Kıran Çayır, A. (2020). *MEVSİMLİK Taşçiliğinde Kadın Ve Çalışma Koşulları :*
- Koçak, Y., ve Terzi, E. (2012). *Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri Ve Çözüm Önerileri*. 1–23.
- Küyük, N. (2011). *Yerel yönetimlerin Kürt kökenli grupların büyükşehirlere göç sonrası entegrasyon sorunlarına yaklaşımı: Ankara örneği*. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- NBajaj, M., ve Gupta, M. (2013). Meeting Migrant Namilies’ Needs Through On-Site Crèches. *Early Childhood Matters*, 121, 35–38.
- Orhan, F. (2017). Erzincan’da mevsimlik gezici tarım işçiliği ve yaşanan sorunlara yönelik coğrafi bir inceleme. *Türk Coğrafya Dergisi*, 69, 59–68.
- Orhon, N. (2019). Mültecileri anlamak mültecileri anlatmak. *Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)*.
- Özbekmezci, Ş., ve Sahil, S. (2004). Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sosyal, Ekonomik Ve Barınma Sorunlarının Analizi. *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi*

Dergisi, 19(3), 261–274.

Özdal, B. (2018). *Uluslararası göç ve nüfus hareketleri bağlamında Türkiye*. Dora Basım Yayın Dağıtım.

Resmi Gazete. (2003). İş Kanunu. (Sayı: 25134).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/06/20030610.htm>

Resmi Gazete. (2010). Mevsimlik Gezici Tarım İşçilerinin Çalışma ve Sosyal Hayatlarının İyileştirilmesi. (Sayı: 27531).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100324-15.htm>

Resmi Gazete. (2010). Tarımda İş Aracı Yönetmeliği. (Sayı: 27593).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100527-4.htm>

Resmi Gazete. (2012). İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (Sayı: 28339).
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6331.pdf>

Resmi Gazete. (2012). Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu. (Sayı: 28460)
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/11/20121107-1.htm>

Resmi Gazete. (2015). *Toplum Sağlığı Merkezi ve Bağlı Birimler Yönetmeliği*. (Sayı: 29258). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/02/20150205-5.htm>

Resmi Gazete. (2017). Mevsimlik Tarım İşçileri 2017/6 Sayılı Genelge.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170419-8.pdf>

Sağır, H. (2020). *Türkiye ' de Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çocuklarının Eğitim Sorunu (Şanlıurfa Siverek Örneği)*. Üsküdar Üniversitesi.

Sağlam, S. (2006). Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 5, 33–44.

Sayın, S. (2019). *Çorum İli Alaca İlçesinden Toplanan Karamuk (Berberis Vulgaris L.) Tiplerinde Meyve Ve Çekirdeklerin Biyokimyasal İçeriklerinin Belirlenmesi*. Yozgat Bozok Üniversitesi.

Selek Öz, C., ve Bulut, E. (2013). *Mevsimlik Tarım İşçilerinin Türk Hukuk Sistemi İçerisindeki Yeri*. ÇSGB. <https://docplayer.biz.tr/4574480-Mevsimlik-tarim->

iscilerinin-turk-hukuk-sistemi-icerisindeki-yeri.html

- Şen, B., ve Altın, C. (2020). Mevsimlik Göç ve Yoksulluk İlişkisi: Mevsimlik Tarım İşçileri Örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 11(23), 174–192. [http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/Raporlar/TURKCE/Virus mu yoksulluk mu.pdf](http://www.ka.org.tr/dosyalar/file/Yayinlar/Raporlar/TURKCE/Virus%20mu%20yoksulluk%20mu.pdf)
- Sittiddar, B. (2021). *Göç Coğrafyası Bağlamında Suriye’den Yapılan Göçlerin Etkileri ve Türkiye Örneği*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi.
- Tarimda Mevsimlik İşçi Göçü Türkiye Durum Özeti Mevsimlik İşçi Göçü İletişim Ağı (MİGA). (2012).
- TBMM. (2015). *Türkiye Büyük Millet Meclisi Mevsimlik Tarım İşçilerinin Sorunlarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu*.
- Tekeli, İ. (2008). Göç ve Ötesi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul. Toksöz, Gülay, (2006), *Uluslararası Emek Göçü, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul*.
- Toğrul, N. (1951). Alaca Kazası Monografyası. *İstanbul Üniversitesi*, 7(2), 809–820.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2011). Beşerî coğrafya: İnsan, kültür, mekân (12. Baskı). *İstanbul: Çantay Kitabevi*, 48–51.
- Tümertekin, E., & Özgüç, N. (2017). İnsan, çevre ve mekân. *İstanbul: Çantay Kitabevi*.
- Türk Kızılay’ı Göç ve Mülteci Hizmetleri Müdürlüğü. (2017). *Göç İstatistik Raporu*.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2018). Göç Terimleri Sözlüğü. *Tesam Uluslararası SosyaBilimler Sempozyumu*, 2. Baskı(1), 1–9. <https://doi.org/10.1103/PhysRevB.101.089902><http://dx.doi.org/10.1016/j.nantod.2015.04.009><http://dx.doi.org/10.1038/s41467-018-05514-9><http://dx.doi.org/10.1038/s41467-019-13856-1><http://dx.doi.org/10.1038/s41467-020-14365-2><http://dx.doi.org/10.1038/s41467-020-14365-2>
- Urbietta, P., ve Cabrera, C. (2013). Political action for the children of seasonal migrant farm labourers in Mexico. *Early Childhood Matters*, 121, 39–42.

- Uyan Semerci, P., Erdoğan, E., ve Kavak, S. (2014). Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği 2014 Araştırma Raporu. *Hayata Destek İnsani Yardım Derneği*.
- Yalçın, C. (2004). *Göç sosyolojisi*. Anı Yayıncılık.
- Yiğit, B. (2018). *Gezici Mevsimlik Tarım İşçileri İle Yerel Mevsimlik Tarım İşçilerinin Durumlarının Karşılaştırmalı Analizi: Isparta İli Örneği*. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Nitel araştırma*.
- Yıldırım, M., & Karakoyun, O. (2023). Mevsimlik Tarım İşçiliği Üzerine Bir Araştırma: Çarşamba (Samsun) İlçesi Örneği. *19 Mayıs Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 61–81. <https://doi.org/10.52835/19maysbd.1320646>
- Yıldırım, U. D. (2014). *1980 Sonrası Türkiye Tarımında Yapısal Dönüşüm Mevsimlik Tarım İşçileri: Sakarya Örneği*. İstanbul Üniversitesi.
- Yıldız, F. (2022). *Mevsimlik İşçi Göçünden Kalıcı Göçe Geçiş: Van Çaldıran Örneği*. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yılmaz, S. (2023). *Doğu anadolu bölgesinde göçler ve demografik sonuçlarının değerlendirilmesi*. Harran Üniversitesi.

İNTERNET KAYNAKLARI

Gürsel, M. S. (2024). Alaca İlçesi. <https://www.gurselyayin.com/corum/alacailcesi.htm#sayfabasi> (Erişim tarihi: 25.03.2024).

TÜİK [Veri Tabanları]. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr> (Erişim tarihi: 20.03.2024).

EK:1 Çadırda ikamet eden mevsimlik tarım işçilerine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu

MEVSİMLİK TARIM İŞÇİLĞİNDE ÇALIŞANLARA YÖNELİK GÖRÜŞME SORULARI

Bu görüşme Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Coğrafya Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olan “**Tarım İşçilerinin Mevsimlik Göç Sürecinde: Alaca(ÇORUM) İlçesi**” başlıklı çalışma kapsamında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Görüşme cevapları yalnız bu bilimsel tez çalışmasında kullanılacak ve başka hiçbir çalışma veya kurum ile paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz cevapların samimi ve gerçek bilgiler olması önemlidir. Anlayışınız ve ilginiz için teşekkür ederim.

Seher Aykaç

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversite Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

Yaş:

1) 0-18 yaş () 2) 19-39 yaş () 3) 40-59 yaş () 4) 60 yaş ve üzeri ()

Cinsiyet:

Kadın () Erkek ()

Öğrenim durumu:

1) Okur-yazar değil () 2) Okur- yazar () 3) İlkokul () 4) Ortaokul () 5) Lise () 6) Üniversite ()

Nerelisiniz:

(.....yazınız)

Medeni Durumu:

Evli () Bekar ()

Mesleğiniz nedir? (yazınız)

GÖRÜŞME SORULARI

Soru 1: Mevsimlik tarım işçisi olarak çalışıyorsunuz. Bu işe nasıl ve kaç yaşında başladınız, bu işte çalışma nedeniniz nedir?

Soru 2: İşveren ile bağlantınızı nasıl sağlıyorsunuz?

Soru 3: Şu anda çalıştığınız Alaca ilçesinde nerede kalıyorsunuz? Aynı zamanda hanenizdeki kişi sayısı ve yakınlık dereceleri nelerdir? Hanenizdeki kişilerden mevsimlik tarım işçiliği için gelmeyen var mıdır, sebepleri nelerdir?

Soru 4: Alaca ilçesine mevsimlik tarım işçisi olarak gelmenizde akrabalık ilişkilerinin etkisi var mıdır? Eğer varsa yakınlık derecesi nedir?

Soru 5: Hanenizde mevsimlik tarım işçiliği dışında farklı bir meslekle uğraşan var mıdır? Mesleği nedir?

Soru 6: Çalışma şekliniz nedir? (Kabala, günlük)

Soru 7: Günlük çalışma saatiniz ne kadar? Kaçta başlar ve kaçta biter?

Soru 8: Günlük ücretiniz nedir? Ücret nasıl belirlenir?

Soru 9: Mevsimlik tarım işçiliği süreci başlama ve bitiş tarihi nedir?

Soru 10: Yıl içerisinde tarım işçisi olarak gittiğiniz yerler nelerdir? Gittiğiniz yerlerde hangi tarım ürünlerinin hasat ve bakımlarını yapıyorsunuz?

Soru 11: Yaşadığınız şehirden Alaca'ya hangi ulaşım aracıyla geldiniz? Alaca ilçesinde tarlalara nasıl ulaşım sağlıyorsunuz? Bu ulaşım kim tarafından karşılanıyor?

Soru 12: Mevsimlik tarım işçisi olarak gittiğiniz yerlerde yerel halkın size yaklaşımları nasıldır? Yerel halk ile herhangi bir olumsuzluk yaşadınız mı?

Soru 13: Beslenme ve barınma ihtiyacınızı nasıl karşılıyorsunuz ve kime aittir?

Soru 14: Konaklama alanını belirleme durumu nasıldır? Konaklama alanınızın tahmini olarak büyüklüğü nedir? Konaklama alanında temel ihtiyacınız olan su, elektrik, mutfak, banyo, tuvalet vb. durumları nasıl karşılıyorsunuz?

Soru 15: Çocuklarınızın eğitimi konusunda nasıl bir yol izliyorsunuz? Çocukların eğitimde devamlılığı sağlanıyor mu?

Soru 16: Hangi sosyal güvenlik sistemine dâhilsiniz? Sosyal haklarınızı biliyor musunuz?

Soru 17: Yaşadığınız veya karşılaştığınız sorunlar nelerdir? (sağlık, barınma, sosyal ilişkiler, ulaşım vb.)

Soru 18: Eklemek istediğiniz herhangi bir şey var mıdır?

Soru 19: Devletin sizler için neler yapmasını bekliyorsunuz?

EK:2 Kadim Toplantısı Görüşme Formu Soruları

ALACA KAYMAKAMLIĞI MEVSİMLİK İŞÇİ HANE GÖRÜŞME FORMU							
FORM BİLGİLERİ							
Görüşme No:		Formun Düzenlenme Tarihi:		Çalışma Alanı:		Sorumlu Personel:	
HANENİN TAKİP DURUMU							
Tercüman İhtiyacı		() Yok () Var, dili belirtiniz..... () İşaretti					
1- AYDINLATILMIŞ ONAM							
Verdiğiniz tüm bilgilerin mahremiyetiniz korunarak psikososyal değerlendirmeye tabi tutulması ve gerektiğinde ilgili kurumlarla paylaşılmasını onaylıyor musunuz? () Evet () Hayır							
2- HANENİN İLETİŞİM BİLGİLERİ							
Görüşülen Kişinin Adı Soyadı:		() Kadın (x) Erkek					
Kimlik No:	T.C. Kimlik No						
	Yabancı Kimlik No						
Adres ve İletişim Bilgileri:	İkamet Adresi						
	Geçici Konaklama Adresi						
	Telefon						
Mümkünse Kendisi Dışında Bir Kişinin İrtibat Bilgileri:	Adı Soyadı						
	Yakınlık Derecesi						
	Telefon						
3- HANE HALKI BİLGİLERİ							
Adı Soyadı	Hanedeki Rolü	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Hassas Grup /Özel Durum	Sağlık Durumu	Sabıka Durumu

4 - HANEYE AİT DİĞER BİLGİLER		
Aylık hane geliri	Miktar belirtiniz. (Aylık Ortalama Gelir)	
Hanenin Niteliği	Çadır () Müstakil Ev ☒	
5-İLÇEMİZDE HANGİ STATÜDE KALDIĞI;		
Mevsimlik İşçilerin;		
Hangi Bölgede Çalıştığı:	İlçemize İlk Geldiği Tarih: 2017	Muhtemel Gidiş Tarihi: Ne Kadar Süre İlçemizde Bulunduğu:
6-HANENİN İHTİYAÇ TESPİTİ		
Ailenin Talebi	Talep	**Yönlendirilecek Kurum/Çalışma Grubu
Barınma	○	
Sağlık		
Eğitim		
İstihdam		
Sosyal Uyum Süreçlerine Katkı Amaçlı Danışmanlık Hizmeti		
Açıklama;		
7 - SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİNDEN YARARLANMA DURUMU		
ASHB'den yararlandığı hizmetler (şu anda)	Diğer Kamu Kurumlarından Yararlanmakta Olduğu Hizmetler:	
☐ SED ☐ Engelli Evde Bakım Ücreti ☐ Koruyucu Aile ☐ Şehit Yakını veya Gazi ☒ Sosyal Yardım (SYDV) <i>Gmür.</i> ☐ Diğer (Açıklayınız)		
Formu Dolduran Personel Bilgileri:		
Adı Soyadı:	İmza	
Tarih:		

